

Salla Varpula

HAETAAN MONIOSAAJAA, KOULUTETAANKO SELLAISTA?

Tutkimus journalistiikan koulutuksen suhteutumisesta alan
vaatimuksiin

TIIVISTELMÄ

Salla Varpula: Haetaan moniosaajaa, koulutetaanko sellaista? Tutkimus journalistiikan koulutuksen suhteutumisesta alan vaatimuksiin

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Journalistiikan ja viestinnän tutkinto-ohjelma

Huhtikuu 2019

Tämän pro gradu -tutkielman tavoitteena on ollut selvittää, miten suomalainen journalistiikan korkeakoulutasoinen koulutus suhteutuu työelämän vaatimuksiin.

Työelämän vaatimusten selvittämiseen on käytetty aineistona kesätoimittajaa hakevia työpaikkailmoituksia kahdelta eri vuodelta. Katse on kohdistettu nimenomaan kesätyöpaikkailmoituksiin, koska tarkoituksena on ollut tarkastella nykyajan työelämää nuorten toimittajien kannalta. Kesätyöpaikkailmoitusten määreitä on luokiteltu ja katsottu sitä, minkälaisia asioita ilmoituksissa hakijoilta vaaditaan. Journalistiikan opetusta korkeakouluissa on tutkittu haastattelemalla kuuden eri korkeakoulun journalistiikan koulutuksesta vastaavia henkilöitä. Teemahaastatteluiden tarkoituksena on ollut selvittää sitä, minkälaisia tavoitteita eri journalismikoulutuksilla on ja minkälaisia asioita koulutuksessa arvostetaan. Näitä kahta aineistoa vertailemalla on pyritty vastaamaan tutkimuksen pääkysymykseen siitä, miten suomalaisten korkeakoulujen journalistiikan opetus suhteutuu journalistisen alan kesätyöpaikkailmoitusten vaatimuksiin ja toiveisiin.

Tämän pro gradu -tutkielman perusteella vaikuttaa siltä, että journalismin alalla ja koulutuksessa arvostetaan hieman erilaisia asioita. Työelämän näkökulma nuorten toimittajien osaamistarpeisiin on ymmärrettävästi koulutusta huomattavasti käytännönläheisempi. Koulutuksessa arvostetaan etenkin yleissivistystä, kun työelämässä kysytyintä oli monimediaosaaminen. Journalismin koulutuksen haasteena on yrittää sopeutua nopeasti muuttuvan alan uusiin osaamistarpeisiin, ja kaikki haastateltavat olivat miettineet sitä, missä määrin korkeakoulu pystyy tarttumaan jokaiseen alan uuteen kehityssuuntaan. Vaikka uusia vaatimuksia haluttaisiin opettaa, esimerkiksi henkilökunnan oma osaaminen ja opetuksen laajuus asettaa koulutukselle tietyt rajat.

Molempien aineistojen perusteella vaikuttaa siltä, että nuoren toimittajan uusia osaamistarpeita ovat lukijan ymmärtämisen taito, ammatillinen kunnianhimo ja tarinankerronnan kyky. Sekä haastatteluissa että työpaikkailmoituksissa nostettiin eniten esiin toimittajien yksilöllisiin ominaisuuksiin liittyviä vaatimuksia.

Avainsanat: journalismin ammatillisuus, mediatyö, journalistiikan koulutus, työpaikkailmoitukset, nuoret toimittajat

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	1
2	Tutkimuksen viitekehys	6
2.1	Mediatyö muutoksessa	6
2.1.1	Työelämän muutos.....	6
2.1.2	Journalistisen työn muutos.....	8
2.1.3	Nuoret toimittajat epävarmuuden keskellä.....	11
2.2	Journalismi ammattina.....	13
2.2.1	Ihannetoimittajan piirteet.....	13
2.2.2	Paljon vaativa kutsumusammatti?.....	16
2.2.3	Journalismin professionaalisuus	17
2.2.4	Teorian ja käytännön välissä	19
2.3	Toimittajakoulutus.....	23
2.3.1	Toimittajakoulutuksen piirteet.....	23
2.3.2	Journalismin opetus Suomessa.....	25
2.3.3	Toimittajaopiskelijat	29
2.4	Tutkimuskysymykset.....	31
3	Aineisto ja tutkimusmenetelmä	32
3.1	Kesätyöpaikkailmoitukset	32
3.1.1	Kesätyöpaikkailmoitusten analyysimenetelmä	34
3.2	Haastatteluaineisto	36
3.2.1	Haastattelututkimuksen menetelmä	37
4	Tulokset	39
4.1	Työpaikkailmoitusten luokittelu	39
4.1.1	Työpaikkailmoitusten toimittaja.....	42
4.1.2	Vaatimusten pääluokat	48
4.2	Haastattelututkimus	51
4.2.1	Taustatietoa haastatteluista.....	51
4.2.2	Millainen on hyvä toimittaja?.....	52
4.2.3	Nuoren toimittajan osaamistarpeet	54
4.2.4	Koulutuksen tavoite ja kehittäminen	64
4.2.5	Tulevaisuuden toimittaja	67
4.2.6	Yhteenveto	74
5	Johtopäätökset ja tutkimuksen arviointi	76
5.1	Työpaikkailmoitusten ja haastatteluiden yhteenveto	76
5.1.1	Valmistaako koulutus toimittajia työelämään riittävän hyvin?.....	81
5.2	Tutkimuksen arviointi ja ideoita jatkotutkimukselle.....	83
	Lähteet.....	85
	Liitteet	89
	Liite 1: Lista käytetyistä työpaikkailmoituksista.....	89
	Liite 2: Haastattelurunko	91

1 Johdanto

Jo journalistisen alan kesätyöpaikoissa haetaan rohkeita ja reippaita moniosaajia, joilla on hyvä uutisnenä, erinomaiset sosiaaliset taidot ja mielellään myös roppakaupalla ammatillista kunnianhimoa. Kesätoimittajan työ on monen toimittajan uran aloituspiste, ja kesätoimittajat ovat usein nuoria opiskelijoita tai vastavalmistuneita. Kun journalismi ja journalistinen työ muuttuvat jatkuvasti, lähes kellään ei tunnu olevan selkeää näkemystä siitä, millaisessa ympäristössä ja työtehtävissä journalistiikan nykyiset opiskelijat tulevat työuransa tekemään. Alan muutos ja median murros vaikuttaa väistämättä toimittajien osaamistarpeisiin ja toimitusten työntekijöille asettamiin vaatimuksiin. Toimittajaopiskelijoille alan muutokset saavat tulevan työuran näyttämään hyvinkin epävarmalta. Valmistako nykymuotoinen toimittajakoulutus opiskelijoita nopeasti muuttuvaan työelämään riittävän hyvin?

Kesätyöt ja niihin hakeminen tuntuu olevan toimittajaopiskelijoiden keskuudessa hallitseva puheenaihe aina vuoden loppua kohden, noin puoli vuotta ennen kuin kesätyöt edes alkavat. Kilpailu kesätöistä käynnistyy vuosi vuodelta aikaisemmin. Esimerkiksi Yle julkaisi kesätoimittajahakuilmoituksensa kesälle 2019 jo vuoden 2018 lokakuussa. Aikaistuva kesätyöhaku on herättänyt vastareaktioita opiskelijoissa, ja Journalistiliiton opiskelijayhteistyöryhmä laati aiheesta kannanoton toukokuussa 2018. Kannanotossa todetaan, että opiskelijoiden mielestä aikaistuneet haut vaikeuttavat kohtuuttomasti opintojen suorittamista. Opiskelijatyöryhmän mukaan syksyllä opiskelijoiden pitäisi voida keskittyä opiskelemiseen ja ammattitaitonsa kehittämiseen seuraavan kesätyöpaikan etsimisen sijaan (Journalistiliitto 2018).

Kesätyöpaikan etsiminen viekin usein runsaasti aikaa. Vuonna 2018 Ylen kesätoimittajahaku herätti aikaisen ajankohtansa lisäksi runsaasti keskustelua myös monivaiheisella prosessillaan ainakin Tampereen toimittajaopiskelijoiden keskuudessa. Ne hakijat, jotka pääsivät hakulomakkeen täyttämisen jälkeen jatkoon, saivat sähköpostiinsa linkin, jonka kautta pääsi vastaamaan videolle kahteen kysymykseen yhdessä minuutissa. Tämän videohakuvaiheen jälkeen Yle kutsui vielä osan hakijoista neljän tunnin valintakoepäivään, joka koostui ryhmätehtävästä, yksilötehtävästä ja haastatteluista. Tämä kaikki siis kolmen kuukauden määräaikaiseen työhön. Hakuprosessin monimutkaisuuden lisäksi tapa, jolla hakijoita yritettiin houkutella mahdollisimman monipuolisesti eri taustoista, närkästytti osaa toimittajaopiskelijoista.

Hakuilmoituksessa mainittiin erikseen, ettei journalismin opintoja edellytetä, ja journalistiikan maisterin papereiden tarpeettomuutta korostettiin edelleen yhtiön julkaisemassa YouTube-videossa¹. Ylen toimittaja kertoo rekrytointivideolla käyneensä ”varmaan Helsingin yliopistolla pelkästään vessassa kerran”. Toinen toteaa, että ”päivääkään en ole viestintää, journalistiikkaa tai muutakaan tällaista oppiainetta lkenut”. Jotkut toimittajaopiskelijat kokivat videon lähettämän viestin vuoksi, että sen lisäksi, että kesätoimittajalta vaaditaan pitkää listaa erilaisia ominaisuuksia ja taitoja, tutkinto journalismista onkin pikemminkin haitta kuin etu.

Ylen rekrytointitavasta närkeästyti Keski-suomalaisen päätoimittaja Pekka Mervola, joka kirjoitti pääkirjoituksen² aiheesta:

”Kyse on viestistä, jonka Yleisradio haluaa välittää nuorille. Videosta huokuu koulutuksen kyseenalaistaminen ja halveksinta. Videolla halutaan luoda kuvaa rennosta työpaikasta, jossa ihmisillä on vapautta ja tilaa luovuudelle eikä työ paina päälle. Suuri viesti tuntuu olevan, että nyt halutaan ”hyviä tyyppejä”, Mervola kirjoittaa.

Yle julkaisi kirjoitukseen vastineen³, jossa kerrottiin Ylen arvostavan sekä koulutusta että kokemusta:

”Ylessä arvostetaan journalismin opintoja, mutta kuten media-alalla on aina ollut, ne ovat vain yksi reitti toimittajan työhön. Laaja-alainen osaaminen, monipuolinen koulutustausta ja työkokemus takaavat sen, että toimituksessa on laaja ymmärrys maailmasta ja sen ilmiöistä”, Yle (2019) avaa rekrytointivideon taustalla olevaa ajatusta.

Myös toimittaja Pasi Kivioja kommentoi Ylen kesärekrä ja sen kirjoittamaa Mervolan pääkirjoitusta. Kivioja toteaa Suomen Kuvalehden blogissa⁴, ettei hän ”löydä videosta koulutuksen halveksuntaa, vaan päinvastoin viestin, että ”meille voi tulla kesätöihin erilaisin taustoin”.” Kuten Kivioja kirjoittaa: ”osa uusista ihmisistä tulee alalle toimittajakoulutuksesta, osa on opiskellut vaikkapa teologiaa ja osalla on koulu vielä kesken.”

---

¹ https://www.youtube.com/watch?v=ES7Kd_bIjoY&feature=youtu.be [viitattu 15.2.2019]

² <https://www.ksml.fi/paakirjoitus/nimella/Miksi-Yleisradio-halveksii-koulutusta/1336768> [viitattu 7.3.2019]

³ <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/03/08/yle-vastaa-yle-arvostaa-seka-koulutusta-etta-osaamista> [viitattu 9.3.2019]

⁴ <https://suomenkuvalehti.fi/mediasekaantuja/keski-suomalaisen-paatoimittaja-piikkittelee-ylen-toimitusjohtajaa-koulutuksesta-yla-anttila-todella-omituista-ja-loukkaavaa/> [viitattu 9.3.2019]

Ylen uutis- ja ajankohtaistoiminnan päätoimittajan Riika Räisäsen allekirjoittamassa pääkirjoituksessa kerrottiin kesätöitä hakeneiden määrästä. Uutis- ja ajankohtaistoiminnan Pasilan toimitukseen haki vuodeksi 2019 kesätoimittajaksi yli 400 henkilöä, joista 33 tuli valituiksi. ”Kaikilla valituksi tulleilla on joko tutkinto tai he ovat korkeakouluopiskelijoita”, kerrottiin vastineessa.

Kilpailu kesätyöpaikoista on siis kovaa, eivätkä toimittajaopiskelijat suinkaan ole yksin paikoista kilpailemassa. Kasvavat vaatimukset ja aikaistuva haku yhä harventuviin kesätyöpaikkoihin asettavat toimittajan urasta haaveileville opiskelijoille jopa kohtuutonta stressiä ja paineita. Kesätyöpaikkailmoitukset maalaavat hakijoille kuvan superihmisestä. Hyvän esimerkin antaa kesäksi 2017 Alman paikallislehtiin kesätoimittajia hakenut ilmoitus:

”Journalistina haistat uutisen ja löydät kiinnostavan henkilön ja ilmiön sekä haluat kertoa näistä elävästi asiakkaallemme eli lukijalle. Olet itsenäinen ja kiinnostava tarinankertoja. Kaikki ilmaisukeinot ja työvälineet ovat sinulle tuttuja. Kuvaat sujuvasti myös itse sekä videota että stilliä. Esiinnyt luontevasti kameran edessä ja kaikissa sosiaalisen median kanavissa. Kaikki juttusi ovat sellaisia, että lukijan on helppo sijoittaa niihin itsensä. Sinulla on journalistista asennetta ja hallitset hyvin keskeiset julkaisuohjelmat. Sinulla on hyvä yleissivistys, alan koulutusta ja kielitaitoa.” (Alma Media Oyj 2016)

Toimitusten vähentäessä väkeä talouspaineiden edessä moniosaamisesta on tullut entistäkin kysytympää. Ihannetyöntekijä on paitsi monin tavoin taitava, myös persoonaltaan soveltuva ihminen, niin sanotusti hyvä tyyppi.

Kandidaatintutkielmassani *Haetaan nokkelaa journalistin alkua – Kesätoimittajille asetetut vaatimukset työpaikkailmoituksissa* (Varpula 2017) pyrin selvittämään, millaisia ominaisuuksia, tietoja ja taitoja toimitukset toivovat tai vaativat kesätoimittajiltaan. Vertailin kandissani silloin viimeksi julkaistuja, eli kesälle 2017 toimittajia hakevia työilmoituksia vuoden 2007 ilmoituksiin. Näin sain luotua katsauksen siihen, onko työnantajien vaatimuksissa tapahtunut vuosikymmenen aikana muutoksia. Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, miten median murros ja sen aikaansaamat uudet osaamisvaatimukset näkyvät kesätoimittajien hakuilmoituksissa.

Kuten kandidaatintyössäni kerroin (Varpula 2017, 7), näen journalistisen alan kesätyöilmoitukset ammatillisena diskurssina, jotka osaltaan määrittelevät journalismin ammatillisuutta.

Työilmoituksissa määritellään sitä, mitä alalla arvostetaan ja miten erilaisia tietoja, taitoja ja ominaisuuksia arvotetaan. Diskursiivisuuden lisäksi työpaikkailmoitukset voivat konkreettisesti vaikuttaa siihen, millaisia ihmisiä alalle palkataan, mikäli toimitukset todella palkkaavat töihin työpaikkailmoituksien vaatimukset täyttäviä toimittajia.

Samalla tavalla myös se, millaisia asioita eri korkeakouluissa arvostetaan ja mitä opiskelijoille opetetaan vaikuttaa siihen, millaisia toimittajanalkuja korkeakouluista valmistuu. Nämä alalle valmistuvat ja töihin valitut toimittajat taas tulevat edelleen urallaan toimintansa ja puheidensa kautta vaikuttamaan siihen, miten journalismi professiona ymmärretään ja miten journalismia tuotetaan.

Vuoden 2016 Worlds of Journalism -raportin mukaan Suomessa journalismia tai viestintää on opiskellut yli 63 prosenttia niistä toimittajana työskentelevistä, jotka ovat ylipäättään opiskelleet korkeakoulussa (Väliverronen, Ahva & Pöyhtäri 2016b, 1) . Siihen nähden, kuinka monet toimittajana työskentelevät ovat opiskelleet journalismia, itse toimittajakoulutusta on tutkittu viime aikoina melko vähän. Sen merkitystä toimittajien ammatti-identiteetin muodostumiseen ja koko toimittajan ammattiin ei pitäisi kuitenkaan väheksyä. Uskonkin, että valinnat, joita korkeakouluissa journalistiikan opetuksen suhteen tehdään vaikuttavat siihen, miten ja millaista journalismia tehdään.

Journalistiikan koulutuksen pitäisi pysyä muutoksen mukana toimittajan työnkuvan laajentuessa ja muuttaessa muotoaan. Tämä on epäilemättä haaste niin yliopistoille kuin ammattikorkeakouluille, jotka kummatkin lupaavat koulutusohjelmiensa valmistavan opiskelijoita toimittajan ammattiin. Tutkielmani aihe onkin ajankohtainen juuri nyt, kun monissa korkeakouluissa koetetaan miettiä, mitä toimittajien tulisi viiden tai kymmenen vuoden päästä osata ja tietää. Tätä keskustelua käytiin kiiwaasti tutkielmaani kirjoittaessa esimerkiksi omassa yliopistossani Tampereella. Tampereen yliopisto ja Tampereen teknillinen korkeakoulu yhdistyivät saman yliopiston alle vuoden 2019 alussa, ja journalistiikan koulutusohjelma löysi itsensä informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunnasta. Samalla journalistiikan opetusohjelmaa uudistettiin, ja opetus uudella opetussuunnitelmalla käynnistetään syksyllä 2019.

Pro gradu -tutkielmassani vertailen journalistiikan korkeakoulutasoista opetusta työpaikkailmoitusten ihannetoimittajaan. Tutkimusongelmani on siis se, miten journalistiikan koulutus Suomessa suhteutuu alan muuttuneisiin vaatimuksiin.

Tutkimukseni teoreettisessa viitekehyksessä käyn läpi tutkimusta median murroksesta, toimittajakoulutuksesta, journalismin ammatillisuudesta ja journalismista professiona. Tutkimuksen metodologisessa osuudessa lähestyn tutkimusongelmaani luomalla katsauksen journalistisen alan kesätyöpaikkailmoituksiin sekä haastattelemalla journalismin koulutusohjelmien parissa työskenteleviä ihmisiä.

2 Tutkimuksen viitekehys

Luvussa 2.1 tarkastelen ensin työelämän yleisempää muutoskehitystä ja sitä, miten muutos näyttäytyy median alalla. Sitten kohdistan katseeni nimenomaan journalistisen työn muutokseen ja erityisesti nuoriin, uraansa aloittaviin toimittajiin. Tämän luvun jälkeen pohdin luvussa 2.2 journalismia ammattina, ammatin ihanteita ja nostan esiin kysymyksen journalismista professiona sekä teorian ja käytännön välillä tasapainoilevana alana. Luku 2.3 keskittyy toimittajakoulutukseen ja toimittajaopiskelijoista tehtyyn tutkimukseen.

2.1 Mediatyö muutoksessa

2.1.1 Työelämän muutos

Työelämä muuttuu maailman mukana. Esimerkiksi väestön ikääntyminen, globalisaatio, muuttuva talous, koulutuksen lisääntyminen sekä teknologinen kehitys ovat niin sanottuja megatrendejä, jotka väistämättä vaikuttavat myös työelämään ja sen laatuun (Työ- ja elinkeinoministeriö 2011, 30). Jo 1950-luvulla alkanut työn automatisoituminen siirsi teollisuustyötä koneiden tehtäväksi ja aivotyötä tietokoneiden kontolle. Työtehtävät alkoivat koostua yhä enemmän ihmiskontakteista, monimutkaisten asioiden hallitsemisesta ja päätöksenteosta. (Varje 2014, 73). Vähitellen työmarkkinat siirtyivät kohti toimistotöitä ja palvelualoja. Väänänen ja Turtiainen (2014, 265) kutsuvat tätä muutosta reformivaiheeksi. Reformivaiheen myötä työn sosiaalinen puoli korostui lähes joka ammatissa, ja ero työntekijän ammattitaidon ja persoonan välillä alkoi hämärtyä (Varje 2014, 74; Julkunen 2008, 122).

Työn joustavuuden lisääntyminen alkoi Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen mukaan jo 1980-luvulla. 1990-luvun lamasta lähtien niin sanotut epätyypilliset työn muodot, kuten pätkätyöt, itsensä työllistäminen tai vuokratyöt, ovat yleistyneet ja kiire sekä työpaineet lisääntyneet. Työn luonne on muuttunut itsenäisemmäksi, tietoteknistä osaamista vaaditaan lähes joka työssä ja vuorovaikutus on yhä tärkeämpää monessa ammatissa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2011, 30). Paul du Gayn [1996] mukaan yrittäjyyttä ja sen arvoja, kuten tehokkuutta, tuottavuutta ja autonomiaa, korostetaan yksilölle tärkeinä ominaisuuksina yrityksiensäkin sisällä. Niistä muodostuu näin osa ammatillista identiteettiä. (Ks. Deuze 2007, 86). Voidaan puhua työelämän individualisoitumisesta, jossa se, miten, milloin ja missä työtä tehdään, muuttuu huomattavasti aiempaa yksilöllisemmäksi (Alasoini, Järvensivu & Mäkitalo 2012, 13).

Näitä työn ja työelämän muutoksia voi kutsua jälkimodernin työn kulttuuriksi. Jälkimodernin työn kulttuurin vertailukohtana toimii moderni palkkatyöyhteiskunta, jossa työelämää kuvasivat enemmänkin vakiintuneet ammatit ja työkäytännöt. Jälkimodernille työlle tyypillisiä piirteitä ovat esimerkiksi teknologisen kehityksen aikaansaamat muutokset, kansainvälisyys, verkostojen tärkeys, epätyypilliset työnteon muodot, tiimityö ja joustavuus. (Kolari 2009, 151.) Muutoksella on varjopuolensa: työntekijät stressaantuvat ja uupuvat herkemmin kiireen ja tehokkuusvaatimusten alla ja työn ja vapaa-ajan suhde voi hämärtyä. Epävarmuutta aiheuttavat työsuhteiden ja uran epävakaisuus ja uudet sekä aiempaa laajemmat osaamis- ja ammattitaitovaatimukset. (Ema, 152.)

Toisaalta jotkut tutkijat ovat eri mieltä työelämän mullistuksen ja epävarmuuden kokemusten yleisyydestä. Esimerkiksi työelämän tutkijat Satu Ojala ja Pasi Pyöriä totesivat vuonna 2016, että työelämässä on yhä paljon jatkuvuutta ja että vain kymmenosa palkansaajista kokee monissa yhteyksissä esiin nostettua, väitettyä epävarmuutta (ks. Harju, Koljonen & Heinonen 2017, 142).

Joka tapauksessa työelämän muuttuessa myös ihannetyöntekijän ideaali on muuttunut. Työnhakijan persoona ja sosiaaliset taidot painottuvat nykypäivänä rekrytoinnissa entistä enemmän. Esimerkiksi työterveyslaitoksen tutkijan Pekka Varjen (2014) tutkimus Helsingin Sanomissa julkaistuista työpaikkailmoituksista viimeisen 65 vuoden ajalta osoittaa tunnekäyttäytymiseen, motivaatioon ja henkilökohtaisiin ominaisuuksiin kohdistuvien ilmaisujen moninkertaistuneen ilmoituksissa. Kun ennen ilmoituksissa haettiin soveltuvaa ammattinedustajaa, haetaan nykyään soveltuvaa ihmistä, niin sanotusti hyvää tyyppiä. (Ema., 70).

Ammattitaito ja tekninen osaaminen siirtyivät 1980- ja 1990-luvuilta lähtien oletusarvoiksi ja vähimmäisvaatimuksiksi ilmoitusten hakiessa ideaalityöntekijän sijasta ihanneyksilöä. Myös yleinen koulutuksen tason lisääntyminen näkyy työpaikkailmoituksissa, ja ilmoituksissa on jo 1970-luvulta lähtien pyydetty hakijalta yhä useammin soveltuvaa tutkintoa. Varje huomasi tutkimuksessaan myös, että uudelle vuosituhannelle siirtyessä erilaisten taitotasoa kuvaavien vahvikesanojen käyttö yleistyi. Ilmoituksissa haettiin *erittäin tehokasta* työntekijää, joka puhuu vieraita kieliä *sujuvasti*. Myös hakijan omasta motivaatiosta tuli keskeinen hakukriteeri – hakijan tuli olla aidosti kiinnostunut alasta ja olla myös valmis kehittämään omaa osaamistaan jatkuvasti. (Varje 2014, 62–68).

Jos työelämä on muuttunut valtavin harppauksin menneisyydessä, pitää tulevaisuuskin hyvin todennäköisesti sisällään suuria muutoksia informaatioteknologian nopean kehittymisen myötä. Työ- ja elinkeinoministeriön raportti (2012) tulevaisuuden työelämästä kuvaa työelämän elävän uutta murrosvaihetta jo parhaillaan. Raportin kirjottajien mukaan tulevaisuudessa keskeisiä työelämää muuttavia tekijöitä ovat tekninen ja taloudellinen muutos, joka perustuu tieto- ja viestintäteknologioiden kiivaaseen kehitykseen (Alasoini, Järvensivu & Mäkitalo 2012, 1).

Jotkut tutkijat puhuvat teknologisesta vallankumouksesta, jossa tekoäly, koneoppiminen ja robotisaatio muovaavat työelämää tulevaisuudessa teollista vallankumousta enemmän. Esimerkiksi historioitsija Yuval Noah Harari (2018) kirjoittaa pohdiskelevista esseistä koostuvassa kirjassaan *21 oppituntia maailman tilasta*, ettemme oikeastaan tiedä, miltä työmarkkinat tulevat 2050-luvulla näyttämään. Tekninen vallankumous saattaa työntää miljardeja ihmisiä ulos työmarkkinoilta ja luoda uuden, valtavan tarpeettoman työvoiman luokan. (Harari 2018, 38–45). Työ- ja elinkeinoministeriön raportissa todetaan, että teknologinen murros vaatii työntekijöiltä uudenlaista osaamista, kuten digitaalista lukutaitoa, verkosto-osaamista, organisointitaitoja, refleksiivisyyttä ja arvo-osaamista (Alasoini, Järvensivu & Mäkitalo 2012, 28). Digitaalisen lukutaidon kirjoittajat kuvaavat olevan vuonna 2030 jo ”itsestään selvää kansalaisosaamista” (ema., 29).

Hararin mukaan vuoden 2050 työmarkkinoita voi taas kuvata ihmisen ja tekoälyn keskinäinen yhteistyö (emt., 58). Tämä visio ei ole mahdoton ajatus journalismissakaan, jossa erilaisten uutisrobottien ja toimittajaa työssään auttavan teknologian kehitys on jo kiivasta. Monella toimituksilla on jo käytössään erilaisia ohjelmistoja, jotka esimerkiksi tuottavat uutisjuttuja vaikkapa urheilutuloksista. Esimerkiksi Helsingin Sanomilla on käytössään Latoja-niminen tietokoneohjelma ja Ylellä Voitto-robotti, joka osaa esimerkiksi antaa lukijalle suosituksia uutisaiheista.

2.1.2 Journalistisen työn muutos

Työelämän muutoksen suuret linjat vaikuttavat väistämättä myös journalistiseen työhön. Viestintäala on murroksessa, johon suurimpina vaikuttajina ovat olleet digitalisoituminen, internet ja globalisaatio. Sanomalehdistö on talousvaikeuksissa mediakilpailun kiristyessä, mainosrahojen häipyessä, yleisöjen pirstoutuessa ja tekniikan kehittyessä jatkuvasti toimittajien

osaamisen ohi. Puhetta on myös journalismin laadullisesta kriisistä, jossa kaupallisuus ja viihteellisyys ajavat ohi asiasisällöstä. (Väliverronen 2009, 13).

Journalismin heikentynyt kannattavuus ja kilpailun kiristyminen ovat johtaneet myös mediamarkkinoiden konvergenssiin, jossa lehtien omistus keskittyy yhä vähemmille toimijoille (Kivioja 2018, 113). Tällä hetkellä suuria toimijoita ovat muun muassa Sanoma, Alma Media, Otavamedia, A-lehdet, Keski-suomalainen ja MTV. Kehitys on johtanut myös toimittajien irtisanomisiin. Vuosien 2011–2015 aikana sanomalehtien toimituksellisen henkilöstön määrä väheni 11 prosenttia, ja kaikissa suurimmissa mediataloissa on käyty useitakin yt-neuvotteluita (emt.). Journalistiliitto arvioi vuonna 2016, että vuonna 2008 alkaneen taantuman jälkeen journalistiset työpaikat ovat vähentyneet vuosittain noin 200 työntekijällä (ks. Harju, Koljonen & Heinonen 2017, 37).

Alan muutos ja median murros ovat vaikuttaneet myös siihen, millaista osaamista toimittajilta nykyään vaaditaan. Tunnistettuja muutoksia ovat esimerkiksi *moniosaamisen lisääntyminen*, *yleistoimittajuus*, *heikentyvä asiantuntijuus* ja *joustavuuden lisääntyminen* (Esim. Nikunen 2011, 56; Lehtonen 2013, 16).

Moniosaaminen on yhä useammin journalistin ammattitaitoa. Täydellinen yleistoimittaja tietää kaikesta jotakin, kuvaa juttunsa itse, editoi, somettaa ja tuottaa sisältöä verkkoon sekä printtiin. Moniosaamisen vaatimus liittyy oleellisesti myös heikkoon taloudelliseen tilanteeseen. Toimitukset pyrkivät tekemään enemmän asioita entistä vähemmällä väellä. Silloin jokaisen toimittajan tulisi voida kirjoittaa mielellään aiheesta kuin aiheesta (Reunanen & Koljonen 2014, 39). Kaarina Nikusen mukaan toimittajien tulee nykyään osata enemmän asioita ja tehdä enemmän töitä nopeammassa ajassa kuin ennen. Heidän on opittava yhä enemmän ja yhä useammin uusia taitoja pystyäkseen toimimaan tehokkuusvaatimusten edellyttämässä tahdissa (Nikunen 2011, 21). Hollantilainen mediatutkija Mark Deuze taas kirjoittaa, että moniosaamisen vaatimus johtaa stressitason nousuun ja loppuun palamiseen sekä tekee erikoistoimittajista yleistoimittajia (Deuze 2007, 153).

Vaikka moniosaamisesta on paljon puhetta, se ei ole yksiselitteinen vaatimus. Esimerkiksi Paula Haara huomauttaa, että moniosaaminen voi saada ainakin kolme määritelmää. Sillä voidaan viitata joko kykyyn tuottaa sisältöä eri välineisiin, työntekijän monitieteellistä osaamista tai kykyä viedä kokonainen työprosessi loppuun yhden ihmisen toimesta. (Haara 2012, 23).

Nikunen (2011) tutki laman ja teknologisen murroksen vaikutuksia suomalaisiin toimituksiin. Tutkimuksen mukaan nuoret toimittajat nähdään lähtökohtaisesti muuntautumiskykyisinä ja nopeina kun taas ikääntyvät työntekijät hitaina ja joustamattomina.

”Sukupolviajattelu näytti korostuvan toimituksissa jakaen toimittajia nälkäisiin ja leipääntyneihin. Tämän ajattelun mukaan nuorilla toimittajilla oletetaan myös olevan automaattinen pääsy osallistuvan verkkokulttuurin äärelle sekä ymmärrys teknologiasta ja alakulttuureista.”

(Nikunen 2011, 18)

Tutkimuksessa haastatellut toimittajat näkivät teknologiataitojen tärkeyden syrjäyttävän asiantuntijuuden ja substanssiosaamisen, jolloin uusimman teknologian nopea omaksuminen nousi tärkeämmäksi kuin vaikkapa yhteiskunnan tai talouden tuntemus. Nikusen haastattelemat toimittajat tunnustivat myös monitekemisen ja -osaamisen vaatimusten kasvun, ja monet kokivat, etteivät heidän erityisosaamiselleen ollut enää toimituksessa tilaa, vaikka heitä erikoistuminen kiinnostaisikin. (Nikunen 2011, 42–48). Worlds of Journalism -tutkimuksen mukaan toimittajien oman käsityksen mukaan sosiaalisen median, kilpailun, käyttäjien tuottaman sisällön ja tulospaineen vaikutus journalismiin on kasvanut viimeisen viiden vuoden aikana erityisen paljon (Ahva, Pöyhtäri & Väliverronen 2016a, 8).

Erja Kolari (2009, 159) luonnehtii nykyistä työelämää nousevien ja laskevien osaamissalkkujen pörssiksi. On vaikeaa ennustaa, minkälaista osaamista työmarkkinat tulevat milloinkin vaatimaan, eli minkä osaamissalkun pörssikurssi nousee. Viestintäalan tulevaisuuden osaamistarpeita vuonna 2012 selvittäneen raportin mukaan uusia osaamistarpeita ovat esimerkiksi verkostoituminen ja sen myötä esimerkiksi yhteistyötaidot ja esiintymistaito, kansainvälistyminen ja toisaalta taas paikallisosaaminen, luovuus ja tekninen osaaminen, sosiaalinen media, palveluosaaminen sekä ympäristöosaaminen (Haara 2012, 11).

Jyväskylän yliopiston journalistiikan opettaja Panu Uotila pohti vuonna 2014, minkälaisia tietoja ja taitoja sinä syksynä opintonsa aloittaneet toimittajaopiskelijat valmistuttuaan tarvitsevat. Hän totesi silloin, että vuonna 2020 toimituksiin voi ilmestyä kokonaan uusia ammattinimikkeitä ja -tehtäviä. Esimerkiksi viime vuosina uusi tulokas on ollut sosiaalisen median tuottaja. (Uotila 2014, 143). Myös Erja Kolari nostaa artikkelissaan tuottajan nimikkeen media-alan uuden

työntekijäihanteen heijastuskuvaksi. Kolarin mukaan tuottaja on uuden sukupolven työnkuva, joka ymmärtää journalismia sekä toimituksellisenä työnä ja sen sisältöjen kautta että liiketoimintana, jossa tehtävänä on kaupata kiinnostavaa sisältöä lukijoille. (Kolari 2009, 150, 164.)

2.1.3 Nuoret toimittajat epävarmuuden keskellä

Varsinkaan nuorille toimittajille tavanomainen työ ei usein näyttäydy enää pitkänä työurana yhden ja saman median palveluksessa. Uusi normaali ovat pätkätyöt ja joillekin myös itsensä työllistäminen, eli työskentely yrittäjyyden ja palkkatyön välimaastossa. Ura on pätkittynä eri mittaisiin määräaikaisuuksiin. Monet media-alan työntekijät ovatkin joutuneet tottumaan siihen, että työuraa leimaa jatkuva epävarmuus. Ura muodostuu kokoelmasta kokemuksia, ideoita, taitoja ja tietoa, joita nykyajan ja tulevaisuuden vaatimukset jatkuvasti muokkaavat (Deuze 2007, 9).

Nykyajan mediatyöläisyyttä voi kuvata portfoliotyöelämäksi, jossa omaa uraa pitää jatkuvasti edistää verkostoitumalla, pitämällä vanhoja taitoja yllä ja oppimalla uusia ja valmistumalla jatkuvasti uuden työn mahdollisuuteen (Deuze 2007, 100). Pauliina Lehtonen puhuu samasta asiasta menestyskulttuurina, jossa työlle omistaudutaan entistä enemmän ja työprojekteja tehdään siten, että se hyödyttää omaa uraa ja työmahdollisuuksia myös jatkossa (Lehtonen 2014, 102–103). Erilaiset työmahdollisuudet ja kokemukset nähdään hyvänä lisänä portfolioon tai ansioluetteloon. Lehtosen mukaan määräaikaisissa työtehtävissä työskentelevät nuoret toimittajat kokevat myös pakkoa suoriutua töissä jatkuvasti täydellisesti, jotta työtä tarjotaan jatkossakin (Ema., 27).

Ylen kulttuurijournalismiin keskittyvä verkkosivusto Kulttuuricocktail tiivistää pätkätöiden välissä elämisen artikkelissaan seuraavasti:

”Elämästä tulee peli, johon kuuluvat nykyinen työ, tuleva työ, työnhaku ja hyvän vaikutelman ylläpitäminen. Koko ajan taustalla rullaa ”mitä seuraavaksi” -projekti. Jokainen hetki on mahdollisuus markkinoida itseään ja näyttää kuinka mahtava tyyppi on. Töissä pitää esittää superihmistä, joka painaa hommia muidenkin edestä.”

(Rauhalampi 2018)

Jatkuvaan itsensä markkinoimiseen liittyy myös puhe niin sanotun henkilöbrändin luomisesta. Kuten Lehtonen kirjoittaa, muuttuva työelämä tekee itsensä markkinoimisen keskeiseksi uran rakentamisen tavaksi (2013, 22). Jenni Mäenpään tutkimuksen mukaan toimittajaopiskelijat kokevat oman osaamisensa markkinoinnin ja toimittajabrändin luomisen yhä tärkeämmäksi nykyisessä työelämässä. Toisaalta osa tulevista toimittajista ei koe itsensä brändäystä kuitenkaan lainkaan luontevana itselleen. (Mäenpää 2015, 30). Lehtonen kirjoittaa, että brändäyksen voi nähdä osana koko länsimaisen kulttuurin muutosta kohti niin sanottua promootiokulttuuria, jossa henkilön kaikki viestintä pyrkii johonkin itseään hyödyntävään tavoitteeseen (Lehtonen 2013, 80). Lehtosen haastattelemat nuoret toimittajat liittivätkin brändäyksen vahvasti julkiseen profilointiin suhteessa ammatilliseen uraan (emt., 85). Esimerkiksi sosiaalisen median kanavissa julkisesti esillä oleminen voi toimia toimittajalle tapana erottautua muista hakijoista rekrytointitilanteessa.

Nuoret toimittajat hakivat tutkimuksen mukaan ammatillista pätevyyttä myös verkostojen ja erikoistumisen kautta (Lehtonen 2013, 94). Jotain verkostojen tärkeydestä kertoo ehkä sekin, että Helsingin Sanomien kesätoimittajien hakulomakkeessa ollaan jo useampana vuonna pyydetty hakijoita *kuvailemaan verkostojaan*. Lehtosen mukaan verkostojen merkitys korostuu juuri työhaussa, ja verkostojen kautta voidaan hakea tietoa vapautuvista työpaikoista tai saada jopa suoria työtarjouksia (Lehtonen 2013, 77).

Deuzen mukaan pätkätyöt ovat johtaneet individualistiseen työmarkkinaan. Ne ovat lisänneet työntekijöiden välistä kilpailua, pitävät palkat matalana sekä lisää yleistä epävarmuuden tunnetta etenkin nuorilla työntekijöillä (Deuze 2007, 3). Epävarmuus näyttäytyy Nikusen tutkimuksen mukaan eri tavoin vanhoilla ja nuorilla työntekijöillä: vanhemmat toimittajat kokevat epävarmuutta suhteessa oman osaamisensa päivittämiseen ja uusien taitojen omaksumiseen, kun nuorilla epävarmuus liittyy ensisijassa määräaikaaisuuksien myötä työsuhteiden kestoon (Nikunen 2011b, 15, 18). Epäily omaa osaamistaan tai työuran jatkoa kohtaan voi herkästi alkaa nakertaa sekä työhyvinvointia että ammatti-identiteettiä (Kolari 2009, 159). Kuten Deuze toteaa: toimittajilla on yhä enemmän vain työsuhteita journalismin parissa eikä niinkään uraa journalismissa (Deuze 2018, 170). Tämä vaatii työntekijöiltä sekä joustavuutta että valmiutta sietää epävarmuutta.

2.2 Journalismi ammattina

2.2.1 Ihannetoimittajan piirteet

Vaikka työelämän vaatimukset muuttuvat, jotkut asiat tuntuvat pysyvän samoina. Tuttuja elementtejä toimittajaihanteesta voi löytää esimerkiksi Zacharias Topeliuksen kirjoituksesta 1800-luvun lopusta:

”Sanomalehtimiehen toimi, joka tähän saakka on ollut sivutoimi muiden rinnalla, muuttuu vähitellen ammatiksi. Se anastaa nykyään harjoittajansa kaiken ajan, kysyy valpasta silmää, terävää arvostelua, paljon opintoja, taitoa, hienotunteisuutta, mukautumiskykyä, se hermostuttaa helposti ja kuluttaa pian. Toimittaja tahtoo olla valtiomies, valtiotalouden tuntija, arvostelija ja reporteri samalla kun hän on kronikoitsija, uutisten urkkija ja liikemies. Hänen korvansa kuulee kaikkialla, hänen huomionsa on suunnattu tuhansille tahoille ja kuitenkin hänen täytyy täsmällisesti ja nopeasti käsittää, mitä asema vaatii. Harva voi täyttää täysin näitä vaatimuksia.”

(ks. Salminen 1998, 27).

Esko Salminen pohti kirjassaan toimittajan uusia rooleja ja vaatimuksia ennen uuden vuosituhannen alkua median murroksen kynnyksellä vuonna 1998. Salminen kirjoittaa, että toimittajan perusvaatimukset näyttäisivät olevan pitkälti samoja kuin aiemminkin. Journalisti on ja on Salmisen mukaan aina ollut ”luova oivaltava, poikkeuksellisen tärkeä demokratian suoja ja totuuden puolesta taistelija sekä uutisten kertoja. (Salminen 1998, 18). Myös nämä määreet kuulostavat edelleen melko relevanteilta, vaikka kirjan julkaisusta on aikaa jo yli 20 vuotta.

Salminen haastatteli kirjaansa urallaan menestyneitä toimittajia hyvän toimittajan ominaisuuksista. Esimerkiksi Ilta-Sanomien silloisen päätoimittajan Vesa-Pekka Koljosen mielestä hyvä toimittaja on aktiivinen, kiinnostunut, idearikas ja ahkera (emt., 191). Helsingin Sanomien toimittaja Tuomo Pietiläinen korosti taas toimittajalle tärkeiksi ominaisuuksiksi kiinnostusta ihmisiin ja yhteiskuntaan, uteliaisuutta, peräänantamattomuutta, hyvää yleissivistystä ja rehellisyyttä (emt., 214). Mielenkiintoinen on myös toimittaja Johanna Korhosen näkemys siitä, voiko hyväksi toimittajaksi edes oppia. Korhonen toteaa, että ”koulutuksella voidaan kiistatta antaa teknisiä valmiuksia toimittajana toimimiseen ja myös laajentaa hänen näkemyksiään asioista ja niiden välisistä yhteyksistä, mutta asennetta ei kai voi opettaa.” (Emt., 196). Samaa mieltä siitä, että toimittaja on ammatti, johon täytyy olla synnynnäistä lahjakkuutta,

tuntuu olevan moni muukin. Salminen itse kirjoittaa, että ”on ilmeistä, että huipulle pääsy vaatii toimittajalta erityistä perittyä lahjakkuutta, varsinkin oivalluksen nopeutta yhdistettynä ilmaisun nopeuteen (emt., 32).

Vaikka toimituksiin on tullut uusia osaamistarpeita, perinteisiä journalistin taitoja arvostetaan myös tutkimusten mukaan yhä. Esimerkiksi tutkimuksessa, jossa kysyttiin yhteensä 2238 toimittajalta kuudessa eri Euroopan maassa sitä, millaisia taitoja he arvostavat toimittajissa, selvisi, että kirjoitustaito on yhä monen mielestä toimittajan tärkein taito (Örnebring & Mellando 2016, 9). Kuten Henrik Örnebring ja Claudia Mellando kirjoittavat, niin kutsuttujen uusien taitojen nähdään usein syrjäyttävän vanhat ja ”oikeat” journalistin taidot ja heikentävän journalismin laatua (ema., 2). Erilaisten taitojen ja erilaisen osaamisen nostaminen toisia tärkeämmäksi kertoo siis jotakin myös journalismin ihanteista: onko hyvä toimittaja kirjoitustaitoinen ja utelias vai kunnianhimoinen ja verkostoitunut? Kuten kirjoittajat myös huomauttavat, perinteisiä journalistin taitoja ei useinkaan sanoiteta varsinkaan akateemisessa journalistiikan tutkimuksessa: oletuksena on, että jokainen tietää, mikä on sitä toimittajan perinteistä ydinosaamista, jota kaikki ”uudet” taitovaatimukset uhkaavat. (Ema., 3).

Örnebring ja Mellando hahmottelivat toimittajien tärkeinä pitämistä taidoista kolme erilaista taitoryhmää. Kirjoitustaitoa, haastattelutaitoja, tutkimustekniikoita ja itsenäistä työskentelyä voidaan pitää *reportterin* taitopakettina kun taas editointi, monimediataidot, designosaaminen ja johtamisen ja hallinnan taidot ovat *editoivan toimittajan* osaamista. Editoiva toimittaja työskentelee tyypillisesti esimerkiksi verkkodeskissä kun taas reportteri käy juttukeikoilla. (Örnebring & Mellando 2016, 10). Näiden kahden taitopaketin lisäksi kirjoittajat erottavat tärkeinä pidettävistä taidoista vielä kolmannen, *verkostoituvan toimittajan* taitopaketin. Siihen kuuluvat verkostoitumisen, tiimityöskentelyn ja ajankäytön hallinnan taidot. Verkostoitujan taitoja voidaan pitää toimittajan työssä suhteellisen uusina: perinteisesti toimittajaa on pidetty ”yksinäisenä sutena”, kun nykyään yhteistyön merkitys on kasvanut. (Ema., 11).

Toimittajien osaamistarpeita on selvitetty myös työpaikkailmoitusten avulla. Tällaisia tutkimuksia ovat tehneet esimerkiksi Brian Massey (2010), Deb Wegner ja Lynn Owens (2013, 2014, 2018) ja Johanna Cleary ja Meredith Cochie (2011). Työpaikkailmoituksia on hyödynnetty aineistona myös vuoden 2015 Ilona Koskimäen tiedotusopin pro gradu -tutkielmassa.

Massey (2010) on tutkinut ilmoitusten avulla sitä, minkälaisia ja millaisilla taidoilla varustettuja journalistejä työhön halutaan. Työilmoitukset ovat Massey'n näkemyksen mukaan muutoksen merkkejä, jotka voivat tarjota näkemystä alan muuttuviin tarpeisiin. (Massey 2010, 145). Massey löysi tutkimuksessaan kysyntää erityisesti moniosaamiselle. Esimerkiksi sanomalehdet hakivat palvelukseensa toimittajia, jotka osasivat myös kuvata videota. Massey toteaa, että teknologiset muutokset, median huono taloudellinen tilanne sekä muutokset yleisön uutisten kuluttamistavoissa ovat asettaneet toimituksille paineita tehdä enemmän vähemmällä väellä, mikä on johtanut moniosaamisen kysynnän kasvuun (ema., 145).

Myös Wegner ja Owens (2013) havaitsivat vuosina 2008–2010 suurimmat vaatimusmuutokset monimediataidoissa. Etenkin verkkoon kirjoittamista, sosiaalisen median taitoja sekä mobiilialustan ymmärtämistä haettiin yhä enemmän vuonna 2010. Myös taitoa suorittaa useita tehtäviä samanaikaisesti (*multitasking*) sekä kunnianhimoa haettiin työntekijöissä enemmän. Tutkimuksen mukaan kolmen vuoden aikana tärkeimpänä haettavana ominaisuutena oli kuitenkin säilynyt aiempi työkokemus (Wegner & Owens 2013, 31).

Clearyn ja Cochien (2011) tutkimuksessa taas selvisi, että perinteisinä pidetyt taidot, kuten kirjoittaminen ja editointi, säilyivät tärkeimpinä työnantajien hakemina taitoina. He kuitenkin huomasivat uusimpien ilmoitusten hakevan aiempaa enemmän työntekijöitä, jotka ovat ripeitä, tarkkoja, innovatiivisia sekä moniosaajia (ema., 77). Mielenkiintoinen huomio oli myös se, että 78 prosenttia ilmoituksista ei maininnut minkäänlaisia tietoon liittyviä vaatimuksia vuonna 2009 (ema., 75).

Koskimäen (2015) tutkielman mukaan vaatimukset olivat kaiken kaikkiaan kasvaneet määrällisesti tutkitun 20 vuoden aikana. Yhteensä kaikissa tutkimuksen ilmoituksissa halutuin ominaisuus oli kokemus. Tutkielman mukaan toimittajan persoonallisuuteen ja työhön suhtautumiseen liittyvät määreet olivat lisääntyneet kahdessa vuosikymmenessä eniten. Toivottuja ominaisuuksia olivat myös esimerkiksi kiinnostus tai innostus työhön, kielitaito, ideointikyky sekä kyky tunnistaa uutisia ja löytää niitä. Koskimäki esittää myös mielenkiintoisen huomion siitä, ettei alan eettisen koodin tuntemusta pyydetty yhdessäkään aineiston ilmoituksessa. (Koskimäki 2015, 72–79). Yksi oman tutkielmani kannalta mielenkiintoinen Koskimäen tekemä huomio on se, että ahkeruus-ominaisuus sai huomattavasti enemmän mainintoja juurikin kesätoimittajia hakevissa työpaikkailmoituksissa. (emt., 74).

2.2.2 Paljon vaativa kutsumusammatti?

Journalismista puhutaan usein kutsumusammattina, jossa pärjäävät ne, joilla on riittävästi intohimoa toimittajan ammattiin. Jenni Mäenpään vuonna 2015 tekemässä toimittajaopiskelijoita koskevassa tutkimuksessa kysyttiin opiskelijoiden motivaatiotekijöitä journalismin opiskeluun. Vastauksissa korostuivat selkeästi itseilmaisuuksiin ja yksilöllisyyteen liittyvät tekijät. Opiskelijat kertoivat hakeneensa opiskelemaan toimittajaksi esimerkiksi siksi, että he nauttivat kirjoittamisesta tai kokevat olevansa lahjakkaita alalle. (Mäenpää 2015, 14). Auli Harjun, Kari Koljosen ja Ari Heinosen tutkimuksessa (2017) keskeisiä motiiveja alalle hakeutumiseen olivat työn yhteiskunnallinen ulottuvuus ja luovuuden sekä itseilmaisun mahdollisuudet (ema., 120).

Nuoret toimittajat kuvailivat Lehtosen tutkimuksessa toimittajan ammattia elämäntavaksi ja intohimoksi (Lehtonen 2013, 112). Hyvät toimittajat tuntuvat olevan jatkuvasti myös vapaa-ajallaan toimittajan roolissa haistelemassa juttuideoita. Lehtosen tutkimuksen mukaan nuoret toimittajat pitivätkin jatkuvaa hereillä oloa ja juttuaiheiden bongaamista yhtenä ammattitaidon merkinä. (Ema., 78). Etenkin pätkätöissä tai epätyypillisissä työsuhteissa työskentelevät nuoret toimittajat ymmärsivät toimittajuuden asiantuntija-asemaksi, jossa asioita seurataan ja tarkkaillaan jatkuvasti myös työajan ulkopuolella (Ema., 112). Kuten Harjun, Koljosen ja Heinosen tutkimuksessa todetaan: toimittajuus ei ole vain työajan alkaessa päälle puettava haalari (2017, 116). Vapaa-ajan ja työn raja hämärtyy tällaisessa tilanteessa helposti.

Vaikka niin sanotun kutsumusammattin harjoittamisesta voikin saada syvää tyydytystä ja iloa, on työn intensiivisyydellä myös varjopuolensa. Kun työhön laittaa koko persoonansa, onnistuminen vahvistaa sitä ja niin ikään epäonnistuminen ja arvostelu osuvat koko itseen (Julkunen 2008, 124). Lehtonen kirjoittaa, että niille toimittajaopiskelijoille, joilla on riittävästi motivaatiota alalle, journalistin työssä pärjäämiseen ja oman uran rakentamiseen ollaan valmiita panostamaan usein myös oman hyvinvoinnin kustannuksella (Lehtonen 2013, 13). Yksi Harjun, Koljosen ja Heinosen tutkimukseen osallistunut toimittaja kuvaili vaativaa journalismia tekevien toimittajien tekevänsä työtään ”rakkaudesta lajiin”. Työ on kiehtovaa ja siitä saa toisaalta mielihyvää, mutta toisaalta vaarana on loppuun palaminen (Harju, Koljonen & Heinonen 2017, 126).

Burnoutit liittyvät työhön täysillä panostamisen ohella myös työelämän epävarmuuteen. Nämä kaksi seikkaa luultavasti myös vahvistavat toisiaan: vaikka työhön panostaisikin täysillä, se ei takaa vakaata työuraa. Journalistiliiton vuoden 2010 kyselyn mukaan työn epävarmuus, eli pätkätyösuhteet, kiivastahtinen työ ja huoli työpaikan säilymisestä loivat kestävämpiä paineita

alle 35-vuotiaille journalisteille. Kyselyn mukaan kolmannes nuorista toimittajista oli hakenut ammattiapua masennukseen tai uupumukseen, ja neljäsosa apua hakeneista tarvitsi masennukseen tai uupumukseensa lääkettä. (Ks. Lehtonen 2013, 22).

2.2.3 Journalismin professionaalisuus

Spontaanisti, traditiosta ohjautumalla kehittynyt sanomalehtijournalismi oli kauan epäammattimaista, kunnes se varsin myöhään professionalistui (Salminen 1998, 28). Esimerkiksi Kauko Pietilä (2012) määrittelee professionin erilaisten kriteereiden kautta: ammatinharjoituksen tulee perustua teoreettiseen tietoon, ammattiin on korkea-asteinen koulutus, ammattilaisen pitää läpäistä jonkinlainen pätevyystesti, ammattia ohjaa eettinen koodi, ammattilaisten toiminta edistää yleistä intressiä ja ammattilaiset ovat järjestäytyneet omaksi organisaatiokseen (Pietilä 2012, 68). Journalismi ei täytä jokaista näistä vaatimuksista eikä näin ollen ole klassista, säänneltyä professionaalisuutta, kuten vaikkapa lääkärin tai juristin ammateissa, joita voi harjoittaa vain tietyn tutkinnon tai lisenssin omaava henkilö (esim. Koljonen 2013a, 93; Pöyhkäri, Ahva & Väliaverronen 2016a, 2). Käytännössä kuka tahansa voi siis olla journalisti. Ammattia luonnehditaan usein niin sanotuksi semiprofessioksi (esim. Koljonen 2013a, 93; Nygren 2008, 17).

Puhetta on myös journalismin de-professionalistumisesta. Esimerkiksi ruotsalainen tutkimus on osoittanut vuonna 2008 ammatin yhteneväisyyden rakoilleen silloinkin jo ainakin vuosikymmenen ajan. Ammattikunnan yhteneväisyyden katoamisen kokemus johtuu Gunnar Nygrenin mukaan esimerkiksi siitä, että on yhä vaikeampaa tunnistaa, kuka on journalisti ja mikä on hyvää journalismia (Nygren 2008, 20).

Nygren kirjoittaa, että ammatillinen rooli muodostuu kolmen eri tason, päivittäisen työn, normien ja rutiinien sekä ideaalien ja arvojen, kautta (emt., 23). Näiden lisäksi Nygren mainitsee myös neljännen tason, joka on journalismin asema yhteiskunnassa. Nämä eri tasot eivät ole riippuvaisia toisistaan, mutta ne vaikuttavat toisiinsa eri tavoin. Esimerkiksi arvot ja ideaalit vaikuttavat työn eettisiin pelisääntöihin, ja samoin normit ja rutiinit ohjaavat toimittajan päivittäistä työtä. Päivittäinen työ voi myös muuttaa hiljalleen ideaaleja ja arvoja. Esimerkiksi Minna Nalbantoglu huomasi pro gradu -tutkielmassaan näin käyneen jossain määrin Helsingin Sanomissa, kun analytiikkatyökalujen paljastamat lukijoiden toiveet ja kiinnostuksen kohteet vaikuttivat sekä käytännön työhön että ihanteisiin (Nalbantoglu 2016, 43). Tieto siitä, että joku tietty aihe tai tietty

juttu kiinnostaa lukijoita vaikutti siihen, millaisille paikoille juttuja HS:n verkkosivuilla nostettiin tai mistä aiheista tehtiin jatkojuttuja. Näin juttujen kiinnostavuudesta tulee yhä tärkeämpi uutiskriteeri, joka punnitaan yleisön reaktioiden perusteella (ema., 55).

Laura Ahvan, Reetta Pöyhtäri ja Jari Väliiverosen mukaan (2016a, 3) mukaan journalismin ammatillisuus taas rakentuu sekä rakenteellisten seikkojen että diskursiivisten käytäntöjen kautta. Rakenteellisia seikkoja ovat esimerkiksi ammattikunnan järjestäytyminen (Suomen Journalistiliitto), vakiintunut itsesääntely (Julkisen sanan neuvosto) ja siihen liittyvät lait (journalistin ohjeet) sekä oppilaitoksissa annettava journalismikoulutus ja tutkimus (ks. myös Koljonen 2013a, luku 4). Ammatillisuutta määrittelevillä diskursiivisilla käytännöillä taas viitataan journalistien omaan toimintaan ja puheeseen, joka vaikuttaa siihen, millaisena ammattina journalismi näyttää ja millaiseksi se muokkautuu (Ahva, Pöyhtäri & Väliiveronen 2016a, 3). Ahvan, Pöyhtäri ja Väliiverosen mukaan diskursiivinen ymmärrys professionista korostaa sitä, että ammatillisuus on rakenteiden ja pysyvyyden lisäksi myös toimintaa, muutosta ja jatkuvaa määrittelykamppailua. Samalla tavalla myös esimerkiksi Merja Helle kehottaa tutkimaan journalistista kulttuuria tulkinnallisena yhteisönä, joka jatkuvasti rakentaa ja legitimoii journalismia yhteisten kertomusten ja tulkintojen avulla (Helle 2009, 100).

Tällaisia yhteisiä kertomuksia ja tulkintoja journalismista ovat journalismin arvot. Näihin arvoihin viitataan usein periaatteina, joita journalistien tulisi noudattaa, mutta ne ovat yhtä lailla myös asenteita, joita journalisteilla on omasta ammatistaan (Lehtonen 2013, 51). Esimerkiksi Deuze määrittelee, että viisi keskeisesti journalismia määrittelevää ihannetta ovat julkinen palvelu, objektiivisuus, autonomisuus, välittömyys ja eettisyys (Deuze 2005, 446–447). Näiden viiden arvon kautta journalistit legitimoivat työtään ja ymmärtävät sen tarkoitusta. Arvoista nousee myös ammatti-ideologia, joka on ”elämänhistoriaan perustava käsitys itsestä ammatillisena toimijana” (Kolari 2009, 153). Siihen kuuluvat käsitykset siitä, mihin ihminen kokee ammatillisesti kuuluvansa sekä ammatin eettiset ulottuvuudet ja tavoitteet, jotka jaetaan kollektiivisesti muiden toimittajien kesken (emt.). Ammatillista roolia ei opetella kirjoja lukemalla, vaan siihen sosialisoidutaan toimituksessa työskennellessä (Nygren 2008, 22).

Journalismin tekemisen ja toimintaympäristön muutos tarkoittaa kuitenkin myös yhteisesti jaetun ammatti-ideologian ymmärryksen muutosta. Kolari kirjoittaa, että yrittäjyyteen kannustava työelämä siirtää painopistettä pois yhteisistä ammatillisista määrittelyistä ja kohti individualistisia määrittelyksiä (Kolari 2009, 153). Myös esimerkiksi Kari Koljonen (2013) toteaa toimituskulttuurin

muutoksien vaikuttaneen journalistien ammatti-identiteettiin. Median murroksen myötä journalismin ja journalistin määritelmät ovat hämärtyneet ja ammatin perinteisiin ydinarvoihin, kuten autonomiaan ja julkiseen palveluun, nojaaminen on vaikeutunut. (Koljonen 2013, 57–58.)

Harju, Koljonen ja Heinonen (2017) haastattelivat vuoden 2008 jälkeen irtisanottuja ja irtisanoutuneita toimittajia ja selvittivät sitä, miten lopputilit ja työelämän muutokset vaikuttavat toimittajan ammatti-identiteettiin. Tutkimusprojektista syntynyt kirja *Yhteistä uuteen alkuun* lähestyy aihetta toimittajien omakohtaisten työelämäkokemusten kautta (Harju, Koljonen & Heinonen 2018, 11). Kirjoittajat sanovat, että haastatteluiden perusteella ammatillinen identiteetti kytkeytyy toimittajien puheessa pitkälti työn käytäntöihin. Identiteetin muotoutuminen on siis työperäistä. Haastateltavat nostivat esiin kuitenkin myös toimittajan ammattiin usein liitettyjä ammatillisia ideaaleja. (Emt., 134–135). Näyttäisikin siltä, että Nygrenin (2008) erottelemat ammatillisen roolin eri tasot (päivittäinen työ, normit ja ideaalit) ovat pätevä keino hahmottaa ammatillisen identiteetin muodostuskohtia.

2.2.4 Teorian ja käytännön välissä

Klassikkona pidetty sosiologi ja filosofi Georg Simmel on esittänyt, että professio eli kutsumusammatti sovittaa keskenään käytännön vaatimukset ja teoreettiset pyrkimykset (ks. Pietilä 2012, 31). Kauko Pietilä kuvaa niin ikään teorian ja käytännön yhteensovituksen tulosta professioksi (2012, 31). Pietilä sanoo professioiden, kuten journalismin, olevan teorian ja tiedon instituutioiden, kuten yliopistojen, ja käytännön elämän, kuten työelämän välissä (2012, 21).

Tiedon ja teorian välinen tasapainoilu on tiivistänyt jo pitkään journalistiikan koulutuksen sisäisiä ristiriitoja. Akateemisella toimittajakoulutuksella onkin monimutkainen suhde journalismin alaan. Alan ja koulutuksen intressit saattavat olla ristiriidassa keskenään, mutta toisaalta molemmat tarvitsevat toisiaan. (Nygren 2016, 73). Koulutuksen pitää taiteilla toisaalta opiskelijoiden tulevien työnantajien odotusten ja akateemisten, sivistävien ja tutkimuksellisten tavoitteiden välillä.

Kanadalainen journalistiikan emeritusprofessori Enn Raudsepp (1989, 3) on tiivistänyt journalistiikan opetuksen tiimoilta käytävän väittelyn teorian ja käytännön välillä seuraavasti:

”Journalismikoulutus on päätynyt tilanteeseen, jossa se ei tiedä, onko se lintu vai kala. Se tuntee itsensä epäarakastetuksi median alalla ja vain juuri ja juuri hyväksytyksi akatemiassa.”

(ks. Deuze 2006, 21, suomennos SV).

Deuzen (2006) mukaan kamppailut journalismikoulutuksesta ovat samankaltaisia ympäri maailmaa. Kouluttajien tulee puolustaa opetusmetodejaan, teorian opetusta ja opetussuunnitelmaansa alan sisällä jaettua näkemystä vastaan siitä, ettei akatemia ole oikeastaan edes oikea paikka opettaa mediassa työskentelemistä. Kiistan myötä journalismin koulutusohjelmat taiteilevat hienoista linjaa käytännön ja teorian opettamisen välillä. (Deuze 2006, 22–23).

Kuten Pietilä huomauttaa, teoreettinen ja käytännöllinen pyrkivät erilaisiin tavoitteisiin ja ovat motivoituneet eri tavoin (2012, 31). Siksi niiden yhteen sovittaminen voi aiheuttaa kitkaa. Pietilä kysyy, voiko teorian opettamista edes oikeuttaa, ellei se johda käytännön osaamiseen, sillä suurin osa toimittajaksi opiskelevista sijoittuu muualle kuin yliopistoon töihin (emt., 35). Deuze taas huomauttaa, että on mahdotonta aina erottaa sitä, mihin teoria loppuu ja mistä käytäntö alkaa (2006, 28). Pietilän mukaan voimistuvana suuntauksena journalismin opetuksessa näyttääkin olevan käytännöllisyys, jossa pelkän tietämisen vastakohtana tärkeänä pidetään osaamisen ja tiedon sovellettavuutta (Pietilä 2012, 37). Toisaalta voidaan perustellusti myös kysyä, voiko toimittajalle olla ikinä haittaakaan jonkin asian tietämisestä, vaikkei se suoraan johtaisikaan tiedon soveltamiseen käytännössä.

Pitäisikö korkeakoulun sitten lähtökohtaisesti edes mukautua alan vaatimuksiin? Jyväskylän yliopiston journalistiikan opettaja Panu Uotila (2014) kirjoittaa, että korkeakoulujen on tehtävä arvovalinta siitä, kuinka tärkeänä työelämärelevanssia pidetään. Korkeakoulun pitäisi Uotilan mukaan vähintäänkin pyrkiä osoittamaan opiskelijalle teorian ja käytännön välinen silta (2014, 140). Opetettavasta teoriasta tulee siis enemmänkin toiminnan väline, kuten Pietilä (2012, 40) toteaa, eikä teoriaa opeteta vain siksi, että jotain ”pitää tietää.” Toimittajaopiskelijoille tehdyn tutkimuksen mukaan yliopisto-opiskelijoiden suhtautuminen opintojen teorian ja käytännön väliseen tasapainoon jakoi mielipiteitä. Osa toivoi enemmän käytännön opintoja, osa taas nykyistä yleissivistävämpää koulutusta (Mäenpää 2015, 26).

Tampereen yliopiston journalistiikan oppiaineen esittelytekstissä teorian ja käytännön välistä siltaa kommentoidaan heti esittelyn ensimmäisessä lauseessa:

”Journalistiikan oppiaineen opetuksessa yhdistyvät journalismin teoria ja käytäntö. Kyseessä on paitsi erilaisiin ammatteihin, myös laajaan yhteiskunnan ja kulttuurin tuntemukseen sekä tieteelliseen sivistykseen tähtäävä koulutusväylä, joka antaa perusvalmiudet myös tutkijan työhön ja kelpoisuuden alan jatko-opintoihin.”⁵

Myös Jyväskylän yliopiston journalistiikan oppiaineen esittelyteksti nostaa käytännön ja akateemisen tiedon välisen suhteen esiin:

”Journalistiikka on akateemisammattillinen oppiaine, joka kouluttaa toimittajia uutisorganisaatioihin ja muihin journalistisiin tehtäviin. Oppiaineen ammatillisen tehtävän lisäksi journalistiikan opinnot perehdyttävät opiskelijat median ja journalismin tutkimuksen tieteellisiin lähtökohtiin, teorioihin ja tutkimusmenetelmiin.”⁶

Ammattikorkeakouluissa teorian ja käytännön välinen suhde on erilainen yliopistoihin verrattuna, ja yleisesti ottaen ammattikorkeakoulut tarjoavat yliopistoja käytännönläheisempää opetusta. Ammattikorkeakouluilla on erilainen tehtävä kuin yliopistoilla, koska ne valmistavat suoraan ammattiin eivätkä esimerkiksi tutkijaksi. Esimerkiksi Haaga-Helian journalismikoulutuksen kuvauksessa luetellaan konkreettisia taitoja, joita opiskelija koulutusohjelmassa oppii. Erona on myös opintojen itsenäisyys, sillä ammattikorkeakouluissa opiskelijalla on vähemmän mahdollisuuksia valita kursseja oman oppiaineensa ulkopuolelta.

”Journalismin koulutuksesta valmistuva medianomi (AMK) osaa työskennellä monikanavaisesti. Hän hallitsee journalistisen tiedonhankinnan ja erilaiset juttutyypit, valokuvauksen ja video- ja radiotyöskentelyn. Hän osaa taiton ja datajournalismin perusteet. Hän käyttää hyvää ja elävää suomen kieltä sekä tuntee mediakentän, vastuunsa journalistina, viestinnän prosessit sekä talouden ja yhteiskunnan rakenteet.”⁷

Samaan tapaan kuvataan journalismin opiskelua myös Turun ammattikorkeakoulun nettisivuilla:

---

⁵ <http://www.uta.fi/cmt/esittely/tiedotusoppi.html> [viitattu 23.3.2019]

⁶ <https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/kivi/opiskelu/oppiaineet/jou> [viitattu 23.3.2019]

⁷ <http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus/amk-tutkinto/journalismikoulutus> [viitattu 23.3.2019]

”Media-alan koulutuksessa, journalismin opinnoissa saat valmiudet toimia journalismin ammattilaisena monimediaympäristössä ja tuottaa erilaisia journalistisia sisältöjä mm. televisioon, radioon, mobiili-, verkko- ja printtijulkaisuihin.”⁸

Tutkimusongelmani on, miten journalistiikan koulutus Suomessa suhteutuu alan muuttuneisiin vaatimuksiin. Yliopistotasoisesta journalismikoulutuksesta puhuttaessa pitäisi kysyä myös, onko yliopiston edes tarkoitus valmistaa opiskelijoita työelämään. Yliopistolain mukaan yliopistojen tehtävänä on ”edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä, antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta sekä kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa” (Yliopistolaki 558/2009, 2 §). Yliopistoilla ei siis ole lakiin perustuvaa, suoraa velvoitetta kouluttaa opiskelijoita työelämän palvelukseen. Toisaalta laissa mainitaan myös yhteiskunnallinen vaikuttavuus, joka lisättiin lakiin vuonna 2004. Tämän kannalta yliopistoilla on siis myös jonkinlainen vastuu tuottaa yhteiskunnalle hyötyä, eli esimerkiksi osaavia työntekijöitä.

Ammattikorkeakouluilla vastaava lakiin perustuva työelämävelvoite taas on, koska ammattikorkeakoululain mukaan ”Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua” (Ammattikorkeakoululaki 2014/932, 4 §).

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen työelämälähtökohtia on siis vaikeaa vertailla. Toisaalta kuten esimerkiksi Koulutuksen tutkimuslaitoksen tutkijat Päivi Vuorinen ja Sakari Valkonen (2005) toteavat, että ammattikorkeakoulut ja yliopistot ottavat vaikutteita koulutukseensa puolin ja toisin. Yliopistoista tutut käsitteet ovat siirtyneet ammattikorkeakoulumaailmaan ja yliopistot ovat hakeneet aiempaa tiiviimpää työelämäyhteistyötä. Tämä johtuu kirjoittajien mukaan osin siitä, ettei korkeakouluista valmistuneiden kysyntä työmarkkinoilla ole samalla tasolla kuin ennen 1990-lukua. Koska korkeakoulututkinto ei ole takuu työpaikasta, koulutusvalintaa pohditaan aiempaa tarkemmin myös työllisyyden kannalta, jolloin hyvä valmistaminen työelämään nousee opiskelijoille keskeiseksi kriteeriksi koulutuspaikkaa miettiessä, mikä asettaa korkeakoulut kilpailuasetelmaan keskenään. (Vuorinen & Valkonen 2005, 15–16).

---

⁸ <http://www.turkuamk.fi/fi/tutkinnot-ja-opiskelu/tutkinnot/medianomi-amk-journalismi/> [viitattu 23.3.2019]

2.3 Toimittajakoulutus

2.3.1 Toimittajakoulutuksen piirteet

Kuten Deuzekin (2006, 31) toteaa: sillä, miten journalistiikan opiskelijoita opetetaan ja koulutetaan, on lopulta vaikutusta siihen, miten journalismia tehdään. Nopeasti muuttuva media-ala asettaa myös journalismin koulutusohjelmille uusia vaatimuksia. Korkeakoulujen tulee toisaalta vastata alan odotuksiin ja toisaalta täyttää korkeakoulujen omat koulutuksen vaatimukset (Hultén & Wiklund 2016, 95).

Aristoteleen tiedon jakaminen *muodolliseen tietoon* (episteme), *käytännön tietoon* (phronesis) ja *käytännön taitoihin* (tekhné) on Uotilan (2014, 140) mukaan yhä ajankohtainen kolmijako toimittajakoulutuksessa. Benjamin Bloom [1956] taas jakaa opetukselliset tehtävät *tietoon*, *taitoon* ja *asenteeseen* (ks. Hultén & Wiklund 2016, 102–103). Hulténin ja Wiklundin mukaan Bloomin oppimisen taksonomia voidaan ajatella oppimisprosessin tavoitteina. Näin tieto sisältää tietojen keräämisen, kuvauksen, ymmärtämisen ja analysoinnin. Osaaminen taas viittaa tiedon käytännön soveltamiseen tietyissä tilanteissa, kuten vaikkapa journalistisessa tuotantoprosessissa. Asenteella taas tarkoitetaan esimerkiksi itsereflektointia ja sitoutumista eettisiin käytäntöihin ja arvoihin (2016, 102–103).

Artikkelissaan kansainvälisestä journalismikoulutuksesta Deuze identifioi kymmenen kategorian, jotka journalismikoulutuksen tulisi huomioida. Nämä kymmenen ”perimmäistä kysymystä” liittyvät motivaatioon, paradigmaan, tarkoitukseen, orientaatioon, suuntaan, kontekstin tunnistamiseen, koulutukseen, opetusohjelmaan, metodiin sekä johtamiseen ja järjestämiseen (Deuze 2006, 23). Deuzen mielestä malli, jossa opiskelijoita koulutetaan jaksoittain eri välineisiin keskittyen, jättää huomioimatta median hybridin luonteen (ema., 25).

Deuzen mukaan journalistisen alan koulutus on useimmiten joko ”seuraaja”, jolloin tutkinto-ohjelmassa keskitytään antamaan alan nykyisiä vaatimuksia vastaavaa koulutusta tai ”innovaattori”, jolloin journalismikoulutus nähdään enemmänkin kehityslaboratoriona, joka valmistaa opiskelijoita työn tulevaisuuteen (ema., 25). Niin ikään Uotila (2014, 142) kirjoittaa, että koulutuksella on vaativa tehtävä elää journalismin murroksesta jopa askeleen edellä. Uotilan mukaan journalismikoulutuksen ei pitäisi tyytyä olemaan ”passiivinen nykyinen observoija”, vaan myös tulevaisuuden rohkea suunnannäyttävä. Uotila kirjoittaa:

”Journalistiikka voi kouluttaa toimituksiin muutosagentteja, joilla on tiedolliset ja taidolliset valmiudet nähdä murrosvaiheen mahdollisuudet, journalismin sisällöt ja journalismi professiona kokonaan uudessa valossa. ”

(Uotila 2014, 142)

Kokonaan uutta otetta journalismin opetukseen tunnutaan kaipaavan myös työelämässä, ainakin jos tarkastelee tiettyjä työpaikkailmoituksia. Kivioja (2018) kertoo Aamulehden talven 2017 uutispäällikköä hakevasta työpaikkailmoituksesta, jossa hakijalta ei edellytetty ollenkaan journalismin koulutusta tai kokemusta. Sen sijaan sopiviksi taidoiksi uutispäällikön tehtävään lueteltiin esimerkiksi tekniikka, ict, tiede, urbaanit ympäristöt, videojournalismi, journalismi markkinointina, Excel-funktiot, community management, growth hacking, analytiikka sekä design ja käytettävyys. Kuten Kivioja toteaa, tällaisia taitoja ei juuri opeteta journalismin kursseilla. (Kivioja 2018, 78).

Viestintäalan tarpeita vuonna 2012 selvittänyt Haara toteaa, että nopeasti kehittyvällä viestintäalalla on vaarana, että opetetaan vain sitä, mitä sillä hetkellä osataan eikä sitä, mitä työmarkkinat kaipaisivat. Koska alan muutos on usein nopeaa ja korkeakoulubyrokratia hidasta, voivat koulutuksen sisältöjä koskevat päätökset olla kuitenkin jo vanhentuneita toteutuessaan. (Haara 2012, 4). On myös mahdotonta ennustaa, toteutuuko jonkun uuden teknologian potentiaali vai ei. Esimerkiksi nyt puhutaan paljon virtuaalitodellisuudesta ja keinoälystä, mutta tällaisten vielä suhteellisen uusien asioiden sisällyttäminen opetusohjelmaan olisi korkeakoululle riski.

Martin Eiden [2015] hahmottaa neljä suurta trendiä, jotka asettavat haasteita journalismin opetukselle. Haasteet liittyvät Eidenin mukaan journalismin perinteisten ansaintamallien muutokseen ja digitalisaatioon, journalismin yhteiskunnallisen roolin oikeuttamisen selittämisen tarpeeseen ja läpinäkyvyyteen, osallistavaan journalismiin ja kansalaisjournalismiin sekä alan oman ymmärryksen muutokseen siitä, mitä journalismi on. (ks. Hovden, Nygrenin & Zilliacus-Tikkanen 2016, 17).

Kuten erilaisista näkemyksistä voi huomata, täysin varmaa ennustusta tulevien toimittajien osaamistarpeista on vaikeaa antaa. Varmaa taitaa olla vain epävarmuus. Kuten Harju, Koljonen ja Heinonen toteavat (2018, 148), journalistien koulutuksessa tulisi ottaa huomioon työmarkkinoiden liikkuvuus ja epätyypillisten työsuhteiden yleistymisen. Kirjoittajat

peräänkuuluttavat opetuksen lisäämistä yrittäjyydestä, freelancerina toimimisesta ja mediataloudesta. Harju, Koljonen ja Heinonen kirjoittavat myös (2018, 149), että journalismin ammattiin tähtäävissä tutkinto-ohjelmissa on houkutusta muuttaa koulutusta niin, että tutkinto antaisi jatkossa laajemmat valmiudet erilaisiin viestinnän ja median töihin, kun journalistisella työllä on yhä vaikeampaa lyödä leiviksi. Tämän suuntaista muutosta on aistittavissa esimerkiksi Tampereen yliopiston journalistiikan opintosuunnan vuoden 2019 päivitetystä oppiainekuvailusta. Yliopiston yhdistyttyä Tampereen teknillisen yliopiston kanssa yhdeksi journalistiikan oppisuunta on osa ”Viestinnän monitieteistä tutkinto-ohjelmaa”, joka ”tähtää journalistisiin tehtäviin, mutta tarjoaa valmiuksia toimia muissakin vaativissa viestinnän tehtävissä.”⁹

2.3.2 Journalismin opetus Suomessa

Jan Fredrik Hovdenin, Gunnar Nygrenin ja Henrika Zilliacus-Tikkasen (2016) mukaan on olemassa pohjoismainen toimittajakoulutuksen malli. Pohjoismaiden samankaltainen malli tulevaisuuden toimittajien kouluttamiseen on heidän mukaansa syntynyt maiden jaetusta historiasta, samankaltaisista poliittisesta järjestelmästä ja mediasta mutta myös siitä, että pohjoismaiset tutkijat ja opettajat tekevät keskenään paljon yhteistyötä (Hovden, Nygren & Zilliacus-Tikkanen 2016, 11).

Toimittajien koulutus alkoi Pohjoismaista ensimmäisenä Suomessa, kun Kansalaiskorkeakoulu aloitti toimintansa Helsingissä vuonna 1925. Siellä saattoi suorittaa sanomalehtimiestutkinnon. Myöhemmin 1930-luvulla Kansalaiskorkeakoulu nimettiin Yhteiskunnalliseksi korkeakouluksi (YKK), ja siellä pystyi suorittamaan sanomalehtitutkinnon. (Pietilä 2012, 194). YKK muutti Tampereelle vuonna 1960 ja muuttui kuusi vuotta myöhemmin Tampereen yliopistoksi (Salminen 1998, 45).

Tampereen yliopiston toimittajakoulutus eriytyi kahdeksi erilliseksi opintopoluksi 1970-luvun alussa. Yliopistossa pystyi suorittamaan joko toimittajan ammattitutkinnon opetusjaostossa tai tiedotusopin kandidaatin tutkinnon yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan oppiaineessa. Kahden polun välille syntyi vastakkainasettelu, jota leimasi käytännön ja teorian välinen oletettu kuilu.

---

⁹ <https://www.tuni.fi/fi/tule-opiskelemaan/journalistiikan-opintosuunta-viestinnan-monitieteinen-tutkinto-ohjelma> [viitattu 29.3.2019]

(Esim. Koljonen 2013b, 109; Salminen 1998, 45). Opintopolut yhdistyivät lopulta vasta vuonna 1996 (Salminen 1998, 45).

Tampereen lisäksi toimittajakoulutusta alettiin antaa ruotsiksi Svenska Social och Kommunal Högskolanissa vuonna 1962 (Salokangas 2003, 9). Merkittävänä toimittajan kouluttajana on pidetty myös Sanoman omaa toimittajakoulua, joka aloitti toimintansa vuonna 1967 (emt., 10). Sanoman toimittajakoulu lopetti toimittajakurssinsa vuonna 2008. Jyväskylän yliopistossa journalistiikkaa alettiin opettaa vuonna 1987, ja koulutusohjelmasta puhuttiin usein eräänlaisena vastavoimana Tampereen ”punaiselle” toimittajakoululle (emt., 14).

Viestinnän alan koulutuspaikat nousivat räjähdysmäisesti vuosituhaten vaihteessa, kun ammattikorkeakoulut (AMK) perustettiin (esim. Koljonen 2013b, 129). Monissa ammattikorkeakouluissa aloitettiin viestinnän koulutusohjelma, osin koska koulutuksella oli hakijoiden parissa kysyntää ja koulut saivat tuloja oppilasmäärien perusteella (Haara 2012, 8; Koljonen 2013b 129). Myös yliöpositiiviset ennusteet viestintäalan työvoimatarpeen kasvusta ja varautuminen suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymiseen vaikuttivat viestinnän alan koulutuspaikkojen lisäämiseen (Raittila, Olin & Stenvall-Virtanen 2006, 9). Viestintäalasta tuli vahvasti ylikoulutettu, eikä koulutuspaikkojen määrä ole vieläkään realistisessa suhteessa alalta vapautuviin työpaikkoihin nähden (Lehtonen 2014, 100).

Vuonna 2019 Suomessa voi opiskella journalistiikkaa yhteensä kuudessa korkeakoulussa: kolmessa yliopistossa ja kolmessa ammattikorkeakoulussa. Yliopistoista toimittajan ammattia voi opiskella Tampereen yliopistossa, Jyväskylän yliopistossa ja Helsingin yliopiston alaisessa Svenska Social och Kommunal Högskolanissa (Soc&kom). Tampere ja Jyväskylä kouluttavat journalistiikassa maisteritasolle ja Soc&kom kandidaattitasolle, mutta sen opiskelijoilla on vapaa pääsy jatkamaan maisteriksi Helsingin yliopiston viestinnän oppiaineessa. Journalistiikassa kandidaatin tutkinto on laajuudeltaan 180 opintopistettä, ja sen tavoitteellinen suoritus aika on kolme vuotta. Maisterin tutkinnon laajuus on 120 opintopistettä, ja se pitäisi suorittaa kahdessa vuodessa.

Ammattikorkeakouluissa journalistiikan koulutusta on tarjolla Haaga-Heliassa, Turun ammattikorkeakoulussa ja Oulun ammattikorkeakoulussa (Oamk). Turussa toimittajakoulutus alkoi vuonna 1999 Diakonia-ammattikorkeakoulussa ja vaihtui Turun ammattikorkeakoulun alle vuonna 2011. Oamk aloitti toimittajakoulutuksen vuonna 2000 Oulussa ja Helia (myöhemmin

Haaga-Helia) vuonna 2003 Helsingissä. (Koljonen 2013b, 130). Ammattikorkeakouluissa suoritettavan medianomin tutkinnon laajuus on 240 opintopistettä ja tavoitteellinen suoritus aika neljä vuotta.

Korkeakoulu	Aloituspaikat (alempi korkeakoulututkinto)
Yliopistot	
Tampereen yliopisto	36
Jyväskylän yliopisto	19
Svenska social och kommunalhögskolan	80 laajaan kandiohjelmaan, joista 12-20 valitsee journalistiikan
Yliopistot yhteensä	67–75
Ammattikorkeakoulut	
Haaga-Helia	40
Oulun AMK	21–22
Turun AMK	22
AMK yhteensä	83–84
Yhteensä kaikki	noin 150

Taulukko 1: Journalistiikkaa opettavat korkeakoulut ja aloituspaikkojen määrä Suomessa

Arvioinnin perusteella äsken mainituissa kuudessa oppilaitoksessa oli vuonna 2015 vajaat 800 toimittajaopiskelijaa (Mäenpää 2015). Niissä aloittaa vuosittain opintonsa noin 150 opiskelijaa (ks. taulukko 1). On syytä kuitenkin huomata, että toimittajaksi hakeudutaan myös toimittajakoulutuksen ulkopuolelta. Alan sisällä on ollut toiveenakin, että noin puolet toimittajista tulisi alalle jostain muualta kuin toimittajakoulusta moniäänisen median takaamiseksi. Näin ollen alan vähäisistä työpaikoista kilpailevat muutkin kuin viestintää tai journalistiikkaa pääaineenaan lukeneet. Työtä ei siis riitä kaikille valmistuneille, ja kilpailu työpaikoista on kovaa. Esimerkiksi vuoden 2009 kesätoimittajapaikoista Aamulehteen kilpaili keskenään 320 hakijaa, joista 34 tuli valituksi (Lintula & Valkama 2009, 59).

Alan ylikoulutuksesta on puhuttu jo pitkään. Esimerkiksi ammatillisessa peruskoulutuksessa aloituspaikkoja oli lukuvuonna 2006-2007 lähes tuhat enemmän kuin arvioitu työvoiman tarve

vuonna 2012. Ammattikorkeakoulutasolla tarve ylittyi lähes 600 opiskelijalla ja yliopistotasollakin useilla kymmenillä. (Lappalainen 2009, 18). 2000-luvun puolivälissä eläkkeelle siirtyvien toimittajien korvaamiseen tarvittiin vuosittain noin 200–250 henkeä, kun opintonsa viestintäaloilla aloitti vuosittain vajaat 1500 opiskelijaa (Esim. Lintula & Valkama 2009, 12; Koljonen 2009, 129). Myös valtakunnallinen Toimittajakoulutuksen neuvottelukunta kiinnitti huomiota ylikoulutuksen ongelmaan vuonna 2015, ja kehotti opetus- ja kulttuuriministeriötä toimiin liikakoulutuksen purkamiseksi (ks. Harju, Koljonen & Heinonen 2018, 147).

Kun ammattikorkeakoulujen journalistiikan koulutusohjelmat painottavat käytännön taitoja, yliopistotutkinnoissa painopiste on journalismin teorian ja käytännön välisessä vuoropuhelussa (Koljonen 2013, 131). Aika ajoin toimittajakoulutukseen on kuitenkin kaivattu selkeämpää työnjakoa AMK- ja yliopistokoulutuksen välille. Esimerkiksi silloinen Diakonia-ammattikorkeakoulun viestinnän yliopettaja Pirita Juppi totesi Suomen Lehdistön haastattelussa vuonna 2009, ettei ammattikorkeakoulujen ole järkevää laajentaa opetustaan yleissivistäviin aineisiin tai yliopistojen lisätä radikaalisti käytännön kursseja. Hän peräänkuuluttaa köydenvedon sijaan selkeämpää työnjakoa sekä yhteistyötä. (Lappalainen 2009, 18).

Suomen Lehdistö selvitti samassa yhteydessä myös opiskelijoiden sekä työnantajien käsitystä ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen vahvuuksista ja heikkouksissa. Kyselyyn vastasi yhteensä 111 opiskelijaa Tampereelta, Jyväskylästä, Haaga-Heliasta ja Turun AMK:sta sekä 23 työnantajien edustajaa. Yliopisto-opiskelijat pitivät koulutuksensa vahvimpina osa-alueina journalistisen tiedonhankinnan, kriittisyyden, lehtikirjoittamisen, journalististen erityiskysymysten ja ammattietiikan sisäistämisen opetusta. Heikoiksi yliopisto-opiskelijat kokivat opetuksensa teknologia- ja monimediaopetuksen. Ammattikorkeakouluopiskelijat taas kokivat koulutuksensa vahvoiksi osa-alueiksi lehtikirjoittamisen, visuaalisuuden, tiedonhankinnan ja kriittisyyden opetuksen ja heikoiksi koulutuksensa yleissivistävyyden ja monimediaosaamisen opetuksen. (Lappalainen 2009, 16–17).

Työnantajat olivat opiskelijoiden kanssa pitkälti samoilla linjoilla eri opintojen heikkouksista ja vahvuuksista. Esimerkiksi 72 prosenttia työnantajista koki selvityksen mukaan, että AMK opettaa yleissivistystä ja ymmärrystä yhteiskunnan toiminnasta melko huonosti. Tiedotusopin tai journalistiikan opiskelu yliopistossa oli selvitykseen vastanneiden työnantajien mielestä selvästi arvostetuin väylä sanomalehden toimittajaksi. Seuraavaksi eniten arvostettiin jotakin muuta

yliopistotutkintoa ja journalismia sivuaineena. Ammattikorkeakoulu jäi selvästi jälkeen muista koulutusvaihtoehdoista. Kirjoituksessa AMK-koulutuksen huonon arvostuksen arvellaan johtuvan siitä, etteivät työnantajat tunne koulutusväylää riittävän hyvin. (Ema.). Voisi olettaa, että ammattikorkeakoulujen tunnettavuus työnantajien silmissä on kasvanut sen jälkeen, kun Suomen Lehdistö selvityksensä noin kymmenen vuotta sitten toteutti. Selvityksen aikaan ammattikorkeakoulut olivat olleet olemassa vasta vajaan vuosikymmenen ajan.

2.3.3 Toimittajaopiskelijat

Journalistiopiskelijoiden ymmärrystä toimittajan tärkeimmistä tehtävistä ja ominaisuuksista on tutkittu viime vuosina melko paljon. Jenni Mäenpää selvitti tutkimusraportissaan vuonna 2015 suomalaisten journalistiopiskelijoiden käsitystä itsestään tulevaisuuden toimittajina. Kyselyyn vastasi 265 opiskelijaa kuudesta suomalaisesta korkeakoulusta osana laajaa kansainvälistä vertailevaa tutkimusta Journalism Students Across the Globe. Kysely toteutettiin 30 maassa samanlaisena. Ennen Mäenpään tutkimusta on tehty myös laaja pohjoismainen Hovdabrekka-toimittajaopiskelijatutkimus. Vuosina 2005, 2008 ja 2012 toteutetussa projektissa haastateltiin lähes 5000:aa toimittajaopiskelijaa ympäri pohjoismaita.

Mäenpään tutkimuskyselyn mukaan suomalaiset toimittajaopiskelijat pitivät toimittajan tärkeimpänä tehtävänä ehkä hieman yllättävästikin tarinoiden kertomista. Tärkeinä tehtävinä pidettiin myös totuudenmukaista raportointia asioista, analysoidun tiedon tarjoamista ajankohtaisista asioista, suvaitsevaisuuden ja kulttuurisen monimuotoisuuden edistämistä, riippumatonta tarkkailua ja yhteiskunnallisen muutoksen edistämistä. (Mäenpää 2015, 16). Worlds of Journalism -raportin mukaan toimittajana työskentelevät pitivät tarinankerrontaa vasta neljänneksi tärkeimpänä journalistin tehtävänä, kun tärkeimmäksi nousi totuudenmukainen raportointi asioiksi (Ahva, Pöyhtäri & Väliaverron 2016b, 2). Mäenpään tutkimuksessa yliopisto-opiskelijat korostivat jonkin verran enemmän journalistien perinteistä vallan vahtikoiran roolia verrattuna ammattikorkeakoulussa opiskeleviin (ema., 17).

Pohjoismaisen tutkimuksen mukaan suomalaiset toimittajaopiskelijat pitivät toimittajan tärkeimpinä ominaisuuksina uteliaisuutta, kielitaitoa sekä perinpohjaisuutta. Myös tietämystä yhteiskunnasta ja oikeudentajua pidettiin tärkeinä. Tärkeimpinä koulutuksessa opiskeltavina taitoina opiskelijat pitivät esimerkiksi lähdekriittisyyden ja journalismin genreen opiskelua,

kielioppia sekä vieraita kieliä (Hovden & Ottosen 2016, 65; Zilliacus-Tikkanen, Hujanen & Jaakkola 2016, 135).

Kumpikin tutkimus osoittaa, että suomalaiset toimittajaopiskelijat haluaisivat työllistyä mieluiten aikakauslehteen tai sanomalehteen. Mäenpään tutkimukseen vastanneista opiskelijoista 24 prosenttia halusi työllistyä mieluiten aikakauslehteen ja 16 prosenttia sanomalehteen. Tampereen yliopistossa kiinnostus sanomalehtiin oli suurinta, ja 22 prosenttia ilmoitti sen mieluisimmaksi työpaikakseen. (Mäenpää 2016, 11). Pohjoismaisesta Hovdabrekka-tutkimuksesta voi huomata, että toivotuin työpaikka on ajan saatossa vaihtunut: kun vuonna 2005 suomalaisista toimittajaopiskelijoista 49 prosenttia halusi mieluiten töihin päivälehteen, vuonna 2012 niihin halusi enää 21 prosenttia vastanneista. Samaan aikaan kiinnostus aikakauslehtiä kohtaan on suorastaan räjähtänyt 1,9 prosentista 22 prosenttiin (Zilliacus-Tikkanen, Hujanen & Jaakkola 2016, 133).

Unelmatyöpaikan vaihtumisen syyksi arvellaan esimerkiksi sanomalehtien heikkoa taloudellista tilannetta (Zilliacus-Tikkanen, Hujanen & Jaakkola 2016, 133). Toisaalta aikakauslehtikiinnostuksen voi liittää myös aiemmin mainittuun näkemykseen toimittajan tärkeimmästä tehtävästä, joka Mäenpään tutkimuksen mukaan oli tarinoiden kertominen. Mäenpää kirjoittaa, että tarinallisuutta pidetään tärkeänä yleisön palvelemisen ja kiinnostuksen herättämisen keinona (Mäenpää 2015, 17). Tarinallisuus liitetään myös useasti vahvemmin aikakauslehtijournalismin ja feature-kirjoittamisen maailmaan. Tarinoiden kertomisessa tärkeiksi nousevat toimittajan omat, luovan kirjoittamisen taidot ja itsensä ilmaisun keinot, joita monet toimittajaopiskelijat pitivätkin suurina motivaatiotekijöinä alalle hakeutuessaan.

2.4 Tutkimuskysymykset

Olen nyt käynyt läpi tutkimukseeni tarvittavan teoreettisen viitekehyksen, ja siirryn seuraavaksi tarkastelemaan aineistoja ja sen jälkeen tuloksia.

Pyrin tutkielmallani vastaamaan pääkysymykseeni, johon vastaamista kaksi alakysymystäni helpottavat.

Pääkysymys K1: Miten suomalaisten korkeakoulujen journalistiikan opetus suhteutuu journalistisen alan kesätyöpaikkailmoitusten vaatimuksiin ja toiveisiin?

Alakysymykset:

K2: Mitä toimitukset vaativat ja toivoivat kesätoimittajiltaan vuonna 2016 ja vuonna 2018?

K3: Minkälaisia toimittajan taitoja, tietoa ja ominaisuuksia journalistiikan opetuksessa pidetään tärkeinä?

Alakysymykseen K2 vastaan kesätyöpaikkailmoitusten aineistollani ja alakysymykseen K3 haastattelututkimuksellani.

3 Aineisto ja tutkimusmenetelmä

Tutkielmani aineisto koostuu kahdesta osasta: journalistisen alan työpaikkailmoituksista ja korkeakoulujen journalistiikan oppiaineen vastaavien opettajien haastatteluista. Tutkielmassani käsittelen journalistisen alan kesätyöpaikkailmoituksia ammatillisena diskurssina, joka osaltaan määrittelee journalismin ammatillisuutta. Työilmoituksissa määritellään sitä, mitä alalla arvostetaan ja miten erilaisia tietoja, taitoja ja ominaisuuksia arvotetaan. Diskursiivisuuden lisäksi työilmoitukset voivat konkreettisesti vaikuttaa siihen, millaisia ihmisiä alalle palkataan.

Samalla tavalla myös se, millaisia asioita eri korkeakouluissa arvostetaan ja mitä opiskelijoille opetetaan vaikuttaa siihen, millaisia toimittajanalkuja korkeakouluista valmistuu. Nämä alalle valmistuvat ja töihin valitut toimittajat taas tulevat edelleen urallaan toimintansa ja puheidensa kautta vaikuttamaan journalismin ammatillisuuteen.

3.1 Kesätyöpaikkailmoitukset

Kesätoimittajan työ on monen toimittajan uran alku, ja kesätoimittajat ovat usein nuoria opiskelijoita tai vastavalmistuneita. Käytänkin tutkielmassani aineistona juuri kesätyöpaikkailmoituksia, koska tahdon tarkastella työelämän vaatimuksia juuri uransa aloittavien, nuorten toimittajien kannalta. Lisäksi nuorilla oletetaan usein olevan uusinta tietoa ja taitoa, ja alan uudet sekä nousevat osaamistarpeet saattavat siten heijastua eniten juuri kesätyöpaikkailmoituksiin.

Kuten jo aiemmin kerroin, journalistisen alan työpaikkailmoituksista on tehty aiemmin tutkimusta etenkin Yhdysvalloissa. Esimerkiksi Wegner ja Owens ovat tutkineet useampana vuonna (esim. Wegner & Owens 2013; Wegner, Owens & Thompson 2014; Wegner, Owens & Cain 2018) kvantitatiivisen sisällönanalyysin keinoin yhdysvaltalaisen uutisyhtiöiden työilmoituksissa esitettyjä vaatimuksia ja vertailleet niitä esimerkiksi journalismiopetuksen sisältöön. Wegner ja Owens käyttivät tutkimuksessa apunaan koodareita, jotka luokittelivat taidot ja ominaisuudet yhteensä 35 erilaiseen kategoriaan.

Niin ikään yhdysvaltalaiset Cleary ja Cochie tutkivat vuonna 2011 sisällönanalyysin keinoin sitä, miten työilmoitusten vaatimukset ovat muuttuneet 27 vuoden jakson aikana. Cleary ja Cochie jakoivat omassa tutkimuksessaan työilmoitusten vaatimukset kolmeen pääkategoriaan: tiedot,

taidot ja ominaisuudet, joiden alle he listaavat erilaisia ilmoituksissa mainittuja määreitä. Tutkijoiden mukaan luokittelu tietoihin, taitoihin ja ominaisuuksiin on yleinen esimerkiksi USA:n liittovaltion työpaikkoja täytettäessä (Cleary & Chochie 2011, 71).

Massey taas on tutkinut sitä, mitä työilmoitukset kertovat moniosaamisen muuttuneista vaatimuksista uutistoimistoissa (2010). Masseyn mukaan minkä tahansa alan työilmoitukset ovat kirjallisia representaatioita työpaikoista, joita ne mainostavat. Massey perustaa näkemyksensä työpaikkailmoitustutkimuksia vuonna 1998 tutkineiden Rafaelin ja Oliverin ajatukselle. He analysoivat työpaikkailmoituksia ja löysivät niistä eri tasoja. Monet tutkimukset, kuten myös Massey'n tutkimus, keskittyvät tasoista yhteen, ammatilliseen tasoon. Ammatillisella tasolla työpaikkailmoitukset viestivät ammatin sisäisin termein ja luovat kuvaa siitä, mitä kyseisen ammatinharjoittajat tekevät ja millaisia he ovat. (Rafaeli & Oliver 1998, 343–344).

Kuten Rafaeli ja Oliver huomauttavat, työpaikkailmoituksilla luodaan sellaista kuvaa, kuin yritykset haluavat. Kirjoittajat vertaavat ilmoituksia matkatoimistojen ilmoituksiin. (ema., 345). Vaikka ne eivät siis välttämättä heijastu todelliseen tehtävään työhön, ilmoitukset edustavat työnantajien näkemystä haettavasta työstä ja sen ihannetekijästä. Siksi työilmoitukset voivat paljastaa paljon alasta kokonaisuudessaan. Massey väittää, että työilmoitukset ovat enemmänkin kuin ilmoituksia siitä, mitä alalla tällä hetkellä haetaan ja minkälaisia journalisteja työhön halutaan. Työilmoitukset ovat myös muutoksen merkkejä, jotka voivat tarjota näkemystä alan muuttuviin tarpeisiin. (Massey 2010, 145).

Journalistisen alan työpaikkailmoituksista on tehty myös tiedotusopin pro gradu -tutkielma Tampereen yliopistossa. Ilona Koskimäen vuoden 2015 gradussa vertailtiin vuoden 1993, 2003 ja 2013 työilmoituksia sekä haastateltiin päällikkötoimittajia ja yritettiin selvittää niiden perusteella, millainen on hyvä toimittaja. Koskimäki luokitteli työilmoituksissa mainittuja määreitä samankaltaisuuksien perusteella eri luokkiin. Koskimäen tutkielma keskittyy hyvän toimittajuuden määrittelyyn. Koskimäki pohtii monen eri näkökulman kautta sitä, millainen on hyvä toimittaja. Hän käyttää esimerkiksi toimittajiusoppaita, työpaikkailmoituksia sekä päällikkötoimittajien haastatteluita tutkielmansa aineistona. Tutkiessaan sitä, miten työpaikkailmoitusten ideaalitoimittaja on muuttunut vuosien 1993, 2003 ja 2013 aikana Koskimäki luokitteli ilmoitusten määreet yhteensä 35 luokkaan ja myöhemmin myös kolmeen pääluokkaan. Koskimäen käyttämiä pääluokkia olivat toimittajan tietoihin liittyvät määreet,

toimittajan osaamiseen ja taitoihin liittyvät määreet sekä toimittajan persoonallisuuteen ja työhönsä suhtautumiseen liittyvät määreet. Luokittelu vastaa Clearyn ja Cochien (2011) jaottelua.

Työpaikkailmoituksia tutkiessa tulee ottaa huomioon se, etteivät ne ole tarkkoja representaatioita oikeasta tehtävästä työstä. Lähden tutkielmassani kuitenkin liikkeelle ajatuksesta siitä, että ilmoitukset heijastavat työnantajien toiveita uusille työntekijöille ja toimivat representaationa työnantajien ihannetoimittajasta, kuten Massey (2010) toteaa.

3.1.1 Kesätyöpaikkailmoitusten analyysimenetelmä

Olen kerännyt jo kandidaatintutkielmaani (Varpula, 2017) varten kesäksi 2017 kesätoimittajaa etsineet työpaikkailmoitukset. Sen vuoden aineistoni koostuu yhteensä 23 journalistisen alan kesätyöpaikkailmoituksesta. Lisäksi olen kerännyt aineistooni kesäksi 2019 kesätoimittajaa etsivät työpaikkailmoitukset. Vuoden 2019 aineistoni koostuu yhteensä 25 kesätyöpaikkailmoituksesta. Tarkoituksena ei ole niinkään vertailla kahden eri vuoden ilmoituksia toisiinsa, vaan muodostaa niiden avulla katsaus tämän hetken kesätoimittajien ihannepiirteisiin.

Kesätyöpaikkailmoituksia aletaan yleensä julkaista loka–marraskuussa, ja niitä ilmestyy yleensä helmikuulle saakka. Olen ottanut mukaan kaikki kesätoimittajaa hakevat työpaikkailmoitukset, jotka olen löytänyt. Olen kerännyt ilmoituksia sekä internetistä että Journalisti-lehdestä. Lisäksi muutama ilmoituksista on saatu toimituksilta itseltään sähköpostitse. Internetissä ilmoituksia on julkaistu erilaisilla rekrytointisivuilla ja mediakonsernien omilla sivuilla. Mainio lähde on ollut myös Tampereen toimittajaopiskelijoiden ainejärjestö Vostokin nettisivut¹⁰, jolla on useamman vuoden ajan ylläpidetty ajantasaista listaa kesätoimittajahauista ja niiden ilmoituksista. Osa toimituksista on lähettänyt ilmoituksiaan suoraan listan ylläpitäjälle.

Käytin työpaikkailmoitusten analysointiin määrällistä sisällönanalyysia ja luokittelua. Metodi vastaa kandidaatintyössäni käyttämäni. Aloitin analyysini keräämällä kaikki työpaikkailmoituksissa mainitut vaatimukset ylös laskentataulukkoon. Saatuani paremman kokonaiskuvan aineistostani aloin jakaa määreitä edelleen omiin luokkiinsa. Esimerkiksi kaikki vaatimukset, joissa mainittiin koulutus, oli helppo yhdistää oman koulutus-alaluokan alle. Samoin

---

¹⁰ <http://vostok.fi/jasenille/kesatyopaikat/> [viitattu 3.4.2019]

esimerkiksi ”innostunut” ja ”innokas asenne” menivät saman innostuneisuus-alaluokan alle. Luokittelua ohjasi siis aineisto.

Kuvio 1: Esimerkki määreiden luokittelusta.

Erityistapauksissa sama vaatimus voi olla kahdessa eri luokassa. Esimerkiksi vaatimuksen ”reagoit nopeasti uutistapahtumiin verkossa” voi tulkita sekä nopeudeksi että verkko-osaamiseksi, ja koin, että sen niputtaminen vain toiseen ei olisi aineistolleni rehellistä.

Luokiteltuani työpaikkailmoitusten vaatimukset yhteensä 28 alaluokan alle aloitin aineiston pelkistäminen tiedoiksi, taidoiksi ja ominaisuuksiksi. Jaottelu mukaillee Yhdysvalloissa liittovaltion työpaikkoja hakiessa käyttävään malliin, jossa työnhakijan taitoja arvioidaan kolmen kohdan, ”KSA:n” (Knowledge, Skills, Abilities) mukaan. Kuten aiemmin mainitsin, vastaavaa jaottelua on käytetty myös aiemmin työpaikkailmoituksia tutkiessa (esim. Cleary & Cochie 2011, Koskimäki 2015).

Jaottelussa *tiedoilla* viitataan teoreettisen tiedon ymmärtämäiseen, *taidoilla* tiedon käytännön toimeenpanemiseen ja motoriseen työhön ja *kyvyillä* ihmisen omiin, yksilöllisiin ominaisuuksiin jotka auttavat taitojen toteuttamisessa. Käytän kolmantena kategoriana sanaa ominaisuus, koska se on mielestäni parempi käänös sille asialle, johon sanalla viitataan. Lisäksi KSA:n kolmantena kohtana mainitaan joissakin yhteyksissä ”ability”-sanan sijasta ”attitude” eli asenne. Tämä

jaottelu noudattaa myös Benjamin Bloomin [1956] käsitystä koulutuksen kolmesta mahdollisesta tavoitteesta: tieto, taidot ja asenne.

3.2 Haastatteluaineisto

Haastatteluaineistoni koostuu jokaisen kuuden toimittajakoulutusta tarjoavan suomalaisen korkeakoulun koulutuksesta vastaavien henkilöiden haastatteluista. Haastateltavat ovat Tampereen yliopistosta, Jyväskylän yliopistosta, Svenska social och kommunalhögskolanista, Haaga-Heliasta, Turun ammattikorkeakoulusta ja Oulun ammattikorkeakoulusta. Haastattelemani henkilöt edustavat haastatteluissaan omia instituutioitaan eli korkeakoulujaan. He ovat oman toimittajakoulutuksensa asiantuntijoita, ja heidän haastattelunsa edustavat siis asiantuntijadiskurssia, jolla osaltaan määritellään koulutuksessa arvostettavia asioita.

Koska halusin pystyä gradussani pystyä vertailemaan eri korkeakoulujen toimittajakoulutuksen tavoitteita keskenään, päädyin siihen, että haastateltavat esiintyvät omilla nimillään tutkielmassa. Anonyymiutta olisi ollut vaikeaa taata ilman, että haastatteluiden vertailumahdollisuudet olisivat pienentyneet huomattavasti.

<i>Korkeakoulu</i>	<i>Haastateltava</i>
<i>Haaga-Helia</i>	Anne Leppäjärvi, koulutusohjelmajohtaja
<i>Jyväskylän yliopisto</i>	Mikko Villi, journalistiikan professori
<i>Oulun ammattikorkeakoulu</i>	Marko Taivalkoski, digitaalisen journalismin lehtori ja suuntautumisvaihtoehtovastaava
<i>Svenska social- och kommunalhögskolan</i>	Jaana Hujanen, journalistiikan professori
<i>Tampereen yliopisto</i>	Risto Kunelius, journalistiikan professori
<i>Turun ammattikorkeakoulu</i>	Samuel Raunio, koulutuspäällikkö

Taulukko 2: Haastattelututkimuksen haastateltavat

Haastatteluilla pyrin selvittämään sitä, miten työpaikkailmoituksissa esitettyjä vaatimuksia ja toiveita opetetaan ja arvostetaan korkeakouluissa. Lisäksi haastatteluilla selvitetään, minkälaisia toimittajan ihanteita koulutuksen vastaavat tahot tunnistavat. Pyysin haastateltaviani esimerkiksi asettamaan tärkeysjärjestykseen työpaikkailmoituksista löytämiäni määreitä. Lisäksi keskustelimme siitä, minkälaisina haastateltavat näkevät korkeakoulutasoisen toimittajakoulutuksen tavoitteet. Onko esimerkiksi ammattikorkeakouluissa vahvempi käytännön työelämätaitojen painotus kuin yliopistoissa?

3.2.1 Haastattelututkimuksen menetelmä

Kuten Hurme ja Hirsjärvi (2000, 30) toteavat, kvantitatiivisen tutkimuksen voi yhdistää kvalitatiiviseen monin eri tavoin. Tässä tapauksessa yhdistin määrällisen työpaikkailmoitusten tutkimuksen laadulliseen haastattelututkimukseen. Käytin ensin kvantitatiivista otetta työpaikkailmoitusten tutkimiseen, jonka pohjalta muodostin kvalitatiiviseen haastattelututkimukseeni typologioita (Hurme & Hirsjärvi 2000, 28). Näin ollen hyödynsin siis työpaikkailmoituksista saamaani tietoa rakentaakseni tutkimuksen seuraavaa vaihetta eli haastatteluja (emt., 30).

Hurmeen ja Hirsjärven mukaan lomakehaastattelu sopii parhaiten tilanteisiin, joissa halutaan testata muodollisia hypoteeseja ja joissa testataan aiempien kvalitatiivisten tulosten yleistettävyyttä. Toisaalta haluan kuitenkin, että haastateltavat saisivat kertoa näkemyksistään myös omilla sanoillaan, eivätkä vain valmiilla vastausvaihtoehdoilla. Tämän vuoksi päädyin valitsemaan haastattelumetodiksi puolistrukturoidun haastattelun eli teemahaastattelun, jossa kysymykset ovat kaikille samat, mutta vastauksia ei ole sidottu vastausvaihtoehtoihin (Hurme & Hirsjärvi 2000, 47).

Olen tehnyt haastatteluilleni laadullista sisällönanalyysia, joka on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117). Tuomi ja Sarajärvi kirjoittavat, että sisällönanalyysin menetelmällä saadaan järjesteltyä aineisto johtopäätösten tekoa varten. Siinä on tavoitteena järjestää aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon niin, ettei sen sisältämä informaatio ei katoa (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 117). Sisällönanalyysia voi tehdä joko aineistolähtöisesti, teoriasidonnaisesti tai teorialähtöisesti (emt., 103). Oma analyysini edustaa näistä kolmesta vaihtoehdosta parhaiten teoriasidonnaista sisällönanalyysia. Siinä aiempi teoria

toimii apuna analyysin tekemisessä. Itse analyysi nousee itse aineistosta eli haastatteluista, mutta aiempi tieto ohjaa tai auttaa analyysiä. Tällöin valmiista analyysistä on tunnistettavissa aiemman tiedon vaikutus. (emt.). Aiempi tieto on oman tutkimukseni tapauksessa työpaikkailmoituksista nousseet määreet, jotka toimivat teemahaastatteluni pohjana.

Käytin haastatteluaineistoni järjestelyyn ja analysointiin laadullista tutkimusta ja sisällönanalyysiä varten kehitettyä Atlas.ti-tietokoneohjelmaa. Syötin litteroimani haastattelumateriaalin ohjelmaan, jonka jälkeen aloin etsimään aineistosta samankaltaisia kohtia, jotka koodasin lyhyillä, lausetta tai ajatuskokonaisuutta kuvaavilla määriyksillä. Näin sain paremman kuvan siitä, minkälaisia samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia eri haastateltavien välillä oli puhuttaessa samoista aiheista, ja pystyin analysoimaan kuutta haastattelua paremmin rinnakkain.

4 Tulokset

4.1 Työpaikkailmoitusten luokittelu

Aineistoni käsittää yhteensä 51 kesätoimittajaa hakevaa työpaikkailmoitusta vuosilta 2017 ja 2019. Olen eritellyt aineiston jakautumisen eri vuosille ja aineistosta löytämiäni vaatimusten määrän taulukkoon 3.

Vuosi	Ilmoituksia	Vaatimuksia	Vaatimuksia/ilmoitus (keskiarvo)
2017	23	165	7,2
2019	28	222	8
Yhteensä	51	387	7,6

Taulukko 3: Aineiston määrä ja jakautuminen eri vuosille

Kuten taulukosta voi lukea, vaatimuksia oli jonkin verran enemmän kesäksi 2019 kesätoimittajaa hakevissa työpaikkailmoituksissa. Kaiken kaikkiaan vaatimuksia löytyi työpaikkailmoituksista melko paljon, ja keskimäärin yksi nykyajan journalistisen alan kesätyöpaikkailmoitus sisältää noin 7,6 vaatimusta.

Tämän tutkielman aineistosta ei voi päätellä sitä, onko vaatimusten määrä vuosien saatossa kasvanut, koska kaikki tarkasteltava aineisto on tuoretta, eikä tarkoituksena ollutkaan vertailla nykyhetkeä historiaan. Omassa kandidaatintutkielmassani, jossa vertailin ilmoituksia kymmenen vuoden väleiltä toisiinsa selvisi kuitenkin, että vuonna 2007 toimitukset vaativat kesätyönhakijoiltaan keskimäärin 5,2 asiaa per työpaikkailmoitus (Varpula 2017, 13). Koskimäen pro gradu -tutkielman mukaan vuoden 1993 työpaikkailmoituksissa vaatimuksia oli keskimäärin vain noin 4,4 per työpaikkailmoitus (Koskimäki 2015, 70). Näihin aiempiin löydöksiin peilaten voisi siis sanoa, että toimittajalle asetettujen vaatimusten määrä on kasvanut reippaasti. Löydös sopii myös monien tutkijoiden huomaamaan moniosaamisen vaatimuksen lisääntymiseen toimittajan ammatissa. Jos yli 10 vuotta sitten vuonna 2007 kesätoimittajalta kysyttiin keskimäärin viidenlaista erilaista osaamista, vuonna 2019 osaamistarpeita oli jo kahdeksan.

Luokittelin ilmoituksissa hakijoille asetetut vaatimukset yhteensä 28 luokkaan samankaltaisuuden perusteella.

Luokkien muodostaminen edellyttää aina tutkijan omaa harkintaa. Esimerkiksi toiseksi suosituimmaksi vaatimukseksi nousseen *ammattillisen kunnianhimon* kohdalla jouduin pitkään pohtimaan sitä, milloin tietyn fraasin tai sanan voi lukea kunnianhimon vaatimukseksi. Päädyin määrittelemään esimerkiksi useassa ilmoituksessa mainitun *uutisnälän* ammatilliseksi kunnianhimoiksi, koska uskon sen kuvaavan riittävän hyvin sitä, mitä kyseisellä fraasilla tavoitellaan: toimittajaa, joka suhtautuu työhönsä tinkimättömästi ja intohimolla.

Muutaman luokan kohdalla mietin aluksi, tarvitseeko määre edes omaa luokkaansa. Esimerkiksi *aktiivisuus*, *rohkeus* ja *innostus* voivat hyvin tavoitella samankaltaista ominaisuutta, mutta ovat hieman eritavoin sanoitettuja. Aktiivisuuden alle meni itse aktiivisuuden lisäksi määreitä kuten energinen, reipas, ahkera ja aikaansaava. Rohkeudeksi laskin esimerkiksi pelottomuuden ja ennakkoluulottomuuden. Innostus mainittiin yleensä ilmoituksissa innokkaana asenteena. *Luotettavuuden* luokan olisi voinut mainintojen vähäisen määrän puolesta niputtaa myös luokittelemattomaksi ominaisuudeksi, mutta halusin mieluummin kuvailla aineistoani mahdollisimman yksityiskohtaisesti. Luotettavuus mainittiin kyvyllä tehdä luotettava journalismia, sovitussa aikataulussa pysymisellä ja esimerkiksi fraasilla ”luotettava joukkuepelaaja”, joka meni myös sosiaalisten taitojen luokan alle.

Esimerkiksi *välineosaamisen* alla on vaatimuksia tiettyjen ohjelmien ja työkalujen hallinnassa. Luokan *sosiaaliset taidot* olisi voinut nimetä myös vaikkapa ryhmätyötaidoiksi, sillä niistä vaatimuksissa oli useimmiten kyse. Toisaalta ilmoituksissa saatettiin edellyttää myös sosiaalista luonnetta tai sitä, että toimittaja osaa lähestyä kaikenlaisia haastateltavia luontevasti.

Kaikki aineistosta löytämäni luokat ovat nähtävillä taulukossa 4. Luokat ovat suuruusjärjestyksessä.

Vaatus	Löydösten määrä (2017 + 2019)	Määrä %:ssa ilmoituksista
1. Monimediaosaaminen	29	57
2. Ammatillinen kunnianhimo	24	47
3. Ideointikyky	23	45
4. Verkko-osaaminen	22	43
5. Kokemus	22	43
6. Koulutus	20	39
7. Kirjoitustaito	19	37
8. Sosiaaliset taidot	18	35
9. Oma-aloitteisuus	18	35
10. Nopeus	15	29
11. Rohkeus	15	29
12. Aktiivisuus	15	29
13. Lukijan ymmärtäminen	14	27
14. Uutisnä	14	27
15. Muut ominaisuudet	14	27
16. Kiinnostus johonkin (esim. yhteiskuntaan)	12	24
17. Sosiaalinen media	11	22
18. Välineosaaminen	11	22
19. Innostus	10	20
20. Luovuus	9	18
21. Uteliaisuus	9	18
22. Kielitaito	8	16
23. Kuvaustaito	7	14
24. Tarinankerronta	7	14
25. Yleissivistys	6	12
26. Joustavuus	6	12
27. Esiintymiskyky	5	9
28. Luotettavuus	4	8
Yhteensä	387	100

Taulukko 4: Työpaikkailmoituksista löydetty luokat ja havaintojen määrä

Luokittelusta löytyy myös yksi niin sanottu kaatoluokka *muut ominaisuudet*, johon olen laittanut määreet, jotka eivät solahtaneet luokitukseni alle muuten. Tällaisia, vain yksittäisiä mainintoja saaneita ominaisuuksia olivat esimerkiksi *maalaisjärki*, *paineensietokyky*, *iloisuus* sekä muutamaan otteeseen mainittu hyvä tai journalistinen *asenne*.

4.1.1 Työpaikkailmoitusten toimittaja

Käyn seuraavaksi läpi ilmoituksissa nousseita vaatimuksia ja pohdin sitä, mitä ne voivat kertoa journalismista ja ammatin nousevista ja uusista osaamistarpeista. Vuosina 2017 ja 2019 kesätoimittajien hakuilmoituksissa esiintyneet vaatimukset näyttävät peilaavan pitkälti nykyjournalismia ja ajan henkeä. Esimerkiksi Nikusen (2011, 56) ja Lehtosen (2013, 16) tunnistamat nykyajan toimittajilta vaaditut osaamistarpeet, eli moniosaaminen, yleistoimittajuus, heikentyvä asiantuntijuus ja joustavuuden lisääntyminen, ovat nähtävillä myös tutkimistani kesätyöpaikkailmoituksista. Esimerkiksi *yleissivistystä* (12 %) tai vaikkapa *kiinnostusta yhteiskuntaan tai johonkin* erityisaiheeseen (24 %) ei mainittu kuin kourallisissa ilmoituksissa, minkä voi ajatella heijastavan sitä, ettei asiantuntijuutta nähdä enää yhtä tärkeänä kuin vaikkapa teknologista osaamista, joka oli ilmoituksissa huomattavasti kysytympää. *Kiinnostus johonkin* sai mainintoja useimmiten vain niin sanottujen erikoistoimituksien, kuten Kauppalehden ja MustRead-sivun työpaikkailmoituksissa.

Tarkastelluista työpaikkailmoituksista voi myös huomata samankaltaisia vaatimuksia kuin joita nousi esiin vuoden 2012 raportissa viestintäalan uusista osaamistarpeista (Haara 2012). Raportissa mainituista uusista osaamistarpeista myös näissä työpaikkailmoituksissa esille nousivat esimerkiksi yhteistyötaidot ja esiintymistaito, kansainvälistyminen, luovuus ja tekninen osaaminen sekä sosiaalinen media.

Monimediaosaamisen (57 %) ja erikseen vielä *verkko-osaamisen* (43 %) suurta kysyntää ei voi pitää suoranaisesti yllättävänä. Monimediaosaaminen oli kysyttyä myös aiempien työpaikkailmoituksista tehdyn tutkimuksen perusteella (Massey 2010, 145; Wegner & Owens 2013, 31). Nikusen (2011) tutkimuksen mukaan nuoret toimittajat nähdään lähtökohtaisesti muuntautumiskykyisinä ja nopeina omaksumaan uutta tietoa. Koska kesätoimittajat ovat usein nuoria, nämä tarkasteltavat työpaikkailmoitukset ovat juuri heille tehtyjä. Kesätoimittajilla ja nuorilla muutenkin myös usein oletetaan olevan uusinta teknologista osaamista tai ainakin kykyä omaksua teknologisia taitoja hyvin. Nikusen tutkimuksessa haastatellut toimittajat ajattelivat, että teknologiataidot syrjäyttävät asiantuntijuuden ja substanssiosaamisen, jolloin uusimman teknologian nopea omaksuminen on tärkeämpää kuin vaikkapa yhteiskunnan tai talouden tuntemus (Nikunen 2011, 42–48). Vaikka en tutkinutkaan suoraan sitä, minkälaisen painoarvon eri vaatimukset työpaikkailmoituksissa saivat tai missä järjestyksessä ne ilmoituksissa mainittiin,

voin ilmoituksia paljon lukeneena sanoa, että verkkojournalismin taito tai monimediataidot ovat monessa ilmoituksessa kysytyn lisäksi usein myös niitä asioita, joita ilmoituksissa mainitaan ensimmäisenä. Se voi osaltaan myös kertoa jotakin siitä, miten suuressa arvossa kyseistä osaamista pidetään.

Verkko-osaaminen sanoitettiin ilmoituksissa esimerkiksi näin:

”Sinulla on kokemusta ja näkemystä verkkojulkaisemisesta ilmaisukeinoineen.”

(Aamulehti 2018)

”Haluamme, että journalistina ajattelet juttuasi ja ilmaisua mobiili ja verkko edellä.”

(Helsingin Sanomat 2018)

Jos monimediataitojen ja verkkotaitojen osaamisen kysyntä oli odotettavissa, *ammattillisen kunnianhimon* vaatimuksen suurta kysyntää (47 %) voi pitää hieman yllättävänä. Toisaalta myös Wegner ja Owens huomasivat, että kunnianhimoa haettiin työntekijöissä enemmän vuonna 2013 (Wegner & Owens 2013, 31). Juuri journalismin kontekstissa ammatillisesta kunnianhimosta ei puhuta samalla tavalla kuin monien muiden ammattien yhteydessä, joissa kunnianhimo liitetään usein esimerkiksi uralla etenemiseen. Toimittajilla kunnianhimo ei taas välttämättä liity vaikkapa päätoimittajan paikkaan tähtäämiseen. Näissä työpaikkailmoituksissa tulkitseen ammatillisen kunnianhimon viittaavan enemmänkin parhaansa tekemiseen kyseisen toimituksen sisällä – kuuluuhan kyseiseen luokkaan määreitä, kuten uutisnälkä.

Kunnianhimo mainittiin ilmoituksissa esimerkiksi näin:

”Etsimme journalismiin kunnianhimoisesti suhtautuvia tekijöitä [...]”

(Ilkka ja Pohjalainen 2018)

”Sinulla on jatkuva uutisnälkä, ja onneksesi myös pistämätön uutisnenä. Poimit mielelläsi erityisesti valtakunnallisia uutisvoittoja.”

(Iltalehti 2016)

”Edellytämme hakijoilta uutisnälkää [...]”

(Kaakon Viestintä 2017)

Parhaimmillaan kunnianhimo voidaan nähdä siis hyveenä, joka saa työntekijän pyrkimään jatkuvasti parempaan suoritukseen ja kenties hakemaan arvostusta toimituksen sisällä. Nykyään kun verkkoanalytiikka on ainakin suurissa toimituksissa jo arkipäivää, voi jokainen työntekijä myös seurata omien juttujensa lukijamääriä reaaliajassa. Kenties kunnianhimoinen kesätoimittaja haluaa ylittää lukijamäärissä huippusuorituksiin. Hieman pessimistisemmin ajatellen kunnianhimon vaatimuksen voi liittää myös median talouspaineisiin. Kunnianhimoiset toimittajat kirjoittavat vetäviä juttuja ja kuten vaikkapa Iltalehti (2016) sen ilmaisee, ”poimivat mielellään erityisesti valtakunnallisia uutisvoittoja”, jotka tuovat lehdelle lisää lukijoita ja mainosrahaa. Tutkimuksen mukaan toimittajaopiskelijat tuntevatkin itse myös vastuuta tulospaineista: pohjoismaisen toimittajaopiskelijakyselyn mukaan vuonna 2012 noin 40 prosenttia suomalaisista toimittajaopiskelijoista tunsivat olevansa vastuussa sen lehden taloudellisesta hyvinvoinnista, jolle työskentelee (Zilliacus-Tikkanen, Hujanen & Jaakkola 2016, 140). Tämän lisäksi kunnianhimon vaatimuksen voi myös liittää puheeseen journalismista kutsumusammattina, jossa pärjäävät ne, joilla on siihen riittävästi intohimoa.

Ideointikyky nousi aineistossani kolmanneksi kysytyimmäksi asiaksi. Se mainittiin keskimäärin 45 prosentissa ilmoituksia. Omia ideoita ja niiden esittämistä arvostettiin yhtä lailla niin paikallislehdissä kuin isoissa mediataloissakin. Monet ilmoituksissa esiintyvistä määreistä ovat toistensa kanssa lomikkain asettuvia: esimerkiksi ideointitaito mainittiin usein yhdessä oma-aloitteisuuden, aktiivisuuden tai rohkeuden yhteydessä. Omien ideoiden lisäksi kesätoimittajan pitää myös olla aktiivinen ja oma-aloitteinen ideoiden esille tuomisessa, kuten seuraavassa ilmoituksessa ilmaistaan:

”Odotamme, että ehdotat meille rohkeasti ideoita.” (Helsingin Sanomat 2018)

Ideointikykyä voidaan pitää melko perinteisenä toimittajalta vaadittuna taitona. Sen merkitys ei ole vähentynyt, vaikka uusia teknologioita ja ilmaisutapoja onkin astunut kuvaan. Voi jopa ajatella, että ilmaisutapojen ja teknologian kirjon kasvaessa ja kilpailun kiristyessä ideointitaidosta tulee yhä tärkeämpi keino erottautua sekä medialle että yksittäiselle toimittajalle. Ideointitaidon myötä jutuille voi löytää erilaisia näkökulmia ja innovatiivisia toteutustapoja.

Vaikka *koulutus* onkin kysytyjen vaatimusten listalla korkealla, oletin sen nousevan vieläkin kysytyimmäksi. Kun ottaa huomioon sen, että kesätoimittajaksi hakee perinteisesti juuri opiskelijat, on hieman yllättävää, että koulutusta kysyttiin vain hieman alle 40 prosentissa

ilmoituksia. Esimerkiksi kandidaatintutkielmassani, jonka ilmoitukset olivat vuosilta 2007 ja 2017, koulutus nousi kysytyimmäksi asiaksi, ja sen mainitsi lähes 70 prosenttia ilmoituksista (Varpula 2017, 15). Worlds of Journalism -raportin mukaan Suomessa journalismia tai viestintää on opiskellut yli 63 prosenttia niistä toimittajana työskentelevistä, jotka ovat ylipäättään opiskelleet korkeakoulussa (Väliverronen, Ahva & Pöyhtäri 2016b, 1). Ehkäpä koulutus on siis oletusarvo, koska Suomessa korkeakoulutettuja on muutenkin paljon. Alalle koulutettujen tarjonta ylittää joka tapauksessa alan kysynnän. Joissain tapauksissa koulutusta jonkinlaisena vähimmäisvaatimuksena sanoitettiin esimerkiksi näin:

”Kesätyöntekijämme ovat työnkuviin soveltuvien alojen opiskelijoita tai vastavalmistuneita.” (Helsingin Sanomat 2018)

”Edellytämme alan opiskelua [...]”
(Mediatalo ESA 2018)

Osa ilmoituksista myös korosti erikseen sitä, ettei journalismin koulutus ole välttämätön:

”Sinulla on jo näyttöjä sisältöjen tekemisestä ja julkaisuista, vaikkapa somessa ja verkossa, mutta emme edellytä sinulta journalismin opintoja.”
(Yleisradio 2018)

”Arvostamme koulutusta ja kokemusta, mutta annamme mahdollisuuden aloittelijallekin.” (Kaakon Viestintä 2018)

Esimerkiksi Ylen tapauksessa sen korostaminen, ettei journalismin opintoja vaadita, liitettiin myöhemmin ilmoituksessa tekijöiden moninaisuuden tavoitteluun. Journalismin alalla on ollut yleisesti toiveena, että osa toimittajana työskentelevistä tulisi alalle jostakin muualta kuin journalismin tai viestinnän kentältä, minkä ajatellaan takaavan moniäänisen median paremmin.

Etenkin *kokemuksen* määreen kohdalla määre oli usein enemmänkin toive kuin niinkään vaatimus. Tämän voi huomata vaikkapa edellä mainitusta Kaakon Viestinnän työpaikkailmoituksesta, jossa kokemusta arvostettiin eikä vaadittu. Sen rajaaminen, onko määre vaatimus tai toive, olisi ollut tutkimuksessani haastavaa.

Joka tapauksessa kokemus esiintyi 43 prosentissa ilmoituksia. Kokemus oli mainittu useimmin isompien lehtien yhteydessä kuin pienemmissä paikallislehdissä. Tämä oli oletettavissakin, sillä

tyypillinen nuoren toimittajan urapolku onkin ensin työskennellä pienemmässä mediassa ja vasta sen jälkeen hakeutua halutessaan töihin isompiin toimituksiin. Joissain tapauksissa, kuten jo yllä mainitussa Ylen ilmoituksessa, kokemusta ei vaadittu niinkään toimitustyöstä vaan jonkinlaisesta ”sisältöjen tekemisestä someen tai verkkoon”. Tämän voidaan nähdä liittyvän siihen, miten määritelmät siitä, kuka on journalisti, laventuvat jatkuvasti. Sisältöjä verkkoon voi tehdä myös vaikkapa blogin pitäjä, eikä kokemuksen tarvitse olla nimenomaan journalistista.

Lukijan ymmärtäminen nähtiin etenkin isoimpien mediatalojen kesätyöpaikkailmoituksessa tärkeänä taitona. Yhteensä sen mainitsi ilmoituksista 27 prosenttia. Lukijan ymmärtäminen mainittiin esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

”Osaat avata päivän uutisten merkityksen lukijan arjessa [...]”
(Iltalehti 2018)

”Edellytämme hakijoilta taitoa nähdä asioita lukijan kannalta.”
(Kaakon Viestintä 2016)

”Kaikki juttusi ovat sellaisia, että lukijan on helppo sijoittaa niihin itsensä.”
(Alma Regions 2016)

Näissä fraaseissa lukijan ymmärtäminen nähdään sellaisena taitona, että toimittaja osaa vaikkapa kertoa, miten Brexit vaikuttaa juuri suomalaisten elämään. Toisaalta lukijan ymmärtäminen voidaan liittää myös palvelujournalismin käsitteeseen, jossa journalismia tehdään lukijoiden palveleminen eikä esimerkiksi perinteisenä pidetty sivistysfunktio edellä. Lukijan ymmärtämisestä puhuttiin monissa ilmoituksissa kiinnostavien puheenaiheiden löytämisen yhteydessä. Analytiikan reaaliaikainen seuraaminen on mahdollistanut sen, että juttujen kiinnostavuudesta on tullut yhä tärkeämpi uutiskriteeri. Sitä, onko kiinnostavien juttujen löytäminen sitten välttämättä lukijan ymmärtämistä, on vaikea sanoa.

Kiinnostavien juttujen löytämistä kuvailtiin ilmoituksissa usein *uutisnenänä*, ja sen jossain ilmaisumuodossa mainitsi yhteensä 27 prosenttia ilmoituksista. Se mainittiin esimerkiksi näin:

”Tehtävän menestyksekkäs hoitaminen edellyttää uteliasta uutisnenää.”
(SLP Kustannus 2018)

Ideointikyvystä uutisnenä eroaa tietenkin vain hiukan. Ideointikyky nähdään enemmänkin taitona ideoida pidempiä juttuja tai löytää uusia näkökulmia, kun taas uutisnenä liitetään paremminkin skuuppien ja päivän polttavien uutisten bongaamiseen. Uutisnenä näyttäisi liittyvän usein myös edellä mainittuun juttujen kiinnostavuuteen:

”[...] haistat, mikä sosiaalisessa mediassa kiinnostaa?”

(Iltalehti 2018)

Vaikka *tarinankerronta* ei yhteensä seitsemällä maininnalla nousekaan kysytyimpien ominaisuuksien joukkoon, on se mielestäni kuitenkin mielenkiintoinen löydös sanomalehtien kesätoimittajien hakuilmoituksissa, koska usein tarinankerronta on liitetty enemmänkin aikakauslehtien maailmaan. Mäenpään (2015, 17) mukaan tarinallisuutta pidetään yleisön palvelemisen ja kiinnostuksen herättämisen keinona, joten myös tämän vaatimuksen voidaan nähdä liittyvän yhteen jo aiemmin mainittujen lukijan ymmärtämisen ja uutisnenän kanssa. Mäenpään opiskelijoille tehdyn tutkimuskyselyn mukaan myös suomalaiset toimittajaopiskelijat pitävät toimittajan tärkeimpänä tehtävänä juurikin tarinoiden kertomista. Ehkäpä nuorille toimittajille suunnatuissa työpaikkailmoituksissa on siis työnhakijan kiinnostuksenkin herättämisen kannalta järkevää mainita, että työpaikassa pääsee myös käyttämään omia luovan kirjoittamisen taitojaan.

Perinteisenä pidetty toimittajan taito, eli *kirjoitustaito* mainittiin 37 prosentissa ilmoituksia. Se oli siten seitsemänneksi kysytyin asia. Kirjoitustaitoa arvostetaan tutkimuksienkin mukaan yhä. Esimerkiksi Örnebringin ja Mellandon eurooppalaisen toimittajatutkimuksen mukaan kirjoitustaito on yhä monen mielestä toimittajan tärkein taito. (Örnebring & Mellando 2016, 9). Toimittajaopiskelijoita koskevan tutkimuksen mukaan monet ovat myös hakeutuneet alun perin opiskelemaan alaa juuri siksi, että he kokevat olevansa lahjakkaita kirjoittamaan (ks. esim. Mäenpää 2015, 14). Ilmoituksissa kirjoitustaito sanoitettiin useamman kerran sujuvana kynänä. Toisaalta jonkinlaista nostetta on myös saanut fraasi ”sisällöntuotanto”, joka voi ehkä viitata siihen, että toimittajan täytyy nykyään osata kirjoittamisen lisäksi osata katsoa juttuaan kokonaisuutena, johon kuuluu erilaisia ilmaisun ja jakelun tapoja.

Kahdeksanneksi kysytyimmäksi asiaksi tutkituissa ilmoituksissa nousivat *sosiaaliset taidot*, jotka mainittiin yhteensä 35 prosentissa ilmoituksia. Sosiaalisten taitojen ja ryhmätyötaitojen merkityksen kasvu ei liity pelkästään toimittajan työhön, vaan erilaisen työelämäntutkimuksen

mukaan sosiaaliset taidot painottuvat rekrytoinnissa nykypäivänä entistä enemmän kaikenlaisessa työssä. Toisaalta juuri toimittajalle ryhmätyötaitojen kasvava merkitys on jokseenkin uusi asia ammatissa, joka on perinteisesti nähty itsenäisenä ja yksinäisenäkin. Toisaalta useampi ilmoitus, joka mainitsi sosiaaliset taidot, mainitsi myös itsenäisen työskentelyn kyvyn.

Kymmenestä toivotuimmasta asiasta ilmoituksissa haluan nostaa esiin vielä *nopeuden*, joka oli kymmeneksi toivotuin ominaisuus yhteensä 15:llä maininnalla. Kuten Nikunen kirjoittaa, ei ole aina selkeää, minkälaista nopeutta toimittajan työssä oikeastaan arvostetaan. Nopeuden vaade voi liittyä esimerkiksi teknologian nopeaan omaksumiseen, nopeaan kirjoittamiseen tai vaikkapa asioiden ymmärtämisen ja yhdistelemisen riipeyteen (Nikunen 2011, 42).

Kesätyöpaikkailmoituksissa nopeudella näytettiin viittaavan useimmiten nopeaan toimintaan uutistilanteissa:

”Olet ripeä, sopeudut nopeasti muuttuviin tilanteisiin [...]”

(Yle 2018)

”[...] välitöt kiinnostavat uutiskärjet nopeasti julkaistavaksi.”

(Iltalehti 2018)

Nopeus mainittiin usein verkkojournalismin yhteydessä. Näissä tarkastelluissa työpaikkailmoituksissa nopeus siis näyttäisi liittyvän ensisijaisesti verkkouutisoinnin nopeatahtiseen työtapaan.

4.1.2 Vaatimusten pääluokat

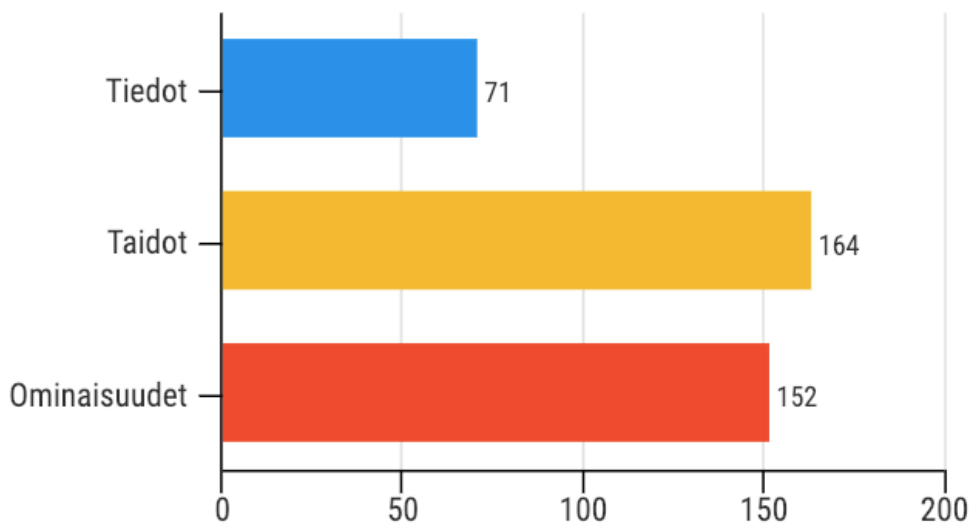
Olen jakanut työpaikkailmoituksista tunnistamani vaatimukset kolmeen pääluokkaan: ominaisuudet, tiedot ja taidot. Tässä jaottelussa *tiedoilla* viitataan teoreettisen tiedon ymmärtämiseen, *taidoilla* tiedon käytännön toimeenpanemiseen ja motoriseen työhön ja *ominaisuuksilla* ihmisen omiin yksilöllisiin persoonaan liittyviin piirteisiin, jotka auttavat taitojen toteuttamisessa. Joissakin tapauksissa luokittelu oli helppoa: esimerkiksi yleissivistys on tietoa, ja kirjoitustaito menee hyvin taitoluokkaan. Sen sijaan jotkut vaatimukset, kuten sosiaalisen median tuntemus tai uutisena, olivat hankalampia luokiteltavia.

Rajatapauksia jaoin pääluokkiin erityisesti kontekstin perusteella: esimerkiksi uutisnenästä puhuttiin ilmoituksissa usein nimenomaan henkilön ominaisuutena (*”omaat hyvän uutisnenän”*), sosiaalisesta mediasta taas tietämyksenä (*”tunnet sosiaalisen median lait”*). Päädyin luokittelemaan ilmoituksista löytämäni vaatimukset kolmeen yläluokkaan seuraavasti:

Tiedot: koulutus, kokemus, yleissivistys, sosiaalisen median tuntemus, kiinnostus jotakin aihetta kohtaan

Taidot: monimediaosaaminen, verkkojournalismi, kirjoitustaito, ideointikyky, kuvaustaito, sosiaaliset taidot, kielitaito, välineosaaminen, lukijan ymmärtäminen, tarinankerrontakyky, esiintymiskyky

Ominaisuudet: uutisnenä, innostuneisuus, nopeus, oma-aloitteisuus, rohkeus, aktiivisuus, joustavuus, ammatillinen kunnianhimo, luovuus, uteliaisuus, luotettavuus, luokittelemattomat ominaisuudet

Kuvio 2: Työpaikkailmoitusten vaatimusten pääluokat. (n) = 387

Kuten kuviosta 2 voi nähdä, taitovaatimuksia löytyi työpaikkailmoituksista suhteessa ominaisuuksiin ja tietovaatimuksiin eniten. Erilaisia taitovaatimuksia mainitsi ilmoituksista hieman yli 42 prosenttia. Tietovaatimuksia kysyi vain hieman yli 18 prosenttia ilmoituksista. Ominaisuuksia pyysi taas noin 39 prosenttia ilmoituksista.

Tietovaatimusten vähäisyyden voi nähdä liittyvän esimerkiksi jo aiemmin mainittuun asiantuntijuuden vähenemiseen. Toisaalta taitoja on ehkä helpompi sanoittaa työpaikkailmoituksissa kuin tietoa. On helpompaa puhua verkkokirjoittamisesta kuin määritellä

tarkasti erilaisia tietämiseen liittyviä määreitä. Toisaalta tietämykseen liittyvät vaatimukset voisi tiivistää esimerkiksi yleissivistyksen vaatimuksella. Sitä kysyttiin kuitenkin työpaikkailmoituksissa yhteensä vain kuusi kertaa.

4.2 Haastattelututkimus

4.2.1 Taustatietoa haastatteluista

Haastattelin kuuden korkeakoulun journalistiikan koulutuksesta vastaavia henkilöitä helmikuussa 2019. Haastattelunauhaa kertyi yhteensä 4 tuntia ja 5 minuuttia, eli haastattelut olivat keskimäärin 40 minuutin pituisia. Litteroin nauhoitetut haastattelut tekstiksi. Koska tarkoitus on tutkia sitä, mitä haastateltavat sanovat eikä sitä, miten he sen sanovat, karsin litteroidessa esimerkiksi toistot, naurahdukset ja miettimisestä syntyneet äännähdykset. Muuten pyrin kirjaamaan haastateltavien sanomiset melko sanatarkasti ylös.

Haastatteluissa kysyin kaiken haastattelurungossani (ks. liite 2) suunnittelemani, mutta esitin myös lisäkysymyksiä joissain kohdissa, jos halusin saada haastateltavasta enemmän irti jonkun tietyn aiheen kohdalla. Useimmissa haastattelussa nämä lisäkysymykset olivat samankaltaisia.

Kaikki haastateltavat suostuivat siihen, että he edustavat tutkielmassa omaa oppilaitostaan, eli haastattelututkimus ei ole anonyymi. Käytän haastatteluaineistosta sitaatteja poimiessani haastateltavien edustamien korkeakoulujen nimiä tai niiden lyhenteitä erottelemaan sitä, mitä kukin on vastannut. Kuten jo aiemminkin kerroin, haastateltavat ovat Anne Leppäjärvi (koulutusohjelmajohtaja, Haaga-Helia), Mikko Villi (journalistiikan professori, Jyväskylän yliopisto eli JY), Marko Taivalkoski (digitaalisen journalismin lehtori ja suuntautumisvaihtoehtovastaava, Oulun ammattikorkeakoulu eli Oamk), Jaana Hujanen (journalistiikan professori, Svenska social- och kommunal högskola eli Soc&kom), Risto Kunelius (journalistiikan professori, Tampereen yliopisto eli TaY) ja Samuel Raunio (koulutuspäällikkö, Turun ammattikorkeakoulu eli Turkuamk).

Teemahaastattelussani oli kaksi kattoteemaa: hyvän toimittajan osaaminen ja toimittajakoulutus. Ensimmäiseen osaan liittyi ennakkotehtävä, jonka lähetin haastateltaville aina viikkoa ennen sovittua aikaa. Tehtävässä pyysin haastateltavia valitsemaan työpaikkailmoituksista löytämistäni 27:stä vaatimuksesta¹¹ viisi heidän mielestään nuoren toimittajan kannalta tärkeintä asiaa. Haastattelut sujuivat hyvin, ja kaikki tuntuivat ymmärtävän tutkielman tarkoituksen ja heidän roolinsa haastateltavana. Kaikki olivat valmistuneet haastatteluun hyvin, ja monella oli

---

¹¹ Määreitä oli luokittelussani yhteensä 28, mutta jätin luokan ”muut ominaisuudet” haastatteluista pois

muistiinpanoja aiheesta mukanaan. Monet kertoivat kuitenkin kokeneensa tärkeän osaamisen poimimisen etukäteen toimittamastani listasta hankalaksi tehtäväksi. Kuten muutama haastateltavanikin huomautti, etukäteismateriaali on voinut vaikuttaa heidän vastauksiinsa muidenkin kysymyksien kohdalla, koska mielen päällä olivat listassa mainitut tiedot, taidot ja ominaisuudet.

Haastateltavien keski-ikä on 46,8 vuotta. Neljä kuudesta on opiskellut itse pääaineenaan journalistiikkaa ja lisäksi yksi on tehnyt journalistiikasta pitkän sivuaineen teatterin ja draaman tutkimuksen ohessa. Yhden koulutustausta on viestintätieteiden ja taiteiden parista. Haastateltavista pisimpään tehtävässään toiminut on aloittanut työssään vuonna 2001 ja vähiten aikaa vuonna 2016. Kokemusta käytännön toimittajan töistä haastateltavilta löytyi vaihtelevasti. Joillakin sitä ei ollut ollenkaan tai vain niukasti, parilla useamman vuoden ajalta.

4.2.2 Millainen on hyvä toimittaja?

Pyysin haastateltaviani heti haastattelun alussa kuvailemaan hyvää toimittajaa. Kuvailut vaihtelivat, mutta niistä on löydettävissä paljon samansuuntaisia ajatuksia. Lähes kaikki haastateltavat puhuivat kuvailuissaan yhteiskunnan ymmärtämisestä ja tiedonhankinnasta. Yhteiskunnallista ymmärrystä ja tiedonhankinnan taitoja kuvailtiin esimerkiksi näin:

”Tärkein ammattitaito hyvällä toimittajalla on mun mielestä tiedon hankkiminen, sen analysoiminen, tulkitseminen.”

(Oamk)

”Sun täytyy ymmärtää, miten yhteiskunta toimii voidaksesi seurata ja valvoa sen toimintaa. Se olisi kuitenkin se journalistin tehtävä.”

(Haaga-Helia)

Tässä yhteydessä kaksi haastateltavaa puhui myös siitä, että journalismi on peruseriaatteeltaan tiedon toimittamista. Siksi journalistin peruseriaatteita on tiedon saattaminen lukijalle ymmärrettävään muotoon.

”Kun ajatellaan sitä, mitä journalismi kuitenkin käytännössä suurelta osin on, niin se on toimintaa muiden tuottaman tiedon ja näkemysten varassa. Se on tavallaan

niin kuin tiettyssä mielessä yhteiskunnallisen keskustelun tai yhteiskuntaa koskevan tiedon ja tapahtumien kuvausten orkestroimista.”

(TaY)

Pari haastateltavaa mainitsi myös erityisosaamisen tai tietyn alan substanssiosaamisen hyvän toimittajan osaamisedellytyksenä. Tätä molemmat perustelivat lisäarvon tuottamisella lukijalle: hyvin johonkin tiettyyn aiheeseen perehtynyt toimittaja osaa kirjoittaa juttuja, joita muut tiedotusvälineet tai toimittajat eivät ehkä pystyisi tarjoamaan:

”Jos tekee vaan niitä auto-onnettomuus uutisia, niin eihän ne ihmiset sen takia sitä lehteä tilaa. Pitää olla joku se lisäarvo, mitä se media pystyy tuottamaan ja toisaalta mitä se toimittaja pystyy tuottamaan sille medialle. Se on hieno asia, toimittajalta ehkä vaaditaan enemmän.”

(JY)

Kaksi haastateltavista mainitsi ensimmäisenä kuvailussaan uteliaisuuden. Myös periksi antamattomuus ja tahto ottaa asioista selvää mainittiin useasti eri tavoin ilmaistuina. Kaksi haastateltavaa puhui tässä yhteydessä uskalluksesta kohdata ja häiritäkin ihmisiä sekä siitä, että uusien alan opiskelijoiden on hyvä päästä ”puhelinpelosta” mahdollisimman nopeasti yli. Soc&kommin haastateltava mainitsi hyvän toimittajan kuvailussaan myös ymmärryksen journalismista, sen arvoista ja etiikasta:

”Näen sen koulutuksen hirveän tärkeäksi, että journalismi nähdään myös jonakin muuna yhteiskunnallisena käytäntönä sen sijaan, että se nähtäisiin vain tällöisenä työvälteenä, jota ei tarvitsisi opiskella tai pohtia. Ymmärrys journalismin etiikasta, ihanteista, arvoista”

(Soc&kom)

Hyvän toimittajan kuvailujen jälkeen pyysin haastateltaviani miettimään, mikä rooli toimittajan osaamisessa on hankittavalla tiedolla, opeteltavilla taidoilla ja myötäsyntyisillä ominaisuuksilla. Tässä yhteydessä haastateltavat pohtivat sitä, onko hyvä toimittajuus persoonakysymys, ja vaatikko ammatti synnynnäistä lahjakkuutta. Tämä kysymys jakoi haastateltavia. Osan mielestä toimittajuudessa on paljonkin persoonaan ja perittyyn lahjakkuuteen liittyviä elementtejä. Esimerkiksi Jyväskylän yliopiston haastateltava kuvasi, ettei ”koulutuksen kautta voi tehdä

kenestäkään oma-aloitteista tai rohkeaa”. Osa oli selvästi taas sitä mieltä, että kuka tahansa voi oppia hyväksi toimittajaksi koulutuksen ja työn kautta.

”Olisi hassua jos sanoisin, ettei toimittajaksi voi opiskella, kun mä niitä täällä koulutan. Varmaan kauhean monenlaisesta ihmisestä voi tulla hyvä toimittaja.”

(Haaga-Helia)

”[...] se on mallioppimista ja käytäntöjen ja rutiinien kautta oppimista, ja sit se on myöskin vähän sellaista taitoa niin kuin lenkillä käyminen. Jos lakkaa käymästä, se muuttuu hankalammaksi.”

(TaY)

Kaksi haastateltavista pohti sitä, onko avoin persoona edellytys hyvälle toimittajuudelle. Oulun ammattikorkeakoulun haastateltava kertoi tuntevansa paljon hyviä toimittajia, jotka ovat enemmänkin introvertteja kuin ekstroverttejä. Turun ammattikorkeakoulun haastateltava taas oli sitä mieltä, että kovin introvertin ihmisen tulisi kouluttautua ulos introverttiudestaan. Muutama taas totesi, että etenkin uteliaisuus ja ilmaisukyky ovat ominaisuuksia, joita opiskelijalla toivotaan olevan jo koulutukseen tullessaan. Toisaalta nähtiin, että koulutukseen tai alalle hakeutuukin muutenkin nimenomaan ihmisiä, joilla tällaisia ominaisuuksia onkin.

4.2.3 Nuoren toimittajan osaamistarpeet

Kuten kerroin, olin pyytänyt haastateltaviani etukäteen tutustumaan työpaikkailmoituksista löytämiini määreisiin, joita kesätoimittajilta kysyttiin vuosina 2017 ja 2019. Jokainen haastateltava sai poimia 27 määreen listauksesta viisi sellaista, joita he pitivät nuoren toimittajan kannalta tärkeimpinä.

Kaikki haastateltavat yhtä lukuun ottamatta sijoittivat yleissivistyksen jollekin sijalle listauksessaan. Tämä yksi, Oulun amk:n haastateltava oli tosin ajatellut tehtävää niin, että hän koetti löytää listauksesta eräänlaisia kattokäsitteitä, jonka alle voisi listata muutakin. Esimerkiksi yleissivistys oli näin hänen listassaan uteliaisuuden alla, koska utelias ihminen on halukas ottamaan asioista laajasti selvää. Monet muutkin haastateltavat mainitsivat listasta valikoitujen asioiden lisäksi muitakin määreitä, ja kaikki sanoivat tehtävän olleen hankala. Näin ollen listauksesta ei voi tehdä suoria johtopäätöksiä siihen, mitä koulutuksessa arvostetaan, koska

usean mielestä listasta olisi voinut poimia enemmänkin kuin viisi käsitettä. Se voi toimia kuitenkin mielenkiintoisena katsauksena siihen, minkä suuntaisia ajatuksia koulutusohjelman vastaavilla henkilöillä on nuoren toimittajan osaamistarpeista.

Käyn seuraavaksi läpi viisi määrettä, jotka nousivat yhteensä haastateltavien mielestä tärkeimmiksi nuoren toimittajan taidoiksi tehtävässä, jossa heidän piti valita 27 määreen listasta viisi tärkeintä. Nämä määreet olivat *yleissivistys*, *uteliaisuus*, *ammattillinen kunnianhimo*, *rohkeus* ja *tarinankerronta*. Lisäksi nostan erikseen esiin pari muuta määrettä, jotka eivät ehkä päässeet mukaan haastateltavien listaukseen, mutta joista muuten oli haastattelun aikana paljon puhetta. Kerron samalla siitä, miten haastateltavat näkivät näiden asioiden opettamisen heidän korkeakoulussaan.

Yleissivistys ei ole vain korkeakoulun vastuulla

Yleissivistys oli yhteensä haastateltavien mielestä kaikista tärkein nuoren toimittajan osaamistarve. Kuten jo hyvän toimittajan kuvailuissa tuli ilmi, monet haastateltavat pitivät erittäin tärkeänä ymmärrystä yhteiskunnasta ja sen toiminnasta. Yleissivistys sanoitettiin ja sen valintaa perusteltiin esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

”Se on klassinen vastaus, mutta on se vähän niin, että sellaiset yhteiskunnan toimintaa, historiaa, lainsäädäntöä ja etiikkaa koskevat käytännöt pitäisi jotenkin hallita, ettei toimittajia vietäisi niin kuin pässiä narussa.”

(TaY)

”Riippumatta siitä, opiskeleeko yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa toimittajaksi tai tulee vaikka sitten kouluttamattomana, niin pitää olla kiinnostunut siitä, miten yhteiskunta, ihmiset, organisaatiot, nämä kaikki toimii.”

(Turkuamk)

Yleissivistyksen yhteydessä muutama haastateltava puhui myös erikoisosaamisesta sekä kiinnostuksesta johonkin tiettyyn aiheeseen. Esimerkiksi Soc&komin haastateltava kuvasi substanssiosaamista näin:

”Ja sitten ajattelen niin, että on erityisaloja, joihin se oma mielenkiinto sitten kohdistuu. Olisi sellaista erityisosaamista osana sitä yleissivistystä jollain tietyllä alueella, niin sanottua substanssiosaamista.”

(Soc&kom)

Koulutuksen rooli yleissivistyksen tarjoajana herätti monilla haastateltavilla samansuuntaisia ajatuksia. Yleissivistys nähtiin yliopistojen taholta enemmänkin koko yliopistokoulutuksen valinnaisten opintojen kautta tarjoamana asiana kuin nimenomaan toimittajakoulutuksen vastuualueena. Tiettyihin sivuaineisiin voi kannustaa opiskelijoita esimerkiksi henkilökohtaisen opinto-ohjauksen kautta. Jyväskylän yliopiston haastateltava oli sitä mieltä, että yliopisto voi rakentaa nimenomaan yleissivistyksen saamisen laajalla mahdollisuudella eroa ammattikorkeakouluihin.

Ammattikorkeakouluissa yleissivistyksen opetuksen vähäisyyttä harmiteltiin, ja haastateltavat kertoivat saaneensa opiskelijoilta ja myös työnantajien edustajilta asiasta jonkin verran palautetta. Tämä tukee Suomen lehdistön vuonna 2009 tekemän kyselyn havaintoa siitä, että ammattikorkeakouluopiskelijat kokevat heikoksi koulutuksensa yleissivistävyyden (Lappalainen 2009, 16–17). Ammattikorkeakouluissa yleissivistävät aineet ovat rakennettuina opintojen sisälle, eikä jo valmiiksi laajaan palettiin ei välttämättä mahdu montaa opintopistettä tällaisia aineita. Esimerkiksi yksi ammattikorkeakoulun edustaja kertoi, että heillä on 240 opintopisteen laajuudessa tutkinnossaan 10 opintopistettä yhteiskunnallisia aineita, eikä sinne oikeastaan mahdu niitä sen enempää.

Toisaalta sekä ammattikorkeakoulujen että yliopistojen edustajat olivat sitä mieltä, että yleissivistys on joka tapauksessa asia, jota toimittajan tulisi jatkuvasti pitää yllä omalla aktiivisuudellaan, eikä koulutus voi tarjota siihen kuin tiettyjä ymmärtämisen eväitä. Kuten yksi haastateltavista totesi, uteliaalla ihmisellä yleissivistys karttuu jatkuvasti.

”Sitä ei ehkä mahdu enempää, mutta tavallaan soisin, että kun nousee se kysymys, miksei jotain oo enemmän, niin he voivat kyllä hankkia tietoa koulutuksen ylikin. Ja yleissivistys on jatkuvan oppimisen asia toimittajalle [...].”

(Haaga-Helia)

Uteliaisuus johtaa yleissivistykseen

Uteliaisuuden listalleen valitsi haastateltavista puolet, joista yhdellä se oli listan ensimmäisellä sijalla. Kuten jo aiemmin totesin, yksi haastateltavista oli hakenut listauksesta kattotermejä, joiden alle hän pystyi liittämään muita listauksen määreitä. Kattotermeistä yksi oli uteliaisuus:

”Uteliyas ihminen on usein myös halukas oppimaan, eli vedän siitä tällaisen yhteyden, että uteliaisuus johtaa usein yleissivistykseen. Kun on uteliyas, niin ottaa asioista selvää.”

(Oamk)

Tämä oli monella muullakin haastateltavalla ajatuksena uteliaisuuden suhteen: toimittajan on hyvä olla uteliyas, koska se johtaa haluun ottaa selvää asioista ja selittää niistä lukijoille.

Uteliaisuuden kohdalla moni haastateltava pohti sitä, voiko uteliaisuutta opettaa. Tämä liittyy myös aiemmin mainitsemaan keskusteluun myötäsyttyisistä ominaisuuksista, jotka moni haastateltava nosti uudestaan esiin uteliaisuuden kohdalla. Monen mielestä uteliaisuutta ei voi suoraan opettaa, mutta sitä voi ruokkia tai nyppiä alkuun koulutuksessa.

”Annetaan tehtäviä, että mieti, mistä aiheesta haluaisit tehdä jutun tai kannustetaan seuraamaan medioita ja keskustellaan ajankohtaisista asioista. Tavallaan sitä asennetta voi opettaa ja näkökulmaa maailmaan, että on avoin ja silmät auki.”

(Soc&kom)

Ammatillinen kunnianhimo auttaa kehittämään alaa

Ammatillisen kunnianhimon valitsi listalleen puolet haastateltavista. Yhdellä se oli listalla ensimmäisellä sijalla. Se, miten ammatillinen kunnianhimo sanoitettiin tai ymmärrettiin, vaihteli. Useimmat liittivät sen haluun kehittää sekä itseään että koko journalismin alaa.

”Ammatillinen kunnianhimo on mun mielestä myös sitä, että on halu kehittyä toimittajana. Ja se joka on tänä päivänä tärkeää, että on halu kehittää journalismia ja tätä alaa ylipäänsä, visioida tulevaisuuden suuntia ja alan kehitystä.”

(Soc&kom)

”Kehittää itseään eikä päästä itseään helpolla aihevalinnoissa. Jos tietää, et jonkin eteen joutuu tekemään töitä, niin ei jätä valitsemasta sitä aiheita. [...] tietynlainen draivi siihen, halu kehittää itseään, haastaa itseään.”

(JY)

Kuten ylemmästäkin sitaatista käy ilmi, osa haastateltavista yhdisti ammatillisen kunnianhimon aihevalintoihin ja hyvään, laadukkaaseen journalismiin tähtäämiseen. Soc&kom:n haastateltava pohti myös, että ammatillinen kunnianhimo voi olla halua tuoda rohkeasti esiin yhteiskunnallisia epäkohtia. Yksi haastateltavista mietti ammatillista kunnianhimoa eräänlaisena kannustimena sille, että toimittaja pyrkii suoriutumaan työssään hyvin ja myös erottautumaan massasta:

”Hyvässä mielessä ammatillinen kunnianhimo voisi tarkoittaa sitä, että hakee kollegoiden arvostusta.”

(TaY)

Oulun amk:n haastateltava, joka ei valinnut kunnianhimoa listalleen, ihmetteli sitä, että sitä on kysytty nimenomaan kesätoimittajaa hakevissa työpaikkailmoituksissa. Haastateltava pohti sitä, miten ammatillisen kunnianhimon voi edes osoittaa esimerkiksi työhaastattelussa.

Rohkea toimittaja uskaltaa lähestyä ihmisiä

Rohkeuden pani listalleen haastateltavista kaksi, joista toisella se oli ensimmäisellä sijalla. Rohkeuden nähtiin liittyvän toimittajan työhön niin, että toimittajan pitää uskaltaa lähestyä ihmisiä vaikeissakin asioissa, ja se vaatii rohkeutta. Näin rohkeus siis liitettiin usein nimenomaan sosiaaliseen rohkeuteen:

”Rohkeus, eli myös tämmöinen sosiaalinen rohkeus, uskaltaa mennä haastattelemaan, jos kuvaa niin uskaltaa mennä väkijoukon eteen kuvamaan ja niin edelleen, mutta sitten myös tällainen ajatuksellinen rohkeus. Mikä voi tarjota uusia näkökulmia, päätelmiä ja niin edelleen. Ja rohkeuden alle menee esimerkiksi esiintymiskyky ja sosiaaliset taidot.”

(Oamk)

Pari haastateltavaa ei maininnut suoraan rohkeutta, mutta he puhuivat käytännössä samasta asiasta eli siitä, että toimittajan pitää uskaltaa vaikkapa tarttua rohkeasti toimeen ja soittaa ihmisille. Tähän esimerkiksi Tampereen yliopiston haastateltava nosti katugallupit, jotka vaativat tiettyä sosiaalista rohkeutta:

”Jonkinlainen ihan kliseinen esimerkki on, että sun pitää pysäyttää ihmisiä kadulla ja sanoa, että anteeksi, voinko mä vähän vaivata, otetaan kuva ja sanotte jotain vaikka Sauli Niinistön koirasta. Niin eihän se nyt mitään mukavaa puuhaa ole, sen tietää kaikki jotka sitä on tehnyt, mut siinä on sama se sellainen kynnys.”

(TaY)

Kaksi haastateltavaa mainitsi myös sen, että toimittajaopiskelijoilla saattaa opintojen alussa olla jonkinlainen puhelinkammo, eli heitä pelottaa soittaa ihmisille. Haastateltavat näkivät, että kokemuksen ja toistojen kautta tästä pelosta usein pääsee eroon. Esimerkiksi Turun amk:n haastateltava näki rohkeuden kehittyvän pikkuhiljaa niin, että esimerkiksi kolmannen vuoden opiskelija voi oivaltaa olevansa paljon rohkeampi kuin ensimmäisenä opiskeluvuotenaan. Suoraan rohkeutta ei kuitenkaan voi haastateltavien mielestä opettaa:

”[...] ne on sellaisia asioita, jotka kehittyy ihmisissä kokemuksen kautta enemmän kuin niin, että kävin tällä kurssilla ja oivalsin, mitä rohkeus tarkoittaa. Ja se ei tarkoita sitä, etteikö voisi yrittää ideoida opetustilanteita, joissa sitä vähän koulitaan.”

(TaY)

Tarinankerronta on tärkeää lisäarvon kannalta

Kolme haastateltavista valitsi listalleen tarinankerronnan taidon. Lisäksi yksi mainitsi ajattelevansa sen menevän hänen listalleen päätyneen kirjoitustaidon alle. Kaikki tarinankerronnan listalleen valinneet ajattelivat sen liittyvän eräänlaiseen lisäarvon tuottamiseen ja massasta erottautumiseen sekä yksittäisen toimittajan että tiedotusvälineen kannalta.

Haaga-Helian haastateltava kuvasi, että tarinankerronnan taidot ovat elinehto, jolla journalismin bisnes tehdään. Myös Jyväskylän yliopiston edustaja totesi, että tarinankerronta on journalismin kulutuksen kannalta tärkeässä roolissa. Tarinankerronta siis liitettiin vahvasti journalismin taloudelliseen puoleen. Tässä yhteydessä muutama haastateltavista puhui myös erilaisista

uutisroboteista, jotka voivat tulevaisuudessa tuottaa uutisoinnin ”bulkkikaman”. Erityisesti silloin toimittajan tulisi osata tuottaa tarinallisuuden kautta sellaista sisältöä, johon kone ei pysty:

”Tarinankerronta ehkä siksi, että jos bulkkiiutisia tuotetaan enemmän ja enemmän geneerisesti datamassojen avulla ja algoritmien kautta koneella tulevaisuudessa. Niin se antaa silloin mahdollisuuden, että journalistin työssä pitäisi olla jatkuvasti laajempaa ja monipuolisempaa tarinankerrontaa, ne reportaasit, sellaiset, joita kone ei välttämättä pysty tuottamaan. Niin sen pitäisi olla sen tyyppistä, et sitä pitäisi osata tehdä.”

(Turkuamk)

Monet haastateltavat näkivät myös, että tarinankerrontaa pitäisi painottaa koulutuksessa nykyistä enemmän. Tästä suoraan puhuivat Jyväskylän yliopiston, Tampereen yliopiston, Soc&komin ja Oulun ammattikorkeakoulun haastateltavat. Myös muut kaksi, eli Haaga-Helian ja Turun ammattikorkeakoulun mainitsivat tarinankerronnan olevan tärkeä ja huomionarvoinen kehityssuunta. Tarinankerronnan taito on siis selkeästi kouluttajien mielestä yksi selkeä nykyajan ja lähitulevaisuuden toimittajan osaamistarve, johon koulutuksen tulisi voida vastata paremmin.

Uutisnenä ja ideointikyky liittyvät toisiinsa

Haastateltavat näkivät uutisnenän ja ideointikyvyn toistensa kanssa jossain määrin päällekkäisinä määreinä. Yksi haastateltava kuvasi osuvasti niiden liittyvän toisiinsa. Uutisnenän haastateltavat kuvasivat taitona ymmärtää, mikä on uutinen. Tähän taas liittyy vahvasti yhteiskunnan ymmärrys ja yleissivistys: kun ymmärtää yhteiskuntaa, ymmärtää mikä on normia ja mikä menee ”hyvässä tai pahassa sen yli”, kuten Haaga-Helian haastateltava kuvasi.

”Uutisnenähän tarkoittaa myös sitä, että osaat nähdä sen, kun joku poliitikko tai asiantuntija joka sanoo jotain vaikkapa sotesta niin sä näet, mikä ristiriita tässä on, mikä on muuttunut tai mitä uusia elementtejä tässä on eiliseen tai viimeviikkoiseen nähden.”

(TaY)

Kun uutisnenää kuvailtiin kyvyksi tunnistaa yhteiskunnan poikkeuksia ja haistaa niissä uutisia, ideointikykyä kuvailtiin enemmänkin aiheiden jalostamiseksi valmiiksi ideoiksi:

”Se on tavallaan sen työn perusta. Et kun on tää asia, niin mikään aihehan ei vielä ole journalismia. Tarvitsee aina sen perustellun näkökulman.”

(Haaga-Helia)

Toinen haastateltava kuvaili samaa asiaa, eli näkökulman löytämisen tärkeyttä esimerkin avulla:

”Ajattelen sen niin, että toimittajan homma on olennaisimmillaan asioiden skaalaamista tai rajaamista. [...] Siinä tarvitaan sellaista taitoa että osaa nähdä, että sen sijaan, että tekisimme jutun ilmastonmuutoksesta, teen jutun kertakäyttömukeista. Konkretisoinnin ja kohdentamisen ja sitä kautta sellaisen journalismin kuluttamiseenkin liittymisen mittakaavan ymmärtämistä.”

(TaY)

Pari haastateltavaa mainitsi, että ideointikykyä voisi opettaa nykyistä paremmin. Soc&komin haastateltavan mielestä sen ajatellaan usein liiaksi olevan yksilön ominaisuus, jota joko on tai ei ole, ja toimituksienkin sisällä pitäisi harjoitella lisää ideointia yhdessä. Haaga-Helian haastateltava taas kertoi, että heidän koulutuksessaan opetetaan jo erilaisia ideoinnin metodeja.

Lukijan ymmärtäminen on journalismin tulevaisuudessa oleellista

Moni haastateltavista kertoi pitävänsä lukijan ymmärtämistä journalismin tulevaisuuden kannalta oleellisena. Muutama mainitsi yleisön heikentyneen luottamuksen ammatillisesti tuotettuun journalismiin, minkä vuoksi toimittajien pitäisi nykyistä paremmin ymmärtää sitä, mitä ihmiset journalismilta haluavat. Soc&komin haastateltava tarkensi erikseen, ettei hän ajattele lukijan ymmärtämisen viittaavan analytiikan seuraamisen ja sitä kautta sen havaitsemiseen, minkälaiset jutut yleisöä kiinnostavat. Hän ajatteli lukijan ymmärtämisen olevan enemmänkin ymmärrystä siitä, mikä on journalismin merkitys ihmisille.

Kuten Haaga-Helian haastateltava mainitsi, lukijan ymmärtäminen on myös sitä, että osaa asettautua lukijan tasolle ja kirjoittaa tälle sopivalla tavalla:

”[...] että ymmärtäisi, mikä on semmoinen yleistaso sillä yleisöllä, että mistä kohti lähteä kertomaan, eikä kompastu siihen omaan erinomaisuutensa [...].”

(Haaga-Helia)

Haastateltavat kertoivat, että heidän koulutuksissaan yritetään opettaa lukijan ymmärtämistä. Esimerkiksi Tampereen yliopiston haastateltavan mielestä se on kuitenkin haastavaa, koska koulutusten harjoittelujulkaisuilla ei yleensä ole suurta yleisöä, jonka kanssa voisi olla vuorovaikutuksessa.

Välineosaaminen ei voi korvata toimittajuuden ”ydintä”

Monet haastateltavat näkivät, että on olemassa jonkinlaista toimittajan ydinosaamista, johon kuuluu pitkälti ajasta ja välineestä riippumattomia taitoja tai tietoa. Tämä ajatus tuli usein ilmi monimediaosaamisesta, teknologiasta tai välineosaamisesta puhuttaessa, joita haastateltavat pitivät siis ydinosaamista vähäpätöisempinä. Haaga-Helian haastateltava mainitsi tosin haluavansa, että teknologiaa opetettaisiin toimittajakoulutuksessa ikään kuin syvällisemmin teknologisen murroksen syvyyden ymmärtämisenä, eikä vain välinekohtaisena osaamisena.

Samalla kun teknologiaa pidettiin journalismin perustehtävään verrattuna vähemmän tärkeänä, haastateltavat kuitenkin ymmärsivät, että ensimmäisien työpaikkojen saannissa teknologinen osaaminen on hyvinkin oleellista toimittajakoulutuksessa ja työpaikkojen saannissa. Esimerkiksi Jyväskylän ja Tampereen yliopistojen haastateltavilla oli aiheesta pitkälti samansuuntainen näkemys. Jyväskylän haastateltava mainitsi, että uudentyyppiset teknologiset taidot, kuten heidän koulutukseensa kuuluva droonijournalismikurssi, voivat auttaa opiskelijoita työnsaannissa, mutta niiden hallitseminen ei korvaa ydinosaamista.

”Jyväskylässä varmaan vahvuutena on, kun menee kesätoimitukseen niin ei tarvitse kahta viikkoa opettaa niitä välineitä, vaan opiskelijoilla on hyvää välineosaamista ja pystyy suoraan hyppäämään puikkoihin, mutta välineetkin muuttuu. Jos ajatellaan, että ollaan viisi vuotta sitten koulutettu joku opiskelija, niin se välineosaaminen oli ihan eri. Enemmän tällaiset ikään kuin iankaikkiset journalismiin ja journalismin eetokseen liittyvät asiat on siinä koulutuksen ytimessä.”

(JY)

”Näiden teknisten taitojen opettaminen on toimittajakoulutuksen perusprioriteetti jollain tavalla ollut. Se on periaatteessa ihan hyväksyttävää ja välttämätöntä, mutta sen varjopuoli on se, että helposti tekee siitä sisällöstä esimerkinomaista. Et nyt

tarkastellaan tätä aihetta, mutta sillä ei oikeastaan ole väliä, koska nyt opetellaan sitä toimitustyötä.”

(TaY)

Teknologian ja välineosaamisen yhteydessä monet haastateltavat mainitsivat ajatuksen siitä, että teknologia ja käytettävät välineet muuttuvat media-alalla niin nopeasti, että niiden ottaminen mukaan opetusohjelmaan voi olla jonkinlainen riski. Esimerkiksi Jyväskylän yliopiston haastateltava muotoili asian niin, ettei jokaiseen ”uuteen härpärkeeseen” pidä välttämättä heti tarttua. Turun ammattikorkeakoulun haastateltava taas totesi, että ”aina voi lyödä kortsinsa väärään pöytään”, eli satsaus uuteen teknologiaan ei välttämättä aina kannata.

”[...] ohjelmat ja muut muuttuu jatkuvasti, et jos me täällä hirveästi panostetaan niiden opettamiseen, niin mikä merkitys sillä on sanotaan vaikka viiden tai kymmenen vuoden päästä?”

(Soc&Kom)

”Varmaan kaikki pohtii, mitkä ovat ne uuden tekniikan ja ilmaisun välineet. Et kuinka paljon meille tulee VR:ää, XR:ää ja AR:ää. Kuinka paljon otetaan haltuun 360-asteen kuvaamista. [...] Jossain vaiheessa se oli niin, että 3D:n piti jo tulla ja kaiken VR:n ja XR:n, nyt sitä on odotettu, eikä se nyt vieläkään ole niin suosittua.”

(Turkuamk)

Kuten jo aiemmin mainitsin, monet haastateltavat ymmärsivät, että journalismin koulutukseen liittyy jonkinlaisen toimittajan ydinosaamisen opettaminen. Käytännössä jokainen haastateltava mainitsi jollain tasolla ajatuksen siitä, että teknologia on vain väline, jolla sisältöjä tuotetaan.

”Kun se tekniikka kuitenkin on viime kädessä toissijainen. Se ilmaisutapa ja se, mistä kerrotaan on tärkeintä.”

(Turkuamk)

”Mutta kyllä se toimittajan ammattitaidon ydin on aikalailla pysynyt samana, ja se on mun mielestä aikalailla välineestä riippumatonta. Tekniikka muuttuu, mutta niin, journalismi säilyy sellaisenaan.”

(Oamk)

4.2.4 Koulutuksen tavoite ja kehittäminen

Yhtenä haastattelun osana pyysin haastateltavia kertomaan, mikä on journalismikoulutuksen tavoite heidän korkeakoulussaan. Tässäkin yhteydessä nousi esiin ajatus toimittajan ydinosaamisesta ja välineosaamisesta jonkunlaisina eri tasoisina asioina. Toisaalta moni haastateltava toivoi, että klassisesta teoria vastaan käytäntö -ajattelusta päästäisiin eroon. Joka tapauksessa ajatus teorian ja käytännön tasoista jonkinlaisina omina tavoitteinaan nousi esiin monen haastateltavan vastauksessa koulutuksen tavoitteesta. Tämä nousi esiin ymmärrettävästi etenkin yliopistoiden haastateltavien kohdalla:

”Kanditasolla meillä on tavoitteena tarjota sellainen laaja-alainen ja monipuolinen koulutus journalismiin ja journalistiseen työhön. Sekä teorian näkökulmasta käydä läpi journalismin teoriaa ja tutkimusta, sitten opettaa sellaisia perusasioita journalismin käytännöistä, et pystyy mennä toimitukseen töihin ja saa palautetta ja oppii kirjoittamaan.”

(Soc&kom)

”Se on se iso tehtävä, osoittaa ja ylläpitää vaativaa ymmärrystä siitä, mitä journalismi on. Se on monimutkaisen maailman tiedon käsittelyä. Se on se tärkein tehtävä. [...] Sitten voi ajatella, että on käytännöllisempi tavoite, ja se on se, että meidän pitäisi pystyä tarjoamaan sellaista koulutusta, joka johtaa siihen, että ihmiset pystyy hankkimaan omalla panoksellaan vaikuttaen ensimmäisen kiinnostavan työpaikan.”

(TaY)

Ammattikorkeakoulujen haastateltavat puhuivat koulutuksen tavoitteesta ymmärrettävästi hieman enemmän työelämän lähtökohdista:

”Kyllä se meidän visio on, et me halutaan sinne laadukasta journalismia tekeviä uusia journalisteja, jotka kehittää tätä alaa eteenpäin.”

(Haaga-Helia)

”Kyllähän niin kuin lähtökohta on ammattikorkeakoululla yhteiskunnan kannalta, tuottaa on väärä sana, mutta kouluttaa osaavia työntekijöitä työelämän tarpeisiin. Se on se meidän keskeinen tehtävä.”

(Oamk)

”Journalismin koulutus tarjoaa valmiudet toimia journalismin ammattilaisina monimediaympäristöissä ja tuottaa erilaisia journalistisia sisältöjä. Sit se antaa myös mahdollisuuden, koska journalisteista monet, niin kuin varmaan yliopistossakin, työllistyy viestintäpuolelle. Annetaan myös eväitä siihen kasvavassa määrin, että pystyy työskentelemään viestintäammattilaisena [...]”

(Turkuamk)

Mahdollisuuden työskennellä myös viestinnän tehtävissä mainitsi useampikin haastateltava. Tämä mukailee esimerkiksi Harjun, Koljosen ja Heinosen esittämää väitettä siitä, että journalismin tutkinto-ohjelmissa on houkutusta muuttaa koulutusta niin, että tutkinto antaisi jatkossa laajemmat valmiudet erilaisiin viestinnän ja median töihin (Harju, Koljonen & Heinonen 2018, 149). Esimerkiksi Soc & komin haastateltava toivoi, että tulevaisuudessa mediakenttä nähtäisiin journalismikoulutuksessa toimijana, jolle opiskelijat voivat työllistyä laajastikin:

”Se fakta on samaan aikaan se, että journalismia opiskelevat ihmiset työllistyy kuitenkin aika laaja-alaisesti viestinnän ja median kentälle. Niin tavallaan sitten jollain tavalla näen, että meillä olisi siinä mielessä tarvetta ottaa vähän etäisyyttäkin siihen perinteiseen journalismiin ja mediataloihin. Meillä on ollut aika läheinen suhde, mutta meidän pitäisi ehkä nähdä niitä uusia toimijoita vielä paremmin.”

(Soc&kom)

Koulutuksen kehittäminen

Pyysin haastateltaviani miettimään sitä, miten heidän nykyistä koulutustaan voisi mahdollisesti kehittää tai aiotaan kehittää. Lähes kaikkien mielestä haasteena koko journalismin koulutuksessa on sen laajuus: toisaalta pitäisi tarjota riittävää yleissivistystä, toisaalta ymmärrystä journalismista ja toisaalta käytännön toimittajan työhön liittyvää osaamista. Etenkin käytäntöön liittyvät taidot taas vanhenevat nopeasti.

”Ops-työssä on se hankaluus jos vertaa näihin työelämän tarpeisiin, että tässä täytyy ennustaa tulevaisuutta hirveen pitkälle. Jos 2020 opiskelijat aloittaa, niin ne valmistuu aikaisintaan 2024. Niin pitäisi yrittää miettiä, mitä ne työelämän tarpeet on siitä eteenpäin, eli nyt yritetään katsoa 5–6 vuotta eteenpäin [...]”

(Oamk)

Monet haastateltavat uskoivat, että heidän koulutuksensa pystyy tarvittaessa reagoimaan nopeasti ja ottamaan uusia välineitä tai ajattelua opetusohjelmaansa. Monella korkeakoululla on opetussuunnitelmassaan erikseen jonkinlainen kurssi, jonka toteuttamistapa vaihtelee vuodesta toiseen, jossa uusien asioiden testaaminen on helpompaa. Monet haastateltavat kuitenkin huomauttivat, että esimerkiksi jonkun tietyn uuden välineen opettaminen on myös aina henkilökunnan osaamisesta ja innostuksesta kiinni. Monet haastateltavista näkivät oppiaineittensa pienuuden olevan uusien asioiden mukaan ottamisen kannalta vahvuus, koska erilliseltä ”komentokeskukselta” ei tarvitse kysyä lupaa. Useampi korosti myös sitä, että opetussuunnitelmat kirjoitetaan riittävän avoimiksi niin, ettei niissä sitouduta esimerkiksi mihinkään tiettyyn välineeseen.

Uusiksi kehityskuluiksi, joihin journalismikoulutuksessa nyt ollaan tarttumassa paremmin, lueteltiin ainakin featurekirjoittaminen, datajournalismi, toimittajan oman erityisosaamisen kehittäminen, yleissivistyksen yhdistäminen paremmin käytännön opetukseen sekä lukijan ymmärtäminen.

”Ei välttämättä ole niin, et joku tekninen härpäke tulee, niin kuin joku drooni, vaan se voi olla myös, että nähdään, että tietyt kehityskulut ja elementit journalismissa on sellaisia, mihin pitäisi tarttua vahvemmin. Tämä featurekirjoittaminen on yksi esimerkki sellaisesta.”

(JY)

Oulun ammattikorkeakoulussa suuri, hiljattain tehty muutos on koko opetussuunnitelman muuttaminen osaamisperusteiseksi. Oamkin haastateltava kuvasi osaamisperusteisen opetussuunnitelman ajatusta näin:

”On lähdetty purkamaan sitä niin, että on huolella mietitty, minkälainen on se tyyppi, joka meiltä valmistuu, ja sitten on sitä lähdetty purkamaan, että mistä toi

tyyppi koostuu, minkälaista osaamista se vaatii. On lähetty siitä alaspäin palastelemaan, et miten tällöinen ammattitaitoinen toimittaja rakennetaan.”

(MT)

Myös koulutuksen kehittämiseen ja tulevaisuuteen liittyvissä vastauksissa nousi selkeästi esiin ajatus ydinosaamisen ja välineosaamisen erottelusta. Toisaalta monet haastateltavat sanoivat, että tämä on asia, jota koulutuksessa nimenomaan aiotaan kehittää ja integroida teorian opetusta läheisemmin käytännön opetukseen. Tämä ajatus nousi vahvasti esiin etenkin Tampereen yliopistossa ja Haaga-Heliassa:

”Meillä on ollut vähän niin kuin selkeästi erillään toimitustyön kurssit ja tutkimuskurssit. Ja siitä seuraa sellaisia tarpeettomia ja huonoja refleksiä meidän oppiaineen tai laitoksen sisälläkin, että on teoriakursseja ja käytännön kursseja, että tutkimus on tutkimusta ja journalismi on jotain muuta. No tiettyyn pisteeseen asti se pitää paikkaansa, mutta toisaalta voi ajatella myös niin, että se raja on huomattavasti sameampi ja häilyvämpi.”

(TaY)

”Kun opetellaan taitoja ja opetetaan uutta tietoa, niin ne vielä paremmin integroitaisiin toisiinsa, et jos vaikka opetetaan kansantaloutta, niin haluisin, että se tosi nopeasti tulisi sinne harjoitustoimitukseen. Ja jos me opetetaan talouden pääkäsitteitä, niin mahdollisimman nopeasti olisi se jutun teko edessä, että saat eteen jonkun osavuositarkastuksen ja siitä pitää se juttu tehdä.”

(Haaga-Helia)

4.2.5 Tulevaisuuden toimittaja

Lopuksi käyn läpi sitä, minkälaista osaamista vuoden 2019 syksynä journalistiikan opintonsa aloittavat opiskelijat tulevat haastateltavien mielestä tarvitsemaan. Kysymys oli haastatteluni viimeinen, ja haastateltavat kokosivat ikään kuin pääajatuksensa hyvin tähän viimeiseen vastaukseensa. Esittelen samalla jokaisen korkeakoulun edustajan valinnat tehtävään, jossa heidän tuli poimia 27:n vaatimuksen listasta viisi sellaista, joita he pitävät nuoren toimittajan kannalta tärkeimpinä.

Haaga-Helia

Haaga-Helian haastateltava korosti jonkin verran muita korkeakouluja enemmän journalismin taloudellista puolta ja siihen liittyviä tulevaisuuden haasteita. Suurimpana haasteena journalismin tulevaisuudelle haastateltava näki yleisön heikentyneen luottamuksen ammatillisesti tuotettuun journalismiin. Siihen lääkkeeksi hän näki lukijan paremman ymmärtämisen ja avoimuuden, joiden opettamiseen korkeakoulujen tulisi paremmin paneutua. Se on kuitenkin hankalaa, koska vielä ei olla täysin keksitty sitä, mitä läpinäkyvyys ja avoimuus yleisölle oikeastaan tarkoittaa journalismissa.

”Mitä se tarkoittaa, että ollaan läpinäkyvämpiä yleisölle? Se ei voi tarkoittaa vain faktalaatikkoo siinä jutun vieressä, että näin juttu tehtiin. Miten me puolustetaan sitä journalistisesti tuotetun tiedon merkityksellisyyttä suhteessa kaikkeen muuhun tietoon, jota kokoajan tuotetaan?”

(Haaga-Helia)

Haastateltava ajatteli, että hyvällä toimittajalla on yleensä jokin oma erityisalueensa, josta he osaavat tehdä syvemmälle meneviä juttuja. Tämä toive tulee haastateltavan mukaan vahvasti myös työnantajien puolelta. Haaga-Heliassa voisi haastateltavan mukaan vielä paremmin myös ajatella oman erityisosaamisensa löytämistä opetuksessa. Samoin tärkeää on haastateltavan mielestä opiskelijoiden yleissivistyksen valjastaminen juttujen kirjoittamiseen niin, että vaikkapa talouskurssilla saatuja tietoja osattaisiin paremmin hyödyntää suoraan juttujen kirjoittamisessa.

Haaga-Helian edustajan valinnat nuoren toimittajan kannalta tärkeimmäksi osaamiseksi:

1. Ideointikyky
2. Uutisena
3. Lukijan ymmärtäminen
4. Yleissivistys
5. Tarinankerronta

Jyväskylän yliopisto

Jyväskylän yliopiston haastateltava korosti vastauksissaan sitä, miten tulevaisuudessa toimittajan tulee osata erottautua paremmin jonkinlaisesta uutisoinnin ”bulkkikamasta”. Tämä erottautuminen tapahtuu etenkin tarinankerronnan taitojen avulla.

Kuten moni muukin haastateltava, Jyväskylän yliopiston edustaja näki, että on olemassa tiettyjä peruselementtejä, jotka toimittajan on hyvä hallita. Välineosaamisella voi toki erottautua työhaussa, mutta tietyt perusasiat pitää ensin olla kunnossa. Haastateltava näki kuitenkin, että koulutuksen tulisi ottaa vahvemmin uusia journalismin kehityskulkuja mukaan opetukseen. Nyt sellaisia ovat etenkin featurekirjoittaminen ja tarinallisuus sekä ymmärrys yleisön tarpeista. Haastateltava ajatteli, että Jyväskylän vahvuus on se, että pienenä oppiaineena se pystyy ketterästi vastaamaan uusiin osaamistarpeisiin ja reagoimaan alan muutokseen.

”Jollain tavalla pitää olla antennit pystyssä ja kokoajan tarkkailla, mihin tämä menee. Pyrkiä reagoimaan siihen media-alan kehitykseen ja muuttumiseen. Mutta totta kai on edelleen ne perusprinsiipit, ne hyvät sisällöntuottamisen taidot. Se yleinen ymmärrys journalismista ja siitä, mitä on toimittajuus. Niin ne ei yhtä radikaalisti muutu.”

(JY)

Jyväskylän yliopiston edustajan valinnat nuoren toimittajan kannalta tärkeimmäksi osaamiseksi:

1. Uteliaisuus
2. Kokemus
3. Tarinankerronta
4. Ammatillinen kunnianhimo
5. Yleissivistys

Oulun ammattikorkeakoulu

Oulun ammattikorkeakoulun haastateltava näki keskeisimmäksi toimittajan ammattitaidoksi tiedonhankinnan ja tiedon analysoimisen taidon. Haastateltava korosti sitä, että hyvä toimittaja voi ominaisuuksiltaan ja persoonaltaan olla monen tyyppinen ihminen, eikä avoin persoona ole edellytys ammatissa toimimiselle. Esimerkiksi sosiaalisia taitoja voi kehittää koulutuksen ja töiden kautta.

Haastateltava ajatteli, että suuri osa työpaikkahakemusten vaatimuksista oli ikään kuin metataitoja, joita on suoraan hyvin hankala mitata tai opettaa. Ne voivat kuitenkin kehittyä koulutuksen aikana, ja esimerkiksi innostusta voidaan ruokkia positiivisella palautteella. Koulutuksessa voisi painottaa haastateltavan mielestä nykyistä enemmän etenkin tarinallisuutta. Haastateltava ajatteli, että tulevaisuudessakin toimittaja tarvitsee tiettyä perusosaamista, ja

nykyaikana koulutuksessa on uhkana se, että sokaistutaan erilaisista välineistä. Haastateltava ajatteli, että journalistille kaikista tärkeintä on sisältöosaaminen, sitten tulevat välineosaaminen ja lopuksi työelämätaidot.

”Se, mikä on mun mielestä nykyaikana uhkana on, että sokaistutaan näistä välineistä ja ruvetaan opettamaan vaan eri välineiden osaamista, mutta kun välineet tulee muuttumaan koko ajan. Ne, joita opetetaan nyt, tulevat luultavasti vanhentumaan työuran aikana, ja se viesti tulee myös työelämästä, että niitä välineitä voi opettaa siellä nopeammin, mutta näitä journalismin perusasioita ei ehdi enää työelämässä opettelemaan.”

(Oamk)

Oulun ammattikorkeakoulun edustajan valinnat nuoren toimittajan kannalta tärkeimmäksi osaamiseksi:

1. Kirjoitustaito
2. Luotettavuus
3. Uteliaisuus
4. Monimediaosaaminen
5. Rohkeus

Svenska Social & Kommunal Högskolan

Soc&komin haastateltava korosti vastauksissaan kenties kaikista eniten ymmärrystä journalismin etiikasta ja yhteiskunnallisesta asemasta asioina, jotka nuoren toimittajan tulisi tietää hyvin. Haastateltava näki tärkeänä sen, että toimituksesta löytyy myös ihmisiä, joilla on maisterin tutkinto journalistiikasta, koska heillä on laaja perspektiivi journalismin sosiaalisesta ja yhteiskunnallisesta vastuusta.

Haastateltava tiivistä tulevaisuuden toimittajan osaamistarpeet näin:

”Kyllä ne tarvitsee semmoisen kokonaisvaltaisen ja hyvän ymmärryksen koko mediakulttuurin ja journalistisen kulttuuriin muutoksesta ja näistä eri viestinnän ja

median muodoista ja alustoista. Ja tavallaan siitä ympäristöstä, missä tällainen ammattimaisesti tuotettu journalismi toimii.”

(Soc&kom)

Haastateltava ajatteli, että teknisiä taitoja ja tietoa esimerkiksi journalismista, yhteiskunnasta, taloudesta ja politiikasta voi oppia koulutuksen kautta. Sen sijaan tiettyjä ominaisuuksia on vaikeampi tietoisesti muuttaa. Esimerkiksi uteliaisuus on ominaisuus, joka on haastateltavan mieleen jossain määrin syntymälahjana saatu. Toisaalta koulutuksessa voidaan tukea ja yrittää suunnata opiskelijan asennetta esimerkiksi keskustelemalla ajankohtaisista asioista ja kannustamalla seuraamaan eri medioita. Haastateltava ajatteli, että Soc&komissa voisi opettaa vielä enemmän ainakin kirjoittamista, tarinankerrontaa ja ideointia.

Soc&komien haastateltava nosti kaikista tärkeimmäksi nuoren toimittajan osaamistarpeeksi ammatillisen kunnianhimon. Sen hän näki liittyvän erityisesti haluun kehittää alaa ja tehdä mahdollisimman laadukasta journalismia. Haastateltava nosti esiin myös analyysikyvyn tärkeänä taitona, jonka avulla yleisölle pystyy tuottamaan sellaista sisältöä, jolla on jotakin lisäarvoa.

Soc&komien edustajan valinnat nuoren toimittajan kannalta tärkeimmäksi osaamiseksi:

1. Ammatillinen kunnianhimo
2. Koulutus
3. Yleissivistys
4. Sosiaalinen media
5. Lukijan ymmärtäminen

Tampereen yliopisto

Tampereen yliopiston haastateltavalla oli hyvin selkeitä ajatuksia journalismikoulutuksen kehittämisestä, luultavasti siksi, että yliopistolla oli haastattelun tekoaikana juuri kehitetty uusi opetussuunnitelma, jolla opettaminen aloitetaan syksyllä 2019.

Haastateltavan mielestä tulevaisuuden haasteet journalismille liittyvät yhteiskunnan kokonaisvaltaiseen digitalisoitumiseen, ympäristö- ja ilmastokysymyksiin, muuttoliikekysymyksiin ja yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen, jotka ovat kaikki asioita, joita toimittajien pitäisi ymmärtää. Tampereen yliopiston edustaja mainitsi myös ainoana

haastateltavana sen, että tulevaisuuden mediarakenne ja työnteon eri muotojen jäsentyminen asettavat paineita tulevaisuuden toimittajille. Itsensä työllistämistä voisi opettaa hänen mielestään koulutuksessa enemmän.

Haastateltava kertoi ajattelevansa itse niin, että heidän tehtävänsä on yliopistossa huolehtia siitä, että käytännöllinen ja tekninen osaaminen ja tiedot ovat suunnilleen sellaisella tasolla, että opiskelijat saavat töitä. Se on kuitenkin haastateltavan mielestä selvää, ettei mikään koulu voi opettaa koko taitopalettia, vaan oppiminen jatkuu töissä koko uran ajan.

”Siinä mielessä tämä koulutus on vähän niin kuin soittotunnilla käyminen. Soittotunnilla käydään soittamassa läksyt läpi ja opettaja sanoo, että toi meni hyvin ja toi huonosti ja tuossa pitäisi vähän syventää, mutta ei siellä soittotunnilla kukaan soittamaan opi. Että sitä pitää sitten opetella itse, ja olla vähän kunnianhimoinen, että soittaa kaikki illat kotona.”

(TaY)

Tampereen yliopiston journalismikoulutuksessa voisi haastateltavan mukaan tuoda paremmin koulutuksen tarjoaman laaja-alaisen yleissivistyksen opetukseen ja opettaa enemmän sosiaalista mediaa sekä lukijasuhteen ymmärtämistä. Uudessa opetussuunnitelmassa on pyritty ajattelemaan näistä erityisesti ensimmäistä ja tuomaan niin sanottu substanssiosaaminen paremmin journalistiikan käytännön kursseille. Samoin on pyritty ajattelemaan sitä, että tutkimuskurssit olisivat paremmin yhteydessä käytännön kursseihin.

Haastateltava sanoi, ettei hän usko synnynnäisiin ominaisuuksiin ”oikeastaan missään”. Hänen mukaansa voi toki ajatella, että vaikkapa ulospäinsuuntautuneisuus luo paremmat edellytykset toimittajan ammatille, mutta loppupeleissä kyse on kuitenkin rutiinien kautta oppimisesta.

Tampereen yliopiston edustajan valinnat nuoren toimittajan kannalta tärkeimmäksi osaamiseksi:

1. Yleissivistys
2. Ammatillinen kunnianhimo
3. Kiinnostus johonkin (tiettyyn aiheeseen, yhteiskuntaan...)
4. Oma-aloitteisuus
5. Uutisnä

Turun ammattikorkeakoulu

Turun ammattikorkeakoulun haastateltava näki erityisen tärkeäksi toimittajan taidoksi sen, että uskaltaa kohdata rohkeasti erilaisia ihmisiä. Toimittaja ei ole aina liikkeellä mukavilla asioilla, jolloin ihmisiä pitäisi uskaltaa myös häiritä.

Journalismin opetus on Turun AMK:ssa media-alan koulutusohjelmassa, johon sisältyvät myös animaatioelokuvan ja mainossuunnittelun koulutus. Se antaa haastateltavan mukaan laajoja yhteistyömahdollisuuksia ja tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden halutessaan suuntautua journalismin sijaan viestinnän alalle. Esimerkiksi opintoihin kuuluvan harjoittelun voi suorittaa myös viestinnän tehtävissä.

Turun ammattikorkeakoulun haastateltava valitsi viiden osaamistarpeen listalleen asioita, jotka olisi hänen mukaansa hyvä olla jo eräänlaisena pohjaväreinä toimittajakoulutukseen hakeutuessa. Koulutus sitten taas tarjoaa tietoa ja taitoja näiden ”peruselementtien” päälle. Esimerkiksi innostusta on hankalaa suoraan opettaa, vaikka sitä voikin haastateltavan mukaan kasvattaa opiskelijoissa. Haastateltava näki, että tulevaisuudenkin toimittajalla olisi hyvä olla nämä samat pohjaväreet, vaikka tekniikka muuttuisikin.

”Edelleenkin heidän pitää olla rohkeita, heidän pitää olla oma-aloitteisia, aktiivisia ja kiinnostuneita tästä alasta ja heillä pitää olla ammatillista kunnianhimoa. Et sitä mä toivon erityisesti heiltä. Meidän tehtävä on sitten katsoa, mitä tämän alan kentällä tarvitaan, jotta he voivat kouluttautua ammattilaiseksi.”

(Turkuamk)

Turun ammattikorkeakoulun journalismikoulutuksessa pyritään myös aktiivisesti haistelemaan kentän uusia opetustarpeita ja miettimään, pitäisikö niitä opettaa opiskelijoille. Haastateltava mainitsi tässä esimerkiksi virtuaalitodellisuuden ja erilaiset datanhankinnan ja -visualisoinnin työkalut.

Turun ammattikorkeakoulun edustajan valinnat nuoren toimittajan kannalta tärkeimmäksi osaamiseksi:

1. Rohkeus
2. Uteliaisuus
3. Kiinnostus johonkin (tiettyyn aiheeseen, yhteiskuntaan...)

4. Tarinankerronta
5. Yleissivistys

4.2.6 Yhteenveto

Journalistikoulutuksen vastuuhenkilöt näkivät, että journalismin tulevaisuuteen liittyy haasteita, johon toimittajia tulee valmistaa jo journalistiikan koulutuksessa. Haasteet liittyvät esimerkiksi yleisön heikentyneeseen luottamukseen ja informaatiotulvaan, josta ammatillisesti tuotetun journalismin täytyy kyetä jotenkin erottumaan. Erottumisen keinoiksi nähtiin etenkin tarinallisuus, jota koulutusohjelmissa tulisi lähes kaikkien haastateltavien mielestä lisätä. Tärkeiksi asioiksi tulevaisuuden kannalta nähtiin myös yleisösuhte, lukijan ymmärtäminen ja läpinäkyvyys. Myös tiedon analysointia pidettiin erittäin tärkeänä sekä nyt että tulevaisuudessa.

Useat haastateltavista olivat sitä mieltä, että uusien osaamistarpeiden ennustaminen on haastavaa, minkä vuoksi opetussuunnitelmia yritetään rakentaa mahdollisimman joustaviksi ja muuntelua salliviksi. Vaikka koulutusohjelmassa oltaisiin korva herkkänä uusille tuulille journalismissa, uusien asioiden opettaminen riippuu myös aina henkilökunnan osaamisesta ja innostuksesta. Muutama myös huomautti, ettei uusien taitovaatimusten sisällyttäminen opetusohjelmaan saisi syrjäyttää mitään muuta tärkeää, ja opetusohjelmaan mahtuu vain tietty määrä asioita. Siksi ei voi edes olettaa, että toimittajakoulutus voisi opettaa aivan kaikkea. Kuten monet haastateltavat huomauttivat, oppiminen jatkuu työelämässä ja koulutuksen ulkopuolella.

Useammassa korkeakoulussa oltiin ajateltu entistä enemmän sitä, miten teorian saisi yhdistettyä käytännön opetukseen paremmin. Esimerkiksi tutkimuksessa tarvittavia metodeja voisi hyödyntää hyvin myös journalistisessa työssä tai esimerkiksi politiikan kurssilla opittua juttua kirjoittaessa. Tähän ei olla haastateltavien mielestä aiemmin ehkä kiinnitetty tarpeeksi huomiota, jonka vuoksi teoria ja käytäntö ovat myös opiskelijoiden mielessä jääneet kahdeksi toisistaan erillään olevaksi asiaksi. Esimerkiksi Deuzen (2006) ja Pietilän (2012) kuvaamat kamppailut teorian ja käytännön välillä journalismikoulutuksessa näyttävät siis olevan olemassa yhä. Pietilän näkemys siitä, että voimistuvana suuntauksena journalismin opetuksessa näyttäisi olevan käytännöllisyys, jossa pelkän tietämisen sijaan tärkeänä pidetäänkin tiedon sovellettavuutta, voi näiden haastattelujen perusteella pitää oikeana. (Pietilä 2012, 37). Opetettava teoria on Pietilän

mukaan näin enemmänkin toiminnan väline, eikä teoriaa opeteta vain siksi, että jotain ”pitää tietää” (Emt., 40).

Haastateltavilla oli erilaisia näkemyksiä siitä, tarvitaanko toimittajan ammatissa toimimiseen jonkinlaista perittyä tai synnynnäistä lahjakkuutta. Osan mielestä ekstrovertistä tai jo valmiiksi sosiaalisesti lahjakkaasta henkilöstä tulee luultavasti parempi toimittaja kun taas pari oli vahvasti sitä mieltä, että kaikki ammattiin liittyvä on opeteltavissa. Haastateltavat valitsivat kuitenkin nuoren toimittajan kannalta tärkeiksi pitämiinsä asioihin enemmän ominaisuuksiin liittyviä määreitä, mistä puhun myöhemmin seuraavassa luvussa lisää.

Yhteensä haastateltavat nostivat tärkeimmiksi nuoren toimittajan osaamistarpeiksi yleissivistyksen, uteliaisuuden ja ammatillisen kunnianhimon. Nämä kolme määrettä saivat yhteensä eniten mainintoja ja ensimmäisiä sijoja haastateltavien listauksissa, mikä selviää myös seuraavassa luvussa olevasta taulukosta 4. Yleissivistystä ja uteliaisuutta voidaan pitää jokseenkin perinteisenä toimittajan osaamisena, mutta ammatillisen kunnianhimon vaatimus taas on uudempi. Toimittajakoulutuksen haastateltavat yhdistivät ammatillisen kunnianhimon vaatimuksen haluun kehittää sekä itseään toimittajana että koko journalismin alaa.

Kaiken kaikkiaan haastateltavat näkivät koulutuksen tärkeänä tehtävänä eräänlaisen ammatillisen ymmärryksen, etiikan ja journalismikäsityksen ylläpitämisen. Saman suuntainen tulos oli myös esimerkiksi Hulténin ja Wiklundin tutkimuksessa, jossa he haastattelivat ruotsalaisia toimittajaopiskelijoita ja heidän opettajiaan (Hultén & Wiklund 2016, 107).

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen edustajien ajatukset eivät tämän suhteen juurikaan eronneet toisistaan, joskin ammattikorkeakoulujen edustajat korostivat vastauksissaan enemmän työelämään valmistamisen näkökulmaa.

5 Johtopäätökset ja tutkimuksen arviointi

5.1 Työpaikkailmoitusten ja haastatteluiden yhteenveto

Olen käynyt läpi vuosien 2017 ja 2019 kesätoimittajia hakevia työpaikkailmoituksia sekä haastatellut kuuden suomalaisen korkeakoulun journalistiikan koulutuksesta vastaavia henkilöitä. Olen näin pyrkinyt vastaamaan tutkimuskysymykseeni siitä, miten suomalaisten korkeakoulujen journalistiikan opetus suhteutuu journalistisen alan kesätyöpaikkailmoitusten vaatimuksiin ja toiveisiin.

Ahvan, Pöyhtäri ja Väliiverosen (2016a) mukaan journalismia professiota määrittelevät osin erilaiset diskursiiviset käytännöt. Näillä viitataan journalistien omaan toimintaan ja puheeseen, joka vaikuttaa siihen, millaisena ammattina journalismi näyttäytyy. Diskursiivinen ymmärrys korostaa sitä, että journalismi on professiona jatkuvaa toimintaa ja määrittelyä. (Ahva, Pöyhtäri & Väliverronen 2016a, 3). Omaa tutkimustani työpaikkailmoituksista ja journalismin koulutusohjelmien vastaavien näkemyksistä tuleekin tarkastella juuri diskursiivisen kehikon kautta. Vaikka työpaikkailmoitukset tai kouluttajien näkemykset eivät suoraan vaikuttaisi journalismin rakenteisiin, ne määrittelevät osaltaan sitä, minkälaisia asioita alalla arvostetaan.

Esimerkiksi haastatteluideni perusteella koulutusohjelmien vastaavien henkilöiden näkemykset eivät välttämättä suoraan heijastu itse opetusohjelmaan, mutta toisaalta ne saattavat vaikuttaa siihen, millaisena toimittajaopiskelijat alan ja heidän roolinsa yhteiskunnassa näkevät. Uskonkin, että journalismikoulutuksella voi olla merkittävä vaikutus siihen, millaisia ihanteita ja käytäntöjä toimittajaksi opiskelevat ihmiset omaksuvat. Samaan tapaan myös työpaikkailmoituksissa määritellään sitä, mitä alalla arvostetaan ja miten erilaisia tietoja, taitoja ja ominaisuuksia arvotetaan. Vaikka työpaikkoihin ei suoraan valittaisikaan ilmoitusten vaatimukset täyttäviä toimittajia, ilmoitukset luovat osaltaan mielikuvaa nykypäivän toimittajien osaamistarpeista.

Pyysin haastateltaviani etukäteen tutustumaan työpaikkailmoituksista löytyymiini määreisiin. Jokainen haastateltava sai poimia 27 määreen listauksesta viisi sellaista, joita he pitivät nuoren toimittajan kannalta tärkeimpinä. Mukailin tässä Koskimäen (2015) pro gradu -tutkielmassa käyttämää metodologiaa, jolla hän vertaili työpaikkailmoitusten määreitä päällikkötoimittajien valitsemiin hyvän toimittajan ominaisuuksiin (Koskimäki 2015, 91).

Laiton jokaisen haastateltavan valinnat listalle niin, että jokaisesta ensimmäisestä sijasta sai viisi pistettä, toisesta sijasta neljä pistettä ja niin edelleen. Sitten laskin eri määreiden saamat pisteet yhteen nähdäkseni, mitkä määreet saivat haastateltavilta yhteensä eniten mainintoja.

Haastateltavien valitsemien määreiden yhteispisteet ja kyseisten määreiden suosion tutkimissani työpaikkailmoituksissa ovat nähtävillä alla olevasta taulukosta 5. Taulukkoa lukiessa on pidettävä mielessä, etteivät haastateltavat nostaneet listaukseensa kaikkia työpaikkailmoitusten määreitä ollenkaan. Esimerkiksi työpaikkailmoituksissa neljänneksi kysytyintä verkko-osaamista ei löydy tästä taulukosta lainkaan, koska haastateltavista yksikään ei nostonut sitä listalleen.

Vaatus	Yhteispisteet haastateltavilta	Sijoitus työpaikkailmoituksissa (1–28)
1. Yleissivistys	12	25.
2. Uteliaisuus	12	21.
3. Ammatillinen kunnianhimo	11	2.
4. Rohkeus	6	11.
5. Tarinankerronta	6	24.
6. Ideointikyky	5	3.
7. Kirjoitustaito	5	7.
8. Uutisnä	5	14.
9. Kokemus	4	5.
10. Koulutus	4	6.
11. Lukijan ymmärtäminen	4	13.
12. Luotettavuus	4	28.
13. Innostus	3	19.
14. Kiinnostus johonkin	3	16.
15. Monimediaosaaminen	2	1.
16. Oma-aloitteisuus	2	9.
17. Sosiaalinen media	2	17.

Taulukko 5: Haastateltavien valitsemat nuoren toimittajan osaamistarpeet ja niiden suosio työpaikkailmoituksissa

Kuten taulukosta voi lukea, aineistoni perusteella journalistiikan alalla työelämässä ja journalistiikan koulutuksessa arvostetaan erilaisia asioita. Kyse ei ole kuitenkaan välttämättä siitä, etteikö työelämässä lainkaan arvostettaisi esimerkiksi korkeakoulujen haastateltavien mielestä tärkeintä yleissivistystä, vaan kenties enemmänkin siitä, minkälaisia asioita nuorelta kesätoimittajalta välittömästi käytännön töissä tarvitaan. Tampereen yliopiston haastateltava

tiivisti ajatuksen tästä hyvin toteamalla, ettei ”tapa, jolla töissä lähdetään liikkeelle ei ole ensimmäisenä se, että olen intohimoisesti kiinnostunut sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta”. Jotta nuori toimittaja voi toimia ensimmäisessä kesätyössään, hänen pitää osata tiettyjä perusasioita esimerkiksi uutisesta ja sen muodostamisesta sekä käytettävistä välineistä.

Näin ollen työpaikkailmoitusten ja etenkin kesätyöpaikkailmoitusten tapa sanoittaa toimittajan osaamista on huomattavasti korkeakoulujen edustajien näkemystä käytännönläheisempää. Saman suuntaisen huomion teki omassa gradutyössään myös Koskimäki, joka huomauttaa, että työpaikkailmoituksissa esitetyt vaatimukset kuvaavat usein eräänlaista minimitasoa siitä, millainen on työhön kelpaava, kelpollinen toimittaja (Koskimäki 2015, 110).

Sekä koulutuksen edustajien haastatteluista että työpaikkailmoituksista voi kuitenkin havaita myös samansuuntaisia nykytyöelämän trendejä. Kahden aineiston perusteella voi sanoa, että nuorelle toimittajalle nykyään ja tulevaisuudessa hyödyllisiä asioita ovat etenkin *ammattillinen kunnianhimo, tarinankerronnan taidot ja lukijan ymmärtämisen kyvyt*. Näistä puhuttiin jokaisessa haastattelussani paljon, ja haastateltavat näkivät ne journalismin tulevaisuuden kannalta oleellisiksi. Tutkimuksen mukaan tarinankerrontaa pitivät tärkeimpänä myös toimittajaopiskelijat (Mäenpää 2015, 16).

Haastateltavista suurin osa näki tärkeäksi substanssiosaamisen, eli erikoistumisen johonkin tiettyyn aiheeseen, mutta työpaikkailmoituksissa tätä ei juurikaan korostettu. Sen sijaan ilmoituksista on luettavissa esimerkiksi Nikusen (2011, 56) ja Lehtosen (2013, 16) tunnistamat moniosaaminen, yleistoimittajuus, heikentyvä asiantuntijuus ja joustavuuden lisääntyminen. Kiinnostusta yhteiskuntaan tai johonkin erityisaiheeseen ei mainittu kuin kourallisessa ilmoituksia. Tämä on mielestäni mielenkiintoinen ristiriita työelämän vaatimusten ja koulutuksen edustajien välillä. Toki on otettava huomioon se, että työpaikkailmoitukset ovat nimenomaan kesätoimittajia hakevia. Toisaalta tutkimuksessakin (esim. Reunanen & Koljonen 2014, 39; Nikunen 2011, 21; Deuze 2007, 153) puhutaan moniosaamisen olevan nykyään toimittajan ammattitaitoa ja teknologian syrjäyttäneen asiantuntijuuden ja substanssiosaamisen. Koulutuksen edustajat eivät nähneet asiaa kuitenkaan näin, vaan moni ajatteli, että nuorelle toimittajalle substanssiosaaminen on työnhaussa nimenomaan eduksi.

Toinen ristiriita löytyi välineosaamisen arvostuksessa haastatteluissa ja työpaikkailmoituksissa. Teknologinen osaaminen oli ilmoituksissa kysyttyä, mutta sitä taas ei juurikaan arvostettu

haastatteluiden perusteella. Nousevana teemana teknologiaa tai välineitä koskeneissa haastattelun osissa oli se, miten välineosaaminen ei voi syrjäyttää ”perusosaamista”.

Haastateltavien monesti mainitsema journalismin ammattitaidon ”ydin” mukailee Örnebringin ja Mellandon esittämää ajatusta siitä, miten niin kutsuttujen uusien taitojen nähdään usein syrjäyttävän vanhat ja ”oikeat” journalistin taidot ja heikentävän journalismin laatua (Örnebring & Mellando 2016, 2). He huomauttavat, ettei näitä perinteisiä journalistin taitoja useinkaan sanoiteta, vaan oletuksena on, että jokainen tietää, mikä on sitä toimittajan perinteistä ydinosaa, jota nämä uudet taitovaatimukset uhkaavat. (Ema., 3). Haastateltuistani voikin lukea ajatuksen siitä, että teknologiset ”härpäkkeet” uhkaavat viedä tilaa ”oikeiden” ja perinteisten journalismin taitojen opettamiselta.

Toisaalta useampi haastateltava sanoi myös, että teknisten taitojen opettaminen on heidän koulutuksessaan suuressa roolissa. Esimerkiksi Tampereen yliopiston haastateltava totesi, että ”teknisten taitojen opettaminen on ollut jollain tavalla toimittajakoulutuksen perusprioriteetti”. Ihanteet toimittajuuden ytimen opettamisesta eivät siis välttämättä heijastu suoraan itse opetussuunnitelmaan, jossa teknisten taitojen opettamisella on suurikin rooli.

Deuzen esittämä ajatus (2006, 25) journalistisen alan koulutuksesta joko ”seuraajana”, joka pyrkii antamaan alan nykyisiä vaatimuksia vastaavaa koulutusta tai ”innovaattorina”, joka näkee journalismikoulutuksen eräänlaisena työn tulevaisuuden kehityslaboratoriona, on mielenkiintoinen myös oman tutkielmani kannalta. Vaikuttaisi siltä, että journalistisen alan korkeakoulutuksessa on paljon tahtoa olla, kuten eräs haastateltavani totesi ”antennit pystyssä”, alan kehityksen suhteen, mutta suurille muutoksille ei välttämättä löydy opetusohjelmasta tilaa, koska opetettava kenttä on jo valmiiksi niin laaja.

Osaamisvaatimusten pääluokat vertailussa

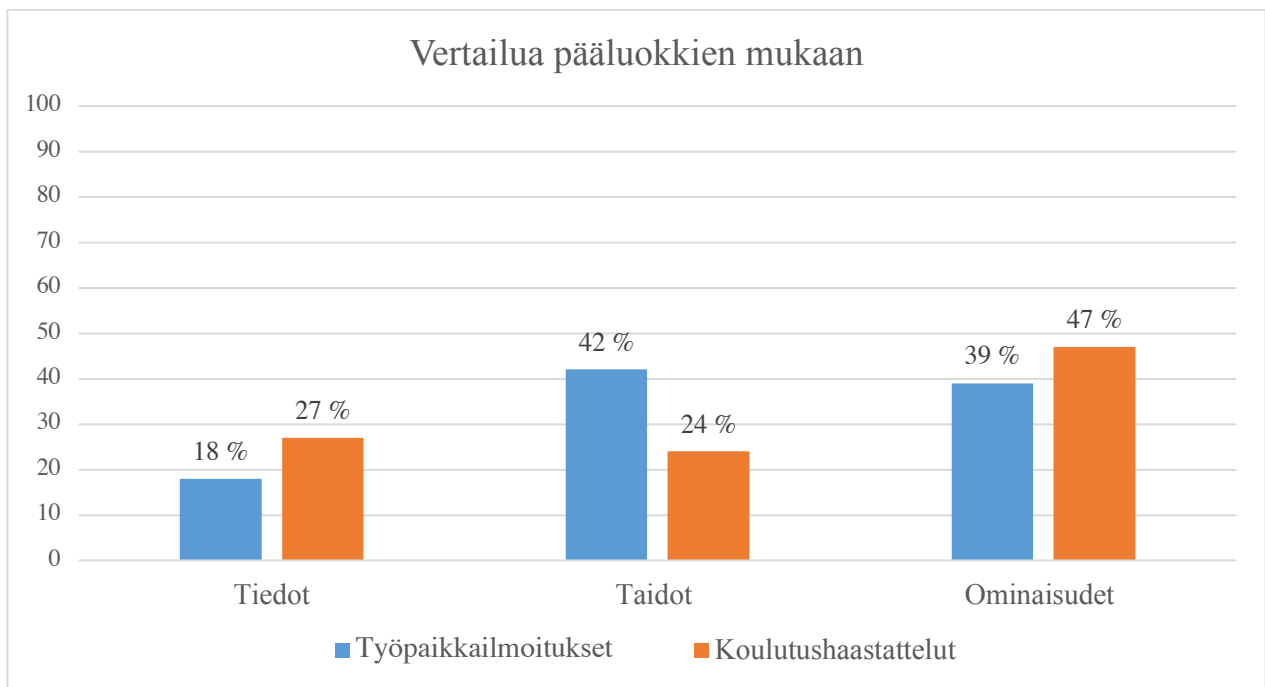
Kuten jo aiemmin työpaikkailmoitusten luokittelun yhteydessä kerroin, jaoin kaikki ilmoituksista löytämäni osaamisvaatimukset kolmeen pääluokkaan seuraavasti:

Tiedot: koulutus, kokemus, yleissivistys, sosiaalisen median tuntemus, kiinnostus jotakin aihetta kohtaan

Taidot: monimediaosaaminen, verkkojournalismi, kirjoitustaito, ideointikyky, kuvaustaito, sosiaaliset taidot, kielitaito, välineosaaminen, lukijan ymmärtäminen, tarinankerrontakyky, esiintymiskyky

Ominaisuudet: uutisnä, innostuneisuus, nopeus, oma-aloitteisuus, rohkeus, aktiivisuus, joustavuus, ammatillinen kunnianhimo, luovuus, uteliaisuus, luotettavuus, luokittelemattomat ominaisuudet

Vertailin alla olevassa kuviossa 3 sitä, miten muodostamani osaamisen pääluokat (tiedot, taidot ja ominaisuudet) jakautuivat työpaikkailmoituksissa ja koulutusohjelmien vastaavien henkilöiden valinnoissa siitä, mikä heidän mielestä on nuoren toimittajan kannalta tärkeää.

Kuvio 3: Työpaikkailmoitusten ja haastatteluiden vertailua pääluokkien mukaan.

Kuten kuviosta 3 voi lukea, työpaikkailmoituksissa arvostettiin taitoja huomattavasti enemmän kuin haastatteluideni perusteella korkeakouluissa arvostetaan. Kuvio tukee myös omaa havaintoani siitä, että journalistiikan koulutuksessa ajatellaan nuoren toimittajan tarvitsevan huomattavasti enemmän abstraktia ja vaikeasti sanoitettavaa ”toimittajan ydinosaa”, jota usein määriteltiin henkilökohtaisten ominaisuuksien kautta kuin joitakin tiettyjä taitoja tai tietyn teknologian hallintaa, joita työpaikkailmoituksissa taas usein kysytään.

Henkilökohtaisiin ominaisuuksiin ja asenteisiin liittyvät määreet ovat kysytyjä sekä haastatteluiden että työpaikkailmoitusten perusteella. Huomio tukee Varjen (2014) tutkimuksen tulosta siitä, että tunnekäyttäytymiseen, motivaatioon ja henkilökohtaisiin ominaisuuksiin kohdistuvat ilmaisut ovat moninkertaistuneet työpaikkailmoituksissa (Varje 2014, 70). Varje huomauttaa myös, että työnhakijan tulee olla aidosti kiinnostunut alasta ja olla valmis kehittämään omaa osaamistaan jatkuvasti (ema., 62–68). Samanlainen ajatus on selkeästi myös koulutuksen edustajilla, joista iso osa puhui oppimisen olevan elinikäinen prosessi. Havainto siitä, että ominaisuudet nousivat kysytyimmäksi asiaksi sekä työpaikkailmoituksissa että koulutuksen edustajien puheissa on sinänsä mielenkiintoinen, koska ominaisuudet liittyvät usein ihmisen persoonaan, ja kuten haastatteluista kävi ilmi, niitä voi olla jos ei mahdotonta niin ainakin hankalaa opettaa. Havainto voi siis tukea ajatusta siitä, että hyväksi toimittajaksi vaaditaan jossain määrin synnynnäistä lahjakkuutta, joka sitten auttaa tarvittavien taitojen ja tiedon oppimista ja käyttämistä työssä. Toisaalta useat työpaikkailmoituksista löytyneet ominaisuudet ovat sellaisia, joita arvostetaan työelämässä ylipäättäen, eivätkä ne siis ole ainoastaan toimittajan piirteitä. Esimerkiksi innostunutta asennetta tai oma-aloitteisuutta kysytään työnhakijalta varmaankin ammatista riippumatta.

5.1.1 Valmistaako koulutus toimittajia työelämään riittävän hyvin?

Jokainen haastattelemanani koulutusohjelmavastaava uskoi, että heidän journalismikoulutuksestaan valmistuvilla opiskelijoilla on riittävää osaamista työelämää varten koulutuksesta valmistuessaan. Uskon itsekin, että journalismikoulutus valmistaa opiskelijoita varsin monipuolisesti *tietynlaiseen* työelämään, mutta haastatteluiden perusteella nykytyöelämän sirpaleisuutta ei kuitenkaan juurikaan oteta journalistiikan koulutuksessa huomioon.

Olen tutkielmani viitekehyksessä kirjoittanut ja referoinut tutkimusta siitä, miten nykyajan työelämä on toimittajalle haastavaa töiden ollessa usein pätkissä erilaisissa määräaikaissuhteissa ja epätyypillisissä työn muodoissa. Esimerkiksi Deuzen (2007, 100) mukaan nykyajan mediatyöläisyyttä voi kuvata portfoliotyöelämäksi, jossa omaa uraa pitää jatkuvasti edistää verkostoitumalla, pitämällä vanhoja taitoja yllä ja oppimalla uusia ja valmistumalla jatkuvasti uuden työn mahdollisuuteen. Haastateltavistani kuitenkin vain yksi mainitsi, että itsensä työllistämistä pitäisi kenties opettaa enemmän.

Mielestäni on ongelmallista, mikäli journalistisen alan koulutuksessa ei huomioida tarpeeksi hyvin tulevaisuuden työn rakentumista ja epätyypillisiä työn muotoja. Esimerkiksi Journalistiliiton vuonna 2010 tekemän kyselyn mukaan työn epävarmuus loi kestäättömiä paineita alle 35-vuotiaille journalisteille, ja kolmannes nuorista toimittajista oli hakenut ammattiapua masennukseen tai uupumukseen, ja neljäsosa apua hakeneista tarvitsi masennukseen tai uupumukseensa lääkettä. (Ks. Lehtonen 2013, 22). Ehkäpä toimittajakoulutukset voisivat osaltaan vaikuttaa siihen, millaisin odotuksin ja henkisin valmiuksin toimittajaopiskelijat alalle tulevat. Esimerkiksi itsensä työllistämisen ja freelance-työskentelyn opettaminen voisi kenties hälventää pelkoa siitä, ettei omalla osaamisellaan pärjää.

Esimerkiksi Harju, Koljonen ja Heinonen toteavat (2018, 148), että journalistien koulutuksessa tulisi ottaa huomioon työmarkkinoiden liikkuvuus ja epätyypillisten työsuhteiden yleistyminen. Kirjoittajien mukaan opetusta pitäisi lisätä etenkin yrittäjyydestä, freelancerina toimimisesta ja mediataloudesta. Tällaisia koulutuksen kehittämisen kohteita ei mainittu haastatteluissani kuitenkaan lainkaan. Oikeastaan haastattelut korostivat huomattavan paljon perinteisessä sanomalehden toimituksessa työskentelevän toimittajan osaamistarpeita, eikä niissä juurikaan huomioitu freelancerina tai vaikka edes aikakauslehdessä työskenteleviä toimittajia, vaikka koulutuksesta toki sellaisiinkin töihin suunnataan. Mikäli toimittajia koulutetaan vain tyyppisiin, sanomalehden toimituksiin suuntautuviin työsuhteisiin, voivat toimittajaopiskelijat valmistua alalle väärin odotuksin. Toki on myös mahdollista, että oma kysymyksenasetteluni ja työpaikkailmoitusten ottaminen haastattelujen lähtökohdaksi on johdatellut haastateltavia ajattelemaan nimenomaan perinteisissä työsuhteissa työskenteleviä tai sellaisiin hakeutuvia nuoria toimittajia.

Örnebring ja Mellando (2016) hahmottelivat omassa tutkimuksessaan toimittajien tärkeinä pitämistä taidoista kolme erilaista taitoryhmää: reportterin taidot, editoivan toimittajan taidot ja verkostoituvan toimittajan taidot. Reportterin taitoihin kuuluvat kirjoitustaito, haastattelutaidot, tutkimustekniikat ja itsenäinen työskentely. Editointi, monimediataidot, designosaaminen sekä johtamisen ja hallinnan taidot ovat taas editoivan toimittajan osaamista. Verkostoitumisen, tiimityöskentelyn ja ajankäytön hallinnan taidot taas ovat verkostoituvan toimittajan taitoja. (Örnebring & Mellando 2016, 10). Tutkimani työpaikkailmoitukset korostavat enemmän editoivan toimittajan ja verkostoituvan toimittajan osaamista, kun taas haastattelemani journalismikoulutuksen edustajat korostivat selkeästi enemmänkin perinteisiä reportterin taitoja.

Harju, Koljonen ja Heinonen kirjoittavat myös (2018, 149), että journalismin ammattiin tähtäävissä tutkinto-ohjelmissa on houkutusta muuttaa koulutusta niin, että tutkinto antaisi jatkossa laajemmat valmiudet erilaisiin viestinnän ja median töihin. Tämä laajentuminen myös kaupallisen viestinnän kentälle oli selvästi huomattavissa myös haastateltavieni puheissa, joista useampi mainitsi sen, että heidän toimittajaopiskelijansa voivat nykyään suuntautua halutessaan myös viestinnän tehtäviin jo koulutuksen aikana.

Kuten jo aiemmin mainitsin, yliopistotasoisien journalistiikan koulutuksen kohdalla on aiheellista kysyä, pitäisikö yliopistokoulutuksen edes lähtökohtaisesti vastata työelämän vaatimuksia, koska yliopistoilla ei laissa ole velvoitetta kouluttaa opiskelijoita nimenomaan työelämän tarpeisiin. Toisaalta kysymystä voi lähestyä myös opiskelijoiden omien odotusten kautta: entistä harvempi hakee opiskelemaan yliopistoon nimenomaan tutkijan ura mielessään, jolloin yliopiston funktio nähdään nimenoman työelämään kouluttautumisen kautta, vaikka sen tarkoitus palveleekin tosiasiaa enemmänkin tutkimusta ja tiedettä. Yliopiston muuttuminen opiskelijoiden silmissä aiempaa koulumaisemmaksi ja suorituskeskeisemmäksi on huomattu myös tutkimuksessa (esim. Vuorinen & Valkonen 2005). Journalistiikan koulutuksella on lisäksi yliopistoissa erilainen ammattiin valmistamisen lupaus kuin vaikkapa sosiaalipolitiikan koulutuksella, johon ei ole suoraan nimettävissä yhtä ammattia, johon koulutuksesta tähdätään. Journalistiikan yliopisto-opiskelijat siis oikeutetustikin odottavat koulutukseltaan hyvää valmistavuutta työelämään.

5.2 Tutkimuksen arviointi ja ideoita jatkotutkimukselle

Sekä haastattelututkimukseni analysointi että työpaikkailmoitusten luokittelu nojaa aina tutkijan omaan harkintaan. Siksi tuloksia ei voi pitää objektiivisena totuutena, vaan omana näkemyksenäni keräämäni aineiston pääpiirteistä. Esimerkiksi jaottelu sen suhteen, miten olen laittanut vaatimuksia pääluokkiin eli tietoihin, taitoihin ja ominaisuuksiin olisi varmasti toisella tutkijalla eri näköinen. Joku muu voisi tulkita esimerkiksi sosiaalisen median tuntemuksen taidoksi eikä tiedoksi. Sama harkinnanvaraisuus täytyy ottaa huomioon myös yksittäisten luokkien kanssa, joille myös haastattelututkimukseni suurilta osin perustui. Esimerkiksi ammatillisen kunnianhimon luokan kanssa jouduin useasti pohtimaan sitä, mikä voidaan laskea kunnianhimoksi. Onko uutisvoittojen hamuaminen kunnianhimoa kaikkien mielestä? En haastatellut itse työpaikkailmoitusten kirjoittajia, joten en voi olla täysin varma siitä, olenko tulkinnut niitä niin kuin he ovat ajatelleet. Olen kuitenkin pyrkinyt tutkimuksessani mahdollisimman suureen läpinäkyvyyteen tekemieni valintojen suhteen.

Mikäli työpaikkailmoitusten määreitä haluaisi erotella vielä pidemmälle, voisi niitä luokitella myös sen mukaan, milloin ne ovat vaatimuksia ja milloin toiveita. Sillä on tietenkin suuri merkitysero, *toivotaanko* vai *vaaditaanko* hakijalta jotain tiettyä osaamista. En kuitenkaan ottanut itse tätä merkityseroa tutkimuksessani huomioon. Esimerkiksi koulutusta milloin edellytettiin, milloin arvostettiin ja milloin toivottiin ilmoituksissa. Yleinen oli myös maininta siitä, että koulutus tai kokemus ovat hakijalle eduksi. Ilmoituksien määreitä voisikin laittaa jonkinlaiselle asteikolle sen mukaan, miten toivottu tai vaadittu mainittu asia on.

Haastattelututkimuksen analysoiminen edellyttää niin ikään tutkijan omaa harkintaa. En ollut ikinä aiemmin tehnyt haastattelututkimusta, ja analyysin tekeminen oli siksi täysin uutta minulle. Samalla tavalla kuin työpaikkailmoitusten suhteen, on haastatteluissakin aina väärinymmärryksen mahdollisuus. Haastattelut sujuivat kuitenkin hyvin, ja uskon löytäneeni niistä pääpiirteitä, jotka auttavat ainakin ymmärtämään suomalaisen journalismikoulutuksen arvoja.

Työelämän ja journalismikoulutuksen kohtaamisen tutkimista voisi jatkaa esimerkiksi ottamalla koulutuksen tutkimisen lähtökohdaksi opetussuunnitelmat. Nyt oma tutkimukseni jäi koulutuksen osalta pitkälti ideaalien ja arvojen tasolle, koska en keskittynyt haastatteluissa kyselemään yksittäisien kurssien osaamistavoitteista. Tutkimalla opetussuunnitelmia ja vertailemalla niitä toisiinsa, voisi tutkimukseen saada toisenlaisen vastauksen siihen, mitä asioita eri yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa toimittajaopiskelijoille oikeasti opetetaan, ja eroavatko eri koulutukset toisistaan jotenkin. Samoin hedelmällistä olisi esimerkiksi loppusuoralla opinnoissaan tai hiljattain valmistuneiden opiskelijoiden haastatteleminen siitä, miten he kokevat koulutuksensa palvelleen heitä työelämässä.

Työpaikkailmoituksia voisi tutkia myös haastatteleamalla työpaikkailmoituksia tekeviä tai rekrytointipäätöksiä tekeviä henkilöitä toimitusten sisältä. Ehkäpä näin saisi vastauksen myös siihen, miten hyvin työpaikkailmoitukset kuvaavat haettavan työn todellisia vaatimuksia.

Lähteet

- Ahva, Laura, Pöyhtäri, Reetta & Väliverronen, Jari (2016a) Suomalaisen journalistin itseyttä muutosten keskellä. *Media & viestintä* 39(1) 1–23.
- Ahva, Laura, Pöyhtäri, Reetta & Väliverronen, Jari (2016b) Country Report, Journalists in Finland. *Worlds of Journalism Study*.
- Alasoini, Tuomo, Järvensivu, Anu & Mäkitalo, Jorma (2012) *Suomen työelämä vuonna 2030: Miten ja miksi se on toisennäköinen kuin tällä hetkellä*. Työ- ja elinkeinoministeriön raportti.
- Bloom, Benjamin S. (1956) *Taxonomy of Educational Objectives*. Allyn and Bacon, Boston.
- Cleary, Johanna & Cochie, Meredith (2011). Core skill set remains same in newspaper job ads. *Newspaper Research Journal*, 32(4), 68–82.
- Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932, 4 § Tehtävät.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932> [viitattu 4.4.2019]
- Deuze, Mark (2006) Global Journalism Education, *Journalism Studies*, (7)1, 19–34.
- Deuze, Mark (2007) *Media Work*, Wiley, Oxford.
- Deuze, Mark & Witschge, Tamara (2018) Beyond journalism: Theorizing the transformation of journalism, *Journalism*, 19(2), 165–181.
- Haara, Paula (2012). *Viestintäalan ja -ammattien tulevaisuuden osaamistarpeita. Esiselvitys viestintäalan laadullisen ennakkoinnin hankkeelle*. Tampere: Tampereen yliopisto, Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus COMET.
- Harari, Yuval Noah (2018). *21 Lessons for the 21st Century*. New York: Spiegel & Grau.
- Harju, Auli, Koljonen, Kari & Heinonen, Ari (2017) *Yhteistä uuteen alkuun: toimittajien kertomuksia mediatyön murroksesta*, Tampere University Press.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2000) *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*, Yliopistopaino.
- Honkonen, Marja (2016). Harvenevasse joukossa. *Journalisti*, 92(7). Saatavilla verkossa: <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2016/7/harvenevasse-joukossa/>. [viitattu 8.1.2019]
- Hovden, Jan & Ottosen, Rune (2016) New times, New journalists? Nordic journalism students entering an age of uncertainty. Teoksessa Hovden, Jan, Nygren, Gunnar and Zilliacus-Tikkanen, Henrika (2016). *Becoming a journalist*. Göteborg: Nordicom, 51–70.
- Hujanen, Jaana (2014) *Toimittajien rajankäyntejä ammattilaisista ja amatööreistä journalismin tuotannossa*.
- Hultén, Gunilla & Wiklund, Henrika (2016). Perfect Profession. Swedish Journalism Students,

Their Teachers, and Educational Goals Teoksessa Hovden, Jan, Nygren, Gunnar and Zilliacus-Tikkanen, Henrika (2016). *Becoming a journalist*. Göteborg: Nordicom, 51–70.

Julkunen, Raija (2008) *Uuden työn paradoksit: Keskusteluja 2000-luvun työprosess(e)ista*. Tampere: Vastapaino.

Kivioja, Pasi (2018) *Iltapäivälehtien evoluutio median murroksessa: Hiipuva printti, nouseva digitaalinen mahti ja ansaintamallin uusi asento*. Akateeminen väitöskirja, Tampereen yliopisto.

Kolari, Erja (2009). Toimittajasta tuottajaksi: Sanomalehden toimitustyö muutoksessa. Teoksessa Väliaverron, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 150–170.

Koljonen, Kari (2013). *Kriisi journalismissa. Kansakunnan katastrofit ja muuttuva professio*. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto, Viestinnän, median ja teatterin yksikkö. Tampere: Tampere University Press.

Komsi, Aatu (2012) *Teoriaa vai tekemistä? Journalismin opetuksen painotuserot Suomen korkeakouluissa*, Haaga-Helia Ammattikorkeakoulu.

Koskimäki, Ilona (2014). ”Hyvä voi olla niin hirveen monella tavalla”: Hyvä toimittajuus työpaikkailmoituksissa ja päällikkötoimittajien puheissa. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto.

Lappalainen, Elina (2009) *Vastaako koulutus työelämän tarpeita?* Suomen lehdistö (8–9)9, 16–19.

Lehtonen, Pauliina (2013). *Itsensä markkinoijat: Nuorten journalistien urapolut ja yksilöllistyvä työelämä*. Tampere: Tampere University Press.

Lehtonen, Pauliina (2014). Oman vapautensa rakentajat: Journalistinen vapaus nuorten toimittajien työelämäkokemuksissa. Teoksessa Luostarinen, Heikki & Raittila, Pentti (toim.) *Journalistin vapaus*. Tampere: Vastapaino, 97–117.

Lintula, Anni & Valkama, Meri (2009). *Nuoren toimittajan eloonjäämisopas*. Helsinki: Ajatus Kirjat, Gummerus Kustannus.

Massey, Brian (2010). What job advertisements tell us about demand for multiplatform reporters at legacy news outlets. *Journalism & Mass Communication Educator*; 65(2), 142–155.

Mäenpää, Jenni (2015) *Tulevaisuuden toimittajat. Journalistiopiskelijoille suunnatun surveyn tuloksia Suomesta*, Tampereen yliopisto.

Nalbantoglu, Minna (2016) *Klikkien ja ihanteiden välissä. Helsingin Sanomien esimiestoimittajien ammatti-ideologia ja analytiikan käyttö arjen työssä*. Tiedotusopin pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto.

- Nikunen, Kaarina (2011). *Enemmän vähemmällä: Laman ja teknologisen murroksen vaikutukset suomalaisissa toimituksissa 2009–2010*. Tampereen yliopisto, Viestinnän, median ja teatterin yksikkö. Tampere: Tampere University Press.
- Nikunen, Kaarina (2014) Losing my profession: Age, experience and expertise in the changing newsrooms, *Journalism*, (15)7, 868–888.
- Nygren, Gunnar (2008) *Yrke på glid. Om journalistrollens de-professionalisering*. Stockholm: simo.
- Pietilä, Kauko (2012) *Journalismi ammattina: Journalistiprofession teoria*, Gaudeamus.
- Pöyhtäri, Reeta, Väliverronen, Jari & Ahva, Laura (2014) *Mistä on suomalainen toimittaja tehty? Worlds of Journalism -surveyn tuloksia Suomesta*, Tampereen yliopisto.
- Rafaeli, A., & Oliver, A. L. (1998) Employment Ads: A Configurational Research Agenda. *Journal of Management Inquiry*, 7(4), 342–358.
- Raittila, Pentti, Olin, Nina & Stenvall-Virtanen, Sari (2006). *Viestintäkoulutuksen nousukäyrä – Monta tietä unelma-ammattiin ja suuriin pettymyksiin*. Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisuja 40. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Rauhalampi, Iida (2018) *En tunnista sitä työelämää, josta puhutaan – pätkätyötodellisuus on monelle jatkuvaa taistelua*. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/11/14/en-tunnista-sita-tyoelamaa-josta-puhutaan-patkatyotodellisuus-on-monelle>. [Viitattu 8.1.2019.]
- Reunanen, Esa & Koljonen, Kari (2014). *Toimittajan sanansijat*. Tampere: Tampere University Press.
- Salminen, Esko (1998) *Oivaltava toimittaja: toimitustyön uudet mallit ja vaatimukset*, Ajatus.
- Suomen Journalistiliitto (2018) *Suomen Journalistiliiton Opiskelijayhteistyöryhmän kannanotto kesätoimittajien hakuajoista*. <https://journalistiliitto.fi/wp-content/uploads/2018/05/Kannanotto-opiskelijoiden-kes%C3%A4t%C3%B6iden-hakemisesta.pdf> [Viitattu 8.1.2019]
- Swedish Journalism Students, Their Teachers, and Educational Goals. Teoksessa Hovden, Jan, Nygren, Gunnar and Zilliacus-Tikkanen, Henrika (2016). *Becoming a journalist*. Göteborg: Nordicom, 95–110.
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2011). *Työelämä ja markkinat 2007–2015*. TEM-raportteja 1/2011. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö.
- Varje, Pekka (2014). ”Palvelukseen halutaan”: Työpaikkailmoitusten työntekijä. Teoksessa Väänänen, Ari & Turtiainen, Jussi (toim.) *Suomalainen työntekijä 1945–2013*. Tampere: Vastapaino, 54–84.
- Varpula, Salla (2017) *Haetaan nokkelaa journalistin alkua – Kesätoimittajille asetetut vaatimukset työpaikkailmoituksissa*. Kandidaatintutkielma, Tampereen yliopisto.

- Virtapohja, Kalle (toim.) *Journalismi ajassa: professori Raimo Salokankaan juhlaKirja*, 2014, Jyväskylän yliopisto, viestintätieteiden laitos.
- Vuorinen, Päivi & Valkonen, Sakari (2005). *Ammattikorkeakoulu ja yliopisto yksilöllisten koulutustavoitteiden toteuttajina*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino
- Väliverronen, Esa (2009). Journalismi kriisissä? Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.) *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 13–31.
- Väänänen, Ari & Turtiainen Jussi (2014). Suomalaisen työntekijyyden ja työntekijäideaalien historia. Teoksessa Väänänen, Ari & Turtiainen, Jussi (toim.) *Suomalainen työntekijäisyys 1945–2013*. Tampere: Vastapaino, 18–53.
- Yliopistolaki 558/2009, 2 § Tehtävät. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090558> [viitattu 4.4.2019]
- Wenger, Deb & Owens, Lynn (2013) An Examination of Job Skills Required by Top U.S. Broadcast News Companies and Potential Impact on Journalism Curricula, *Electronic News*, (7)1, 22–35.
- Wenger, Deb & Owens, Lynn C. (2012). Help wanted 2010: An examination of new media skills required by top U.S. news companies. *Journalism & Mass Communication Educator*, 67(1), 9–25.
- Wenger, Deb, Owens, Lynn & Thompson, Patricia (2014) Help Wanted: Mobile Journalism Skills Required by Top U.S. News Companies. *Electronic News*, (8)2, 138–149.
- Wenger, Deb, Owens, Lynn, & Cain, Jason (2018) Help Wanted: Realigning Journalism Education to Meet the Needs of Top U.S. News Companies, *Journalism & Mass Communication Educator*, (73)1 18–36.
- Willnat, Lars & Weaver, David (2012) *The Global Journalist in the 21st Century*, Routledge Ltd, London.
- Zilliacus-Tikkanen, Hujanen & Jaakkola (2016). Finnish Journalism Students. Stable Professional Ideals and Growing Critique of Practice. Teoksessa Hovden, Jan, Nygren, Gunnar and Zilliacus-Tikkanen, Henrika (2016). *Becoming a journalist*. Göteborg: Nordicom, 127–141.
- Örnebring, Henrik & Mellado, Claudia (2016). Valued skills among journalists: An exploratory comparison of six European nations. *Journalism*, Online first, July 8, 1–19.

Liitteet

Liite 1: Lista käytetyistä työpaikkailmoituksista

Kesätoimittajien hakuilmoitukset kesäksi 2017 median tai toimituksen mukaan aakkosjärjestyksessä:

Alma Regions
Alasatakunta
Alma Talent
ESV-Paikallismediat Oy
Helsingin Sanomat
Ilkka-yhtymä
Ilta-Sanomat
Iltalehti
Kaakon Viestintä Oy
Kaleva
Karjalainen
Keskisuomalainen
Keskisuomalainen-konserni
Kuhmoisten Sanomat
Maaseudun tulevaisuus
Meditalo ESA
MTV
Savon Sanomat
STT
Turun Sanomat
Ylen aluetoimitukset
Yle Pasila
Ylä-Kainuu

Kesätoimittajien hakuilmoitukset kesäksi 2019 median tai toimituksen mukaan aakkosjärjestyksessä:

Aamulehti
Alasatakunta

Alma Talent
Etelä-Saimaa, Itä-Savo, Kouvolan Sanomat
Etelä-Suomen Media
Helsingin Sanomat
Hämeen Sanomat
Ilkka
Ilta-Sanomat
Iltalehti
Kaleva, Lapin Kansa, Koillissanomat, Raahen Seutu
Karjalainen
Keski-Suomen Median toimitukset
Keskipohjanmaa
Luoteislappi
Maaseudun tulevaisuus
Mediatulo ESA
Mustread
Savon media
Seura
STT
Suomen Kuvalehti
Turun Sanomat
Verkkouutiset
Yle
Yle urheilu
Ylä-Kainuu
Ylä-Karjala

Liite 2: Haastattelurunko

- Taustatiedot:

nimi, ikä, titteli, koulutustausta, työhistoria

1. Kuvaile hyvää toimittajaa.

- a. mikä suhde on omaksuttavalla tiedolla, hankittavilla taidoilla ja myötäsyttyisillä ominaisuuksilla?

2. Olen listannut tähän vaatimuksia, joita esiintyi vuoden 2017 ja 2019 kesiksi kesätoimittajia hakevissa työpaikkailmoituksissa. Ne ovat aakkosjärjestyksessä. Katso niitä ja laita järjestykseen viisi sellaista, joita pidät tärkeimpinä nuoren toimittajan kannalta. *(Haastateltavat saivat listan etukäteen viikkoa ennen haastattelua)*

1. Aktiivisuus
2. Ammatillinen kunnianhimo
3. Esiintymiskyky
4. Ideointikyky
5. Innostus
6. Joustavuus
7. Kielitaito
8. Kiinnostus johonkin (tiettyyn aiheeseen, yhteiskuntaan...)
9. Kirjoitustaito
10. Kokemus toimitustyöstä
11. Koulutus
12. Kuvaustaito
13. Lukijan ymmärtäminen
14. Luotettavuus
15. Luovuus
16. Monimediaosaaminen
17. Nopeus
18. Oma-aloitteisuus
19. Rohkeus
20. Sosiaalinen media
21. Sosiaaliset taidot
22. Tarinankerronta
23. Uteliaisuus
24. Uutisnä
25. Verkko-osaaminen
26. Välineosaaminen
27. Yleissivistys

3. Puhutaan valinnoistasi. Miksi päädyit valitsemaan juuri nämä viisi vaatimusta?

- a. Miksi valitsit tätä mutta et tätä yms.
- b. Miten ymmärrät vaatimuksen x, esim ammatillinen kunnianhimo
- c. Lisäisitkö näihin jonkun?

Toimittajakoulutus:

4. Mitä näistä ei voi mielestäsi opettaa toimittajakoulutuksessa?
5. Mitä näistä opetetaan teillä?
6. Onko vaatimuksissa jotakin osaamista, jota pitäisi opettaa mutta ei jostain syystä opeteta?
7. Mikä on toimittajakoulutuksen tavoite tässä oppilaitoksessa?
8. Miten koulutusta pitäisi kehittää tai aiotaan kehittää?
  - a. Miten nopeasti voitte reagoida uusiin osaamisvaatimuksiin?
9. Miten toimittajakoulutus on muuttunut sinä aikana, kun olet opettanut täällä?
10. Uskotko, että opiskelijoilla on riittävä osaamista valmistuessaan täältä?
11. Minkälaista osaamista uskot ensi syksynä opintonsa aloittavien opiskelijoiden valmistuessaan tarvitsemaan?